SHABAN TAIRI

HADITHET E PËRBASHKËTA NGA NËNTË KOLEKSIONET E ARTA

Shkup, 2022

TITULLI I LIBRIT: HADITHET E PËRBASHKËTA, NGA NËNTË KOLEKSIONET E ARTA

AUTOR: SHABAN TAIRI

RECENZENT: PROF. DR. MUSA VILA

LEKTOR GJUHËSOR: JETMIR MUHAREMI

KOPERTINA: MUJASER MAMUTI

TIRAZHI: 500 copë

SHTYPI: Shtypshkronja "Alma", - Shkup;

HYRJE

Falënderimet i takojnë të Gjithëpushtetshmit, të Lartësuarit i Cili na krijoi në formën më të përsosur, na furnizoi me mirësi dhe begati, na nderoi me fenë Islame, me zbritjen e Kuranit dhe me dërgimin e Muhamedit sal-lallahu alejhi ve sel-lem si pejgamber. Përshëndetjet tona të përzemërta, ia dërgojmë të Dërguarit të Zotit, vulës së pejgamberisë dhe ndërmjetësuesit në Ditën e Gjykimit, Muhamedit sal-lallahu alejhi ve sel-lem dhe mbi familjen e tij të ndershme si dhe mbi të gjithë ata që e pasojnë rrugën e tij deri në Ditën e Gjykimit.

Lexues të nderuar, para jush paraqesim një vepër të shkurtë për nga vëllimi, por me rëndësi të madhe në shkencat Islame, sidomos në sferën e hadithit, pasi përpos që paraqitet së pari herë në gjuhën shqipe një libër me përmbajtje të këtillë, është edhe unik për nga natyra e vet, sepse në të tubohen hadithet e të Dërguarit të Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem të cilat janë të përbashkëta dhe gjenden në të gjitha nëntë koleksionet e haditheve.

Sa për informim të lexuesit, nëntë koleksionet bazë të hadithit janë Sahihu i Buhariut, Sahihu i Muslimit, Suneni i Ebu Davudit, Suneni i Tirmidhiut, Suneni i Nesaiut, Suneni i Ibni Maxhes, Muvettai i Malikut, Suneni i Darimijut dhe Musnedi i Ahmedit.

Këtë libër e kemi filluar ta punojmë që nga viti 2020, nga dëshira për t`u ofruar lexuesve hadithe të besueshme dhe autentike të cilat shpresojmë të jenë në shërbim të jetës fetare të muslimanëve shqipfolës.

Arsyeja përse e kemi filluar një vepër të këtillë, janë dilemat e disa injorantëve nga mesi i muslimanëve për të luftuar dhe kundërshtuar hadithin e Pejgamberit sal-lallahu alejhi ve sel-lem duke e quajtur atë si të falsifikuar, si diçka e cila nuk ka ekzistuar si e shkruar në kohën e Pejgamberit sal-lallahu alejhi ve sel-lem, por është regjistruar shumë vonë, me pretekstin se nuk ekzistojnë hadithe autentike, por të gjitha janë të falsifikuara nga transmetuesit e hadithit dhe shpifje të kësaj natyre. Të gjitha këto deklarata janë me tendencë negative dhe dëshirë për të sulmuar fenë Islame prej brenda, e dihet mirëfilli se këto deklarata janë të nxitura nga institucione dhe qarqe të caktuara anti-islame.

Dëshira jonë ishte të bëjmë një shërbim modest ndaj sunetit të Pejgamberit sal-lallahu alejhi ve sel-lem duke përmbledhur hadithet që gjenden në nëntë koleksionet e pranuara të hadithit.

Koleksionuesit e hadithit ose autorët e këtyre librave, varësisht prej shtegtimit të tyre në shërbim të sunetit, nëpër vende të ndryshme i kanë tubuar hadithet dhe i kanë regjistruar. Secili hadith ka *senedin* (zinxhirin ose lidhjen e transmetuesve) e vet. Në bazë të senedit, autorët e koleksioneve e kanë parë si të arsyeshme për ta regjistruar hadithin.

Gjatë shfletimit të librave të tyre, kemi hasur në disa hadithe që janë të ngjashme për nga teksti i tyre. Kjo ngjashmëri ka ardhur si rezultat i punës dhe hulumtimit të tyre nëpër dijetarë të asaj kohe, e jo që këta paraprakisht kanë pasur ndonjë ujdi për regjistrimin e tyre. Secili koleksionues ka tubuar hadithe të shumta, por i ka regjistruar vetëm ato hadithe që kanë plotësuar kriteret që autori i ka vënduar vetvetes.

Sipas hulumtimit tonë, kemi arritur në përfundimin se numri i këtyre haditheve të përbashkëta në këto nëntë koleksione të hadithit, është 113 hadithe.

Nga këto 113 hadithe, nga 26 hadithe janë të përcjellura prej Ebu Hurejres r.a., Aishjes r.a.h. dhe Abdullah ibni Umerit r.a.; 8 hadithe janë të përcjellura nga Enes ibni Maliku r.a.; 5 hadithe janë të përcjellura nga Abdullah ibni Abasi r.a.; 4 hadithe përcillen nga Ebu Seid el-Hudriju r.a.; nga 2 hadithe përcillen prej Umerit r.a., Ebu Katades r.a., Xhabir ibni Abdullahut r.a. dhe Sehël ibni Ebi Hathmetes r.a.; kurse nga një hadith janë të përcjellura prej Sehël ibni Sa`dit r.a., Sa`d b. Ebi Vekasit r.a., Ebu Ejub el-Ensariut r.a., Zejd b. Thabitit r.a., Ebu

Mes`ud el-Ensariut r.a., Ebu Tha`lebes r.a., Ebu Xhuhejmit r.a., Esma b. Ebu Bekër r.a.h., Ummu Kajsi r.a.h. dhe Ummu Habibja r.a.h.

Në gjuhën shqipe aq sa kemi njohuri, deri tash nuk është punuar ndonjë punim i kësaj metode, ndërsa në gjuhën arabe ka vepra të shumta, të cilat kanë përmbledhur në libra volluminoze hadithe që janë të përbashkëta mes koleksionuesve të ndryshëm. Ne në vijim do t`i përmendim disa prej këtyre veprave.

Ndër veprat më të hershme të cilat përmbledhin hadithe të përbashkëta nga librat e hadithit e gjejmë veprën e hafidh Halef b. Muhamed b. Ali b. Hamdun el-Vasitiju (vd.401 h) i cili kishte shkruar një vepër të titulluar "Etrafu`s-Sahihajni".

Në këtë drejtim ka shkruar edhe bashkëkohësi i tij Ebu Mes`ud ed-Dimeshki (vd.401 h.) me titull "Etrafu`s-Sahihajni" ku kishte tubuar hadithet e përbashkëta në dy Sahihet.

Ndërsa Muhamed b. Tahir el-Makdisiu (vd.507 h.) kishte përpiluar veprën "Etrafu`l-kutubi`s-Sitte" në të cilën kishte tubuar hadithet e përbashkëta nga gjashtë koleksionet e hadithit.

Ali b. Husejn b. Hibetullah i njohur si Ibni Asakiri (vd.571 h) ka shkruar një vepër me titull "El-Ishraf ala ma`rifeti`l-etraf" i cili ka përmbledhur hadithet e

përbashkëta nga katër sunenet (Suneni i Ebu Davudit, Tirmidhiut, Nesaiut dhe Ibni Maxhes).

Edhe vepra “Xhamiu`l-Usul” e dijetarit të madh Ibni Ethirit (vd.630 h.) është në këtë listë të veprave që përmbedhin hadithe, ku ka përfshirë 9253 hadithe, por që në të ka përfshirë hadithet të cilat janë të përbashkëta në gjashtë koleksionet e hadithit, por duke mos u fokusuar në ato hadithe që gjenden tek të gjithë ata, por ka shënuar edhe hadithe të cilat i shënon vetëm njëri prej koleksionuesve.

Dijetari i madh Ebu`l-Abas el-Ezdi (vd.651 h.) kishte shkruar një vepër me titull “Etrafu`l-Kutubi`l-hamseti” në të cilën kishte tubuar hadithet e përbashkëta nga dy sahihet (Buhariut dhe Muslimit) dhe tre sunenet përveç Sunenit të Ibni Maxhes e cila nuk është përfshirë.

Dijetari i madh Xhemaludin el-Mizziu (vd.742 h.) ka shkruar veprën “Tuhfetu`l-Eshraf bi Marifeti`l-Etraf” në të cilën ka tubuar 19.626 hadithe të cilat janë të përbashkëta në gjashtë koleksionet e hadithit, ndërsa përveç këtyre janë edhe hadithet “Merasil” të Ebu Davudit, veprën “Shemail” dhe “Ilel`us-Sagir” të Tirmidhiut dhe veprën “Amelu`l-jaumi ve`l-lejleti” të Nesaiut.

Ibni Haxher el-Askalani (vd.852 h.) e ka përpunuar këtë vepër të Mizziut dhe e ka titulluar “En-Nuktu`dh-Dhiraf ale`l-Etraf”. Ibni Haxheri ka shkruar edhe veprën “Itihafu`l-Mehrete bi etrafi`l-ashrete” në të cilën ka

përfshirë hadithet e përbashkëta nga vepra "Muvetta`" e Malikut, "Musned"-i i Shafiut, "Musned"-i i Ahmedit, "Musned"-i i Darimijut, "Sahih"-u i Ibni Huzejmes, "Munteka" e Ibni Xharudit, "Sahih"-u i Ibni Hibanit, "Mustedrek"-u i Hakimit, "Mustehrixh" nga Ibni Avane, "Sherh Meani`l-Athar" të Tahaviut dhe "Sunen"-i i Darekutnit.

Një tjetër dijetar që ka shkruar një vepër përmbledhëse të haditheve të përbashkëta, është dijetari Shihabudin ebu`l-Abas Ahmed b. Ebu Bekër el-Kenani el-Busiriju (vd.840 h.) i cili e titulloi veprën "Etrafu`l-mesanidi`l-ashrete" dhe këtu përmblodhi hadithet të cilat gjenden në "Musned" të Ebu Davud et-Tajalisit, "Musned" të Humejdit, "Musned" të Museded b. Musrehad, "Musned" të ebu Ja`la dhe veprat tjera të quajtura Musned.

Hafidh Velijudin Ebu Zur`a Ahmed b. Abdurahim el-Irakiu (vd.826 h) i cili kishte shkruar veprën "El-Itrafu bi euhami`l-etraf" në të cilën kishte tubuar hadithet e përbashkëta nga gjashtë koleksionet e hadithit.

Sujutiu (vd.911 h.) ka tubuar hadithe të këtilla në veprën "Xhamiu`s-Sagir" i cili në veprën e vet pas çdo hadithi ka vënë shkronjë e cila tregon për burimin e hadithit në librat e koleksioneve të ndryshme të hadithit dhe vlerësim mbi saktësinë e hadithit.

Mutteki el-Hindi (vd.975 hixhri) shkroi një vepër madhore dhe volluminoze të quajtur "Kenzu`l-Ummal fi

suneni`l-ekval ve`l-ef`al", në të cilën ka përfshirë 46.624 hadithe, ndërsa ka përfshirë hadithe nga shumë burime, por nuk është fokusuar vetëm në hadithet e përbashkëta, por në shumë hadithe me referenca të ndryshme.

Abdulganij en-Nabulsi (vd.1143 h.) shkroi veprën "Dehairu`l-mevarith fi`d-delaleti ala mevadiu`l-hadith" në të cilën përmblodhi hadithet e përbashkëta në gjashtë koleksionet e hadithit dhe Muvetain e Malikut.

Vepra në tri vëllime "Lu`lu`u ve`l-Merxhan fima itefeka alejhi shejhan" nga autori bashkëkohor Fuad Abdul Baki (1882-1968) në të cilën ka përfshirë 1906 hadithe të cilat janë të përbashkëta në Sahihun e Buhariut dhe Sahihun e Muslimit. Ngjashëm ka tubuar si ky edhe Salih Ahmed esh-Shami (i lindur në vitin 1934) në veprën me dy vëllime "El-Xhamiu bejne`s-Sahihajni".

Në gjuhën turke kemi gjetur një libër i cili përmbledh hadithet e përbashkëta nga 7 koleksionet e hadithit, por që nuk i ka përfshirë hadithet tek Darimiju dhe Maliku. Ky libër është i shkruar nga Ibrahim el-Hazimi dhe titullohet "7 Hadis Imaminin Ittifak Ettigi".

Ka edhe disa vepra të tjera, por këto janë më të njohura dhe më të përhapura në këtë disiplinë shkencore në përpilimin e veprave të haditheve të përbashkëta nga koleksione të ndryshme të hadithit.

Për të arritur gjetjen e këtyre haditheve nëpër nëntë koleksionet e hadithit, kemi përdorur në parim

aplikacionin elektronik *"Xhamiu`l-kutubi`t-tis`ati" (Përmbledhësi i nëntë koleksioneve),* ndërsa të njëjtat i kemi verifikuar në veprën e Ibni Haxherit në "Fet`hu`l-Bari bi sherhi Sahihu`l-Buhari", veprën e Bedrudin el-Ajnit në "Umdetu`l-Kari sherh Sahih el-Buhari" dhe në "El-Mu`xhemu`l-Mufehresu li elfadhi`l-hadithi`n-Nebevij" nga Arent Jan Wensinck (1882-1939) në të cilën autori hollandez ka përmbledhur referenca për gjetjen e hadittheve në nëntë koleksionet e hadithit.

Punimin e kemi filluar me një informim të shkurtër mbi jetën dhe veprimtarinë e nëntë dijetarëve të mëdhenj të lëmisë së hadithit, ku kemi shënuar edhe të dhëna mbi koleksionet e tyre të hadithit, ndërsa referencat për jetën dhe veprimtarinë e tyre e gjeni në fusnotat në përfundim të biografisë të çdonjërit veçmas.

Më pas kemi filluar me rradhitjen e hadittheve, ku është ofruar teksti i plotë në gjuhën arabe i cili është përkthyer nën të në gjuhën shqipe.

Në punim do të ofrohet hadithi me zinxhir të plotë në gjuhën arabe, kurse në gjuhën shqipe do të paraqitet vetëm transmetuesi nga gjenerata e sahabëve, që mos lodhet lexuesi me emrat e shumtë që paraqiten në zinxhirin e hadithit, ndërsa ata të cilët janë të interesuar për të gjithë transmetuesit në zinxhir, kanë mundësi t`i gjejnë ata në tekstin arabisht.

Potencojmë se në parim, hadithi i paraqitur është me zinxhir të transmetuesve dhe tekst që gjendet tek Sahihu

i Buhariut, por me ndonjë përjashtim ku ka ndonjë shtesë tek ndonjë hadith, kemi përmendur në fusnotë për atë shtesë dhe kush e shënon atë. Po ashtu nëse hadithi përcillet nga transmetues të ndryshëm, e kemi potencuar se nga kush tjetër përcillet i njëjti hadith.

Ndodh që të njëjtin hadith, një autor si p.sh. Buhariu ose Ahmedi e shënojnë në disa vende në librat e tyre, p.sh. Ahmedi e shënon në dhjetë vende në Musnedin e tij, por ne në fusnotë e kemi shënuar vetëm një burim dhe jo të gjitha vendet në të cilat përmendet ai hadith, sepse qëllimi i librit është që të dëshmojë praninë e një hadithi në një koleksion dhe nuk kemi për qëllim të tregojmë të gjitha vendet ku potencohet ai hadith.

Ajetet kuranore janë paraqitur me shkrim të trashë (**bold**), ndërsa fjala e Pejgamberit sal-lallahu alejhi ve sel-lem ose teksti i hadithit është shkruar me shkrim të pjerët (*italic*), kurse tekstet tjera me shkrim normal.

Në tekst pas përmendjes së të Dërguarit të Allahut, është shkruar "*sal-lallahu alejhi ve sel-lem*" që në shqip do të thotë: "Paqja dhe mëshira e Zotit qofshin mbi të".

Kur janë përmendur shokët e Pejgamberit sal-lallahu alejhi ve sel-lem, pas emrit të tyre është shkruar shkurtesa ***r.a.*** (Radijallahu anhu) që ka kuptimin (Allahu qoftë i kënaqur me të), e nëse është grua e gjeneratës së sahabeve, atëherë është shkruar ***r.a.h.*** (Radijallahu anha) që ka kuptimin (Allahu qoftë i kënaqur prej saj). Këtë e kemi bërë në shenjë respekti për gjeneratën e sahabëve.

Pas shënimit të hadithit, në fusnotë për çdonjërin hadith kemi shënuar burimin se ku gjendet në nëntë koleksionet e hadithit.

Unë përzemërsisht falënderoj recenzuesin e këtij libri prof.Dr. Musa Vila, profesorin e hadithit në Fakultetin e Studimeve Islame në Prishtinë, i cili mori përsipër që të kontrollojë dhe korigjojë lëshimet e mundshme që kanë mundur të përvidhen në këtë punim, gjithashtu falënderoj edhe redaktorin gjuhësor Jetmir Muharemi nga Saraj, arsimtar i gjuhës shqipe, i cili u kujdes që ky libër të jetë sa më i qartë në aspektin gjuhësor dhe më i kuptueshëm për lexuesin. Falënderoj edhe shokun Mujaser Mamuti nga Saraj, i cili përgatiti kopertinën e këtij libri. Unë lutem për të gjithë ata që Allahu xh.sh. t`ua shpërblejë punën e tyre dhe t`ua mundësojë të mirat e kësaj bote dhe botës tjetër.

Besojmë që kjo vepër do të jetë e dobishme për lexuesit dhe studijuesit e hadithit në njërën anë, ndërsa në anën tjetër të jetë edhe nxitje dhe stimulim për hulumtuesit që të përgatiten vepra edhe më të plota dhe më të kompletuara se kjo që kemi ofruar ne.

Mundësia e jonë ishte të gjejmë këto hadithe të cilat janë të përbashkëta në nëntë koleksionet e hadithit, por nuk do të thotë se nuk mund të gjenden edhe hadithe të tjera që ndoshta kanë mundur të na ikin nga shikimi, kështu që dera e hulumtimit është e hapur për studiuesit tjerë

për të nxjerrur në pah edhe shumë dobi të tjera nga veprat e dijetarëve të hadithit.

Jemi të vetëdishëm se libër dhe punë të përsosur nuk ekziston, ndërsa i përsosur është vetëm Allahu xh.sh., edhe në këtë vepër do të mund të hasni në ndonjë mangësi dhe lëshim, sepse ato janë cilësi njerëzore, kështu që jemi të hapur për ndonjë këshillë, vërejtje, përmirësim dhe plotësim, ndërsa duatë e juaja për ne janë të mirëseardhura, me shpresë të përfitojmë të gjithë nga kjo vepër dhe të vëndohet në peshoren e veprave të mira në Ditën e Llogarisë. Shpresojmë që ky libër të jetë një hap drejt rrugës së udhëzimit dhe të jetë ndriçim në rrugën e dijes.

NËNTË KOLEKSIONET E SAKTA TË HADITHIT

Para se të paraqesim hadithet e përbashkëta nga nëntë koleksionet e hadithit, do të sjellim paraprakisht disa të dhëna mbi këto nëntë libra të hadithit dhe autorët e tyre, që lexuesi ta ketë më të qartë se cilat janë këto libra që ngërthejnë shumicën e haditheve të Muhamedit sal-lallahu alejhi ve sel-lem dhe përse janë të rëndësishme për këtë disiplinë, si dhe të njoftohen shkurtimisht me jetën e këtyre dijetarëve të mëdhenj të fesë Islame, konkretisht të shkencës së hadithit.

Nëntë koleksionet e hadithit do t`i rradhisim në vijim, ashtu siç i kemi rradhitur edhe nëpër fusnota, njëherazi kjo rradhitje është e njohur edhe tek haditheologët:

1. Sahihu i Buhariut,
2. Sahihu i Muslimit,
3. Suneni i Ebu Davudit,
4. Suneni i Tirmidhiut,
5. Suneni i Nesaiut,
6. Suneni i Ibni Maxhes,
7. Muvettai i Malikut,
8. Suneni i Darimijut dhe
9. Musnedi i Ahmedit.

E nëse do t`i kishim rradhitur sipas moshës së autorit, atëherë rradhitja do të dukej kështu:

1. Maliku i lindur më 93 h.
2. Ahmedi i lindur më 164 h.
3. Darimiju i lindur më 181 h.
4. Buhariu i lindur më 194 h.
5. Ebu Davudi i lindur më 202 h.
6. Muslimi i lindur më 206 h.
7. Ibni Maxheh i lindur më 207 h.
8. Tirmidhiu i lindur më 209 h.
9. Nesaiu i lindur më 215 h.

BUHARIU DHE SAHIHU I TIJ

Emri i plotë i imam Buhariut është Muhamed b. Ismail b. Ibrahim b. Mugire b. Berdizbeh, i njohur edhe me nofkën Ebu Abdullah.

Buhariu u lind më 13 Sheval të vitit 194 hixhri, ditën e xhuma në qytetin Buhara, që është qytet në Uzbekistanin e sotëm. Në moshë shumë të re kishte mësuar Kuranin përmendësh. Ka udhëtuar nëpër shumë qendra të asaj kohe për të mësuar hadithe dhe për t`i përcjellë ato. Ai dinte shumë hadithe përmendësh dhe i kishte memorizuar tekstet me gjithë transmetuesit e tyre. Sipas një deklarate të tij, ai ka thënë se i di përmendësh 100.000 hadithe të vërteta dhe 200.000 të tjera të dobëta.

Kishte marrë hadithin nga dijetarë të famshëm të hadithit, prej tyre edhe prej Ahmed b. Hanbelit, Mekij b. Ibrahimit e shumë të tjerë, saqë numri i tyre afrohet diku në dymijë, ndërsa edhe nxënësit arritën shkallë të lartë të dijeve, prej tyre mund të përmendim Imam Muslimin, Imam Tirmidhiun, Ibni Huzejmeh, Imam Ebu Davudin e shumë të tjerë.

Ai ka shkruar shumë vepra të dobishme, prej të cilave mund të përmendim librin më të rëndësishëm që e shkroi përgjatë 16 viteve, “El-Xhamiu`s-Sahih”, librin “Tarihu`l-Kebir”, “Tarihu`s-Sagir”, “Kitabu`l-Kuna”, “Kitabu`d-Duafa”, “Edebu`l-Mufred”, “El-Kiraetu halfe`l-imam”,

“Ref`ul-jedejni fi`s-Salat”, “Halku`l-ef`ali`l-ibad” dhe shumë të tjera të cilat disa prej tyre nuk kanë arritur deri në kohën tonë pasi janë zhdukur e disa ende janë dorëshkrime.

Imam Buhariu ka vdekur në vitin 256 h, në moshën 62 vjeçe.

VEPRA E TIJ “SAHIHU`L-BUHARI”

Sa i përket veprës së imam Buhariut “Xhamiu`s-Sahih”, emri i plotë i kësaj vepre është “El-Xhamiu`s-Sahihu`l-Musned el-muhtesar min umuri resulilahi sal-lallahu alejhi ve sel-lem ve sunenihi ve ejjamihi”, por, që shkurtazi është i popullarizuar me emrin Sahihu i Buhariut.

Këtë vepër siç thotë vetë imam Buhariu, e ka përgatitur përgjatë 16 viteve duke i nxjerrë hadithet për të nga 600.000 hadithe të cilat i dinte përmendësh. Kurse në librin e tij shënoi vetëm 7563, por në disa botime paraqiten edhe 9082, varësisht prej mënyrës së numërimit të tyre. Libri i Buhariut përbëhet prej 97 krerëve (*kitab)*, por ky numër ndryshon varësisht prej mënyrës së numërimit dhe komentuesve të kësaj vepre. Ndërsa numri i kapitujve *(bab)* është 3450. Numri i haditheve *mualeka* është 1341, ndërsa ato *mutabea* është 344 hadithe. Kopja më e kompletuar dhe më e

popullarizuar e Sahihut të Buhariut është ajo që transmetohet përmes Muhamed b. Jusuf el-Firebrit.

Kjo vepër ka pasur edhe disa komente, ku ndër komentet më të njohura janë:
"Fet`hu`l-Bari sherh Sahihu`l-Buhari" nga dijetari i madh Ibni Haxher el-Askalani;
"Umdetul Kari sherh Sahih el-Buhari" nga Bedrudin el-Ajni;
"Fejdul Bari ala Sahih Buhari" nga Kashmiri;
"Sherh Sahih Buhari" nga Ibni Bettali;
"Irshadu`s-Sarij" nga Kastalani; dhe shumë komente tjera".[1]

Vlen të potencohet se kjo vepër ka filluar të përkthehet edhe në gjuhën shqipe nga disa përkthyes si Bahri Aliu nga Tetova, Mehdi Polisi, Ismail Ahmedi dhe të tjerë, të cilën e kanë botuar të kompletuar në 16 vëllime. Vëllimi i parë është i botuar në vitin 1994 në Prishtinë, ndërsa vëllimi i 16-të në Tetovë në vitin 2014.

Gjithashtu është edhe një version i shkurtuar i botuar në Tiranë, në vitin 2009 nga Instituti Shqiptar i Mendimit

[1] Për biografinë e imam Buhariut shiko në: Ibni Ebu Hatim er-Razi, "El-Xherh ve`t-Ta`dil", Daru`l-Kutubi`l-Ilmijje, Bejrut, botimi i parë, 1952, vëll.7, fq.191, nr.1086; Ibni Ethiri, "Xhamiu`l-Usul fi ehadithi`r-Resul", Daru`l-Fikër, Bejrut, 1969, vëll.1, fq.185-186; Neveviu, "Tehdhibu`l-Esmai ve`l-lugati", darul-kutubi`l-ilmije, Bejrut, vëll.1, fq.67-76; Dhehebiu, "Sijeru a`lami`n-nubelai", Muessesetu`r-Risale, Bejrut, botimi i parë, 1983, vëll.12, fq.391-471, nr.171; Ibni Kethiri, "El-Bidaje ve`n-Nihaje", Vizaretu`l-Eukaf vesh-Shu`unu`l-Islamijeti, Katar, 2015, vëll.11, fq.250-257; etj.

dhe i Qytetërimit Islam, që është versioni i Zubejdit në përbërje të 2230 haditheve, i përkthyer në shqip nga Telat Sula.

Në Tetovë pati filluar edhe një botim nga sh.b. “Lebejke”, të cilën e kishte filluar ta përkthejë Agim Avdiu, ndërsa kishte botuar një vëllim i cili përmbante hadithet deri tek numri 602, por deri më tani nuk ka pasur vazhdimësi që të përkthehen edhe pjesët tjera.

MUSLIMI DHE SAHIHU I TIJ

Emri i plotë i Imam Muslimit është Muslim b. Haxhaxh b. Muslim el-Kushejri, i njohur edhe si Ebu`l-Husejn en-Nejsaburi. Ka lindur në vitin 204 hixhri, në qytetin Kushejri (Qytet që është nën administrimin e Iranit).

Ai që i ri merrte pjesë në organizimet shkencore dhe ndiqte mësimet nga dijetarët eminent të kohës. Ai ka udhëtuar nëpër shumë vende të botës Islame duke kërkuar dituri dhe duke mësuar prej dijetarëve të shquar të kohës së tij. Ai kishte dëgjuar dije prej më shumë se dyqind dijetarësh, prej tyre edhe dijetarin e madh imam Buhariun. Pasi kishte marrë dituri përgjatë shumë viteve, ai kthehet dhe mbanë tubime shkencore për të shpërndarë diturinë e tij. Ndër nxënësit e tij më të njohur janë imam Tirmidhiu, Ibni Huzejme dhe Ibni Ebu Hatimi. Ai kishte arritur grada të larta shkencore, saqë shumë dijetarë të mëdhenj të botës Islame kishin shprehur lavdata për të.

Ai kishte shkruar shumë vepra shkencore në lëmin e hadithit, ku ndër veprat më kryesore dhe më të njohura të tij, është padyshim vepra e tij "Es-Sahih", të cilën e shkroi përgjatë 15 viteve, ndërsa përpos kësaj, kishte shkruar edhe disa vepra të tjera, prej të cilave mund të përmendim:
"Kitabu`l-musnedi`l-kebiri ala esmai`r-Rixhal";
"Kitabu`l-xhami`il-Kebiri ale`l-ebvabi";

“Kitabu`l-ileli”;
“Kitabu`l-evhami`l-muhadithine”;
“Kitabu`l-Kuna ve`l-esma”;
“Kitabu`t-Temjiz”;
“Kitabu`l-Vuhdan”; e shumë vepra të tjera.

Imam Muslimi ka vdekur në vitin 261 hixhri kur ishte në moshën 55 vjeçare.

VEPRA E TIJ “SAHIHU`L-MUSLIM”

Vepra më e njohur me të cilën Imam Muslimi njihet në botë është vepra e tij “Musnedu`s-Sahih”, ose e njohur si “Es-Sahih”. Imam Muslimi i ka kategorizuar hadithet në këtë vepër në bazë të kapitujve të fikhut. Këtë vepër e përpiloi duke i nxjerrë hadithet e saj prej një bagazhi të madh të haditheve të cilat i kishte tubuar, diku mbi 300.000 hadithe, ndërsa në këtë vepër ai shënoi vetëm 3033 hadithe pa përsëritje, ndërsa me gjithë ato që përsëriten, numri i haditheve në këtë vepër kalon mbi 10.000 hadithe. Ky libër përmban 54 kreré (kitab). Imam Muslimi ia paraqiti librin e vet imamit të njohur Ebu Zur`a er-Razi për të kontrolluar hadithet që ka shënuar në të, ku për hadithet që i verifikonte ai, imam Muslimi i shënonte në libër, ndërsa ato që i refuzonte ai, imami i largonte nga libri i vet.

Ai në këtë vepër nuk kishte vënë titujt e kapitujve siç kishte bërë imam Buhariu në veprën e tij, ndërsa këtë veprim më vonë do ta bëjë imam Neveviu. Po ashtu imam Muslimi kishte filluar librin e tij me *Hyrje (Mukadime)* ku ai paraqiti metodologjinë e tij të punës në veprën e tij.

Ky libër së bashku me librin *Sahih* të imam Buhariut, konsiderohen si dy veprat më të rëndësishme në shkencën e haditheve të Pejgamberit sal-lallahu alejhi ve sel-lem, ndërsa disa dijetarë i kanë dhënë përparësi më shumë librit të Muslimit ndaj librit të Buhariut.

Kjo vepër ka pasur edhe disa komentime, ku ndër librat më të njohur mund të përmendim këto:
"Dijbaxh ala Sahih Muslim b. Haxhaxh" nga Abdurahman Sujuti;
"El-Mu`lim bi fevaidi`l-Muslim" nga Maziriju;
"El-Mufhimu lima eshkele min telhisi kitabi Muslim" nga Imam Hafidh Kurtubiu;
"Fadlul Mun`im fi sherh Sahih Muslim" nga Shemsudin Herevi el Hanefi;
"Fet`hul Munim ala sherh Sahih Muslim" nga Musa Shahin Lashin;
"Ikmalul Mu`lim bi Fevaidi Muslim" nga Imam Hafidh Kadi Ijadi;
"Kurrete ajuni`l-muhtaxh fi sherh mukadimeti Sahih imam Muslim bin Haxhaxh" nga Itbiu;
"Minnetu`l-Munim fi sherh Sahih Muslim" nga Safijurahman Mubarekelfuri;

Dhe shumë të tjerë.[2]

Vlen të potencohet se Sahihu i Muslimit ka filluar të përkthehet edhe në gjuhën shqipe nga prof. Asllan A. Murati nga Mitrovica, i cili ka përkthyer versionin e Muslimit të përmbledhur nga Imam Mundhiriu, e cila duhet të kompletohet në katër vëllime, ndërsa deri tash janë botuar tre vëllime. Vëllimi i parë është botuar në Prishtinë në vitin 2008 dhe përmban 570 hadithe, vëllimi i dytë është botuar në vitin 2009 dhe përmban hadithet nga numri 571 deri në hadithin nr.1155, ndërsa vëllimi i tretë është i botuar po ashtu nga sh.b. "Sira" në Prishtinë në vitin 2017 dhe përmban hadithet prej te numri 1156 deri tek hadithi 1730.

---

[2] Për biografinë e imam Muslimit shiko në: Ibni Ebu Hatim er-Razi, "El-Xherh ve`t-Ta`dil", vëll.8, fq.182, nr.797; Ibni Ethiri, "Xhamiu`l-Usul fi ehadithi`r-Resul", vëll.1, fq.187-188; Neveviu, "Tehdhibu`l-Esmai ve`l-lugati", vëll.2, fq.89-92; Mizziu, "Tehdhibu`l-Kemali fi Esmai`r-Rixali", Muessesetu`r-Risale, Bejrut, botimi i parë, 1992, vëll.27, fq.499-507, nr.5923; Dhehebiu, "Sijeru a`lami`n-nubelai", vëll.12, fq.557-580, nr.217; Ibni Kethiri, "El-Bidaje ve`n-Nihaje", vëll.11, fq.269-272; Ibni Haxher el-Askalani, "Tekribu`t-Tehdhib", Bejtu`l-Ifkar, Jordan, 1964, fq.589-590, nr.6623; etj.

EBU DAVUDI DHE SUNENI I TIJ

Emri i vërtetë i tij është Sulejman b. Esh`ath b. Is`hak b. Beshir b. Shedad b. Amër el-Ezdij es-Sexhistani, i njohur me nofkën Ebu Davud. U lind në vitin 202 hixhri, në një krahinë të quajtur Sexhistan, i cili është në kufirin mes Iranit dhe Afganistanit të sotëm.

Rrjedh nga një familje intelektualësh, gjë që i mundësoi që në moshë të re të fillojë rrugëtimin në kërkimin e dijes nëpër metropolet të kohës së tij. Gjatë këtyre udhëtimeve, ai pati rastin të takohet me dijetarë të mëdhenj dhe të përfitojë nga shoqërimi i tyre. Ai mori dije prej Ahmed b. Hanbelit, Abdullah b. Meslemes dhe Ebu Amirit, ndërsa ishte shoqëruar edhe me Tirmidhiun, Nesaiun, Ebu Avanen e shumë dijetarë tjerë.

Ishte shumë i devotshëm dhe kishte memorie të zhvilluar. Ishte njohës i argumenteve fetare dhe i thelluar në shkencën e hadithit. Njihet ndër dijetarët më të famshëm të hadithit, saqë disa e radhisin menjëherë pas Buhariut. Ka qenë prej dijetarëve me ndikim dhe ka shkruar shumë vepra, ku prej tyre më të njohura janë: *Sunen*-i, më pas vepra "Kitab el-Merasil"; "Risalat Ebu Davud ila Ehli Mekkeh"; "Kitab el-Mesahif"; dhe disa të tjera.

Ibrahim el-Harbi ka thënë: "Ebu Davudit i është lehtësuar mësimi i hadithit sikur që Davudit a.s. i ishte

lehtësuar përdorimi i hekurit". Musa b. Haruni kishte thënë: "Ebu Davudi në këtë botë është krijuar për hadithin, ndërsa në botën tjetër për Xhenetin".

Vdiq më 16 Sheval të vitit 275 hixhri në moshën 73 vjeçare dhe u varros afër dijetarit të madh Sufjan eth-Thevrijut në Basra.

VEPRA E TIJ "SUNEN"

Suneni i Ebu Davudit konsiderohet njëri prej nëntë koleksioneve të hadithit. Këtë libër e ka përpiluar në bazë të temave të fikhut. Përpos haditheve *Sahih,* Ebu Davudi kishte shënuar në veprën e tij edhe hadithe të dobëta, pasi ai nuk kishte vendosur kritere që vepra e tij të përmbajë vetëm hadithe të sakta. Për disa hadithe të cilat kanë dobësi më të madhe, ai ka sqaruar për arsyen e dobësisë së tyre. Në veprën e tij ka përmbledhur diku 4800 hadithe, ndërsa në disa botime numri i haditheve në këtë vepër është 5274. Ai këto hadithe i kishte zgjedhur dhe sistematizuar nga 500.000 hadithe të cilat i kishte tubuar dhe memorizuar. Këtë vepër e ka ndarë në 35 krerë (*kitab*), ndërsa numri i kapitujve (*bab*) në këtë vepër është 1871.

Pas përfundimit të librit, ai ia ofroi për lexim dijetarit të madh Imam Ahmed b. Hanbelit, i cili pasi e lexoi, e pëlqeu shumë dhe e lavdëroi shumë këtë libër.

Shumë dijetarë e kanë radhitur këtë vepër pas librit të Buhariut dhe Muslimit, si dhe e kanë konsideruar ndër librat më të dobishëm në hadith, saqë Ibni Arabiu kishte thënë se: "Ai që nuk ka shumë njohuri, i mjafton të lexojë Kuranin dhe Sunenin e Ebu Davudit".

Edhe kjo vepër ka pasur disa komentime, shkaku i rëndësisë që ka në shkencat Islame, kështu që ndër komentet më të njohura janë:
"Sherh Sunen Ebu Davud" nga Bedrudin el-Ajni;
"Mealimu Sunen sherh Sunen Ebu Davud" nga Hattabi;
"Ixhaz fi sherh Sunen Ebu Davud es-Sixhistani" nga Imam Neveviu;
"Mirkatus Suud ila Suneni Ebi Davud" nga Sujuti;
"Minhelul Udhbil Meurud sherhu Sunen Ebu Davud" nga Muhamed Hatab es-Subki;
"Tehdhibu Sunen Ebu Davud" nga Ibni Kajim el-Xheuzijje;
Dhe shumë komente të dijetarëve tjerë.[3]

Edhe kjo vepër ka filluar të përkthehet në gjuhën shqipe nga prof. Fahrudin Ebibi, Taxhedin Bislimi, Irfan Abazi dhe Jusuf Zimeri, që të gjithë nga Maqedonia, ndërsa deri

---

[3] Për biografinë e Ebu Davudit shiko në: Ibni Ebu Hatim er-Razi, "El-Xherh ve`t-Ta`dil", vëll.4, fq.101-102, nr.456; Ibni Ethiri, "Xhamiu`l-Usul fi ehadithi`r-Resul", vëll.1, fq.189-192; Mizziu, "Tehdhibu`l-Kemali fi Esmai`r-Rixali", vëll.11, fq.355-367, nr.2492; Dhehebiu, "Sijeru a`lami`n-nubelai", vëll.13, fq.203-221, nr.117; Ibni Kethiri, "El-Bidaje ve`n-Nihaje", vëll.11, fq.310; Ibni Haxher el-Askalani, "Tekribu`t-Tehdhib", fq.246, nr.2533; etj.

tash janë përkthyer tre vëllime, vëllimi i parë është botuar në vitin 2015, nga sh.b. "Furkan" në Shkup, ndërsa vëllimi i tretë është botuar në vitin 2016, ku janë përkthyer hadithet deri në numrin 3854, kurse prej te hadithi 3855 deri te hadithi 5274 nuk janë përkthyer ende, kështu që duhet të botohet edhe një vëllim i fundit (i katërt) që të kompletohet kjo vepër në gjuhën shqipe.

TIRMIDHIU DHE SUNENI I TIJ

Emri i plotë i këtij dijetari është Muhamed b. Isa b. Seure b. Musa b. Dahak es-Sulemiju et-Tirmidhi, i njohur edhe me nofkën e tij Ebu Isa. Disa e shqiptojnë me shkronjën "i" (Tirmidhi), ndërsa disa të tjerë me shkronjë "e" (Termidhi). Ishte imam dhe hafidh i shkencës së hadithit. U lind në vendin Beuxh në rrethin e qytetit Tirmidh në Horosan, (në Uzbekistanin i sotëm) në vitin 209 hixhri. Disa thonë se ka lindur në vitin 200 hixhri. Qysh si i ri ka treguar interes të lartë për mësimin e shkencave Islame dhe konkretisht hadithin. Gati se të gjitha veprat e tij, janë të shkruara në shkencën e hadithit. Ishte shumë i mençur dhe mendjehollë, saqë njerëzit në kohën e tij thonin: "Është i mençur sikur Tirmidhiu".

Në kërkim të haditheve të Pejgamberit sal-lallahu alejhi ve sel-lem, ai ka udhëtuar nëpër të gjitha qendrat e shkencës të asaj kohe, si Horosan, Irak dhe dy vendet e shenjta, ndërsa nuk ka qenë në Sham dhe Egjipt. Ai këto udhëtime nëpër qytete të ndryshme i bëri me të vetmin qëllim, tubimin dhe mësimin e sa më shumë haditheve. Mësoi pranë mësuesve më të famshëm të kohës së tij, si Is`hak b. Rahavejhi, Kutejbe b. Seidi, Ebu Musai, Suvejde b. Nasri, Muhamed b. Beshari, Ebu Davudi dhe shumë të tjerë. Më së shumti është shoqëruar me Imam Buhariun, prej të cilit kishte përfituar shumë.

Ishte njohës i mirë i disiplinave të ndryshme të hadithit, saqë u dallua si kritik dhe gjurmues pas mangësive të fshehta të haditheve *(el-ilel)*, madje e kishte tejkaluar në këtë fushë edhe mësuesin e vet, imam Buhariun. Edhe vet Buhariu një herë kishte deklaruar se "më shumë ka mësuar ai prej Tirmidhiut, sesa Tirmidhiu prej tij". Njerëzit thonin se pas vdekjes së Buhariut, nuk ka kush që e trashëgon atë në Horosan për dije, siç mundet ta trashëgojë Tirmidhiu.

Dijetarët e mëdhenj të hadithit, e kanë kritikuar fjalën e Ibni Hazmit, i cili thotë se Tirmidhiu është anonim (*mexhhul*), sepse dijetarët janë unikë rreth besueshmërisë dhe dijes së tij. Ibni Hazmi prononcimin e tij rreth Tirmidhiut e kishte thënë si rezultat i mosnjohjes së Imam Tirmidhiut, ngase atij nuk i kishin arritur veprat e tija.

Imam Tirmidhiu kishte mbajtur më pas edhe mësime mbi shkencën e hadithit, ku nga dora e tij dolën shumë nxënës të vyeshëm, të cilët më vonë u bënë dijetarë të mëdhenj në këtë fushë, si Ahmed b. Abdullah el-Mervezi, Ahmed b. Jusuf en-Nesefiu, Davud b. Nasri dhe të tjerë.

Ishte shumë i devotshëm dhe qante shumë nga frika prej Zotit, saqë ishte verbëruar nga të qarët e shumtë.

Ka shkruar shumë vepra në shkencën e hadithit, prej tyre mund të përmendim veprën kryesore të tij "Xhamiu", pastaj "Shemaiu`n-Nebevije", "Et-Tarih", "Ez-Zuhd",

“Kitabu`l-Ilel”; “Kitab el-Esmau ve`l-Kuna”; dhe shumë të tjera.

Ka vdekur në vendlindje më 277 hixhri, ndërsa disa thonë se ka vdekur më 13 Rexheb në vitin 279 hixhri, në moshën 70 vjeçare.

VEPRA E TIJ “SUNEN”

Vepra e tij më e njohur në shkencën e hadithit është libri “El-Xhamiu”, e cila është më e njohur përmes emrit “Sunen et-Tirmidhij”. Disa dijetarë, thonë se pas librit të Buhariut dhe Muslimit, libri i Tirmidhiut duhet të radhitet i treti për nga rëndësia. Bile, Abdullah b. Muhamed el-Ensariu thotë: “Sipas mendimit tim, përmbledhja e Tirmidhiut është më e vlefshme se ato të Buhariut dhe Muslimit, sepse ato janë të kuptueshme vetëm për ekspertët dhe njohësit e hadithit, ndërsa libri i Tirmidhiut është i njohur dhe i kuptueshëm edhe për njeriun e rëndomtë”. Kështu ka thënë edhe Ebu Ismaili.

Tirmidhiu thotë se pasi e ka kompletuar këtë libër, të njëjtin ua ofroi dijetarëve të Hixhazit, Irakut dhe Horosanit, ndërsa atyre u pëlqeu shumë. Dijetarët shpreheshin duke thënë se kush e ka në shtëpinë e tij këtë libër, është sikur ta ketë në shtëpi Pejgamberin sal-lallahu alejhi ve sel-lem duke folur.

Libri i Tirmidhiut nuk ka përmbledhur vetëm hadithet *sahiha*, por ka tubuar edhe hadithe të cilat janë të kategorive të ndryshme. Po ashtu, në këtë vepër nuk është kufizuar vetëm në hadithet që kanë të bëjnë me *fikh*-un, por ka shënuar aty edhe hadithe mbi komentimin e Kuranit, besimin, moralin, jetën e sahabëve, e tjera, mu për këtë edhe e ka quajtur "El-Xhamiu" pra, përmbledhës i fushave të ndryshme.

I pari që u shqua me ndarjen e hadithit në tre kategori, atë *Sahih*, *Hasen* dhe *Daif* ishte Imam Tirmidhiu. Ai është i pari i cili e përdori shprehjen *el-Hasen* për vlerësimin e haditheve.

Vepra e Tirmidhiut karakterizohet me atë që pas çdo hadithi tregon edhe shkallën e besueshmërisë së atij hadithi, si *Sahih, Hasenun-Sahih, Garib*, etj, duke u dalluar prej koleksioneve tjera me këtë veçori. Ai tregon edhe arsyet e dobësisë nëse ka diç të tillë dhe tregon për transmetuesit dhe vlerësimin e tyre. Tirmidhiu nuk ka regjistruar në koleksionin e tij hadithe prej transmetuesve të cilët kanë qenë të akuzuar për gënjeshtarë.

Gjithashtu ai në këtë vepër përpos që tregon rangun e hadithit, ai shënon edhe transmetimet tjera të hadithit të njëjtë, p.sh. nëse hadithin e shënon përmes Ebu Hurejres r.a., tregon se hadith i ngjashëm me këtë përcillet edhe nga Ebu Seidi r.a., Aishja r.a.h. e të tjerë.

Ndonjëherë pasi shënon hadithin, tregon edhe mendimet e dijetarëve rreth dispozitës që nxirret nga ai hadith.

Kjo vepër njihet edhe me atë se nuk ka shumë përsëritje të haditheve, por që shënohen hadithet vetëm nga një herë.

Në Sunenin e Tirmidhiut gjenden 3982 hadithe sipas disa botimeve, ndërsa në disa të tjerë mbi 4000. Sipas ekspertëve të kësaj fushe, thonë se në librin e Tirmidhiut nuk gjenden hadithe apokrife, ndërsa Ibnul Xheuzi në "el-Meuduatu`l-Kubra" thotë se 23 hadithe janë apokrife në këtë vepër, por dijetarë të tjerë e kanë përgënjeshtruar këtë konstatim.

Në "El-Xhamiun" e Tirmidhiut, gjenden 46 krerë (kitab), ndërsa në fund ka shkruar edhe një pjesë të cilën e titullon "El-Ilelu`s-sagir" (libri i vogël i mangësive).

Këtë vepër e kanë komentuar shumë dijetarë, ndërsa ndër librat më të famshme të komentimit të kësaj vepre, do të kishim përmendur:
"Aridatu`l-Ahvedhij bi sherh sahih Tirmidhi" nga Ebu Bekër el-Arabiu;
"Kutu`l-Mugtedhi ala xhamii`t-Tirmidhi" nga Sujuti;
"Urfu Shedhij sherh Tirmidhij" nga Kashmiri;
"Tuhfetu`l-Ahvedhi Sherh Xhamiu Tirmidhi" nga Mubarekfuri es-Selefi;

Kjo vepër ka filluar më herët që të përkthehet në gjuhën shqipe nga profesori i hadithit në medresenë "Isa Beu" në Shkup dhe ish myfti i Shkupit, Rexhep Nuredini, (tashmë i ndjerë), ku janë botuar katër vëllime, por që për t`u plotësuar e gjithë vepra, duhet të botohen edhe katër

vëllime tjera, sepse në këto katër vëllime të botuara, janë vetëm gjysma e haditheve të këtij koleksioni. Vëllimi i parë është përkthyer në vitin 2008 dhe është botuar në Shkup, ndërsa vëllimi i katërt është i botuar po ashtu në vitin 2008 në Shkup, ndërsa përmban hadithet nga numri 1080 dhe deri në numrin 1204. Pas vdekjes së profesorit të nderuar, nuk është marrë ndonjë iniciativë që të vazhdohet me përkthimin e pjesëve tjera.[4]

---

[4] Për biografinë e Tirmidhiut shiko në: Ibni Hibbani, "Eth-Thikat", botimi i parë, 1973, Indi, vëll.9, fq.153; Ibni Ethiri, "Xhamiu`l-Usul fi ehadithi`r-Resul", vëll.1, fq.193-194; Dhehebiu, "Sijeru a`lami`n-nubelai", vëll.13, fq.270-277, nr.132, në "Tedhkiretu`l-Huffadh", Dairetu`l-Mearifu`l-Uthmanije, Indi, 1958, fq.633-635, nr.658 dhe në "Mizanu`l-I`tidal", Daru`l-Ma`rife, Bejrut, 3/678, nr.8035; etj.

NESAIU DHE SUNENI I TIJ

Emri i plotë i këtij dijetari të hadithit është Ahmed b. Shuajb b. Ali b. Bahr b. Sinan en-Nesai, i njohur me nofkën Ebu Abdurahman. Ka lindur në vitin 215 hixhri në qytetin e Nesait në Horosan (Turkmenistani i sotëm). Që në moshë të fëmijërisë ka filluar kërkimin e dijes dhe shkencave Islame. Në moshën 15 vjeçe filloi të vizitojë qytetet e ndryshme për të marrë dituri. Ai qëndroi një vit e dy muaj afër dijetarit të njohur Kutejbe b. Seidi prej të cilit përfitoi shumë. Më pas vizitoi edhe Horosanin, Hixhazin, Irakun, Shamin dhe Egjiptin. Nesaiu kishte dëgjuar hadithe edhe prej Is`hak b. Rahavejhit. Thuhet se veprën e Sahihut të Imam Muslimit e kishte dëgjuar nga vetë autori dhe e kishte memorizuar tërësisht.

Ka qenë shumë i devotshëm dhe pasues i denjë i sunetit. Bënte adhurim gjatë ditës dhe natës. Agjëronte shumë, saqë një ditë agjëronte dhe një ditë jo. Ai kishte marrë pjesë edhe në *xhihad* bashkë me prijësin e Egjiptit. U dallua për devotshmëri dhe karakter të lartë. Darekutni thotë: “Ai ishte fekihu i shekullit në Egjipt. Njeriu më i ditur në hadith dhe në transmetimin e hadithit”.

Ai arriti të bëhet prej dijetarëve të mëdhenj të hadithit, saqë shumë nxënës kishin marrë dije prej tij dhe ishin afirmuar në këtë shkencë. Prej nxënësve të tij mund të përmendim Devlabin, Taberanin, Tahaviun, e shumë të tjerë.

Shkroi shumë vepra në shkencën e hadithit dhe të kritikës së transmetuesve. Prej këtyre veprave mund të përmendim "Duafau vel metrukin"; "Amelu jaum ve lejleti"; "Musnedu`l-Alij"; "Hasaisu`l-Alij"; "Sunenu`l-Kebir"; "El-Xherh ve`t-Ta`dil"; e shumë të tjera.

Ka fundi i jetës së tij, ishte larguar nga Egjipti dhe kishte shkuar në Damask. Atje kishte shkruar një libër mbi vlerat e familjes së Pejgamberit sal-lallahu alejhi ve sel-lem, gjë që shkaktoi reagime dhe akuza nga banorët e Damaskut, të cilët e akuzuan si shiit i cili mban anën e Aliut r.a. Më pas kërkuan prej tij që të shkruaj një vepër ku do të flet edhe mbi vlerat e Muavijut, por Nesaiu u përgjigj se nuk di hadithe në të cilat lavdërohet Muaviju. Nga kjo deklaratë e tij, u shkaktua një pakënaqësi e madhe, saqë e nxorën prej xhamisë dhe e larguan nga qyteti i Damaskut, duke e rrahur dhe keqtrajtuar fizikisht.

Kur u largua nga Damasku, ai shkoi në Meke dhe thuhet se atje kishte ndërruar jetë i vrarë, në moshën 87 vjeçe, ndërsa Dhehebiu thotë se ka jetuar 88 vjet. Është varrosur diku në mes Safasë dhe Merves, në muajin Sheval të vitit 302 hixhri. Disa kanë thënë se është varrosur në Medine, por ka edhe të tillë që thonë se është varrosur në Remle të Palestinës.

VEPRA E TIJ "SUNEN"

Ky libër është njëri prej katër Suneneve dhe njëri prej gjashtë koleksioneve të hadithit. Në fillim, Nesaiu kishte shkruar koleksionin e quajtur "Sunenu`l-Kubra", ndërsa më pas këtë libër e shkruan në version të shkurtuar dhe e quan "El-Muxhteba min suneni`l-kubra" ose ndryshe i njohur si "Es-Sunenu`s-Sugra".

Disa e kanë pyetur Nesaiun se a janë të gjitha hadithet në veprën e tij sahih? Ai është përgjigjur negativisht, e atëherë pasi i kanë kërkuar t`i shënojë vetëm hadithet e sakta nga koleksioni i tij i haditheve, atëherë e ka përpiluar veprën "El-Muxhteba mine`s-Sunen". Edhe ky libër është përpiluar në bazë të haditheve tematike të fikhut.

Numri i haditheve në këtë vepër është 5761 hadithe, të cilat i ka ndarë në 51 krerë (kitab) dhe kapituj (bab).

Imam Nesaiu nuk mjaftohej vetëm me transmetimin e hadithit, por i bashkangjiste edhe transmetimet e shumta të haditheve dhe kundërthëniet ekzistuese në mes haditheve. Ai bënte krahasime, shënonte të metat në hadithe dhe theksonte hadithin autentik dhe më autentikun, të dobëtin dhe më të dobëtin.

Koleksioni i Nesaiut konsiderohet se ka *sened*-et më të pastra nga katër koleksionet tjera. Rregulli i tij ishte se

nuk pranonte të shkruajë hadithin nga transmetuesi për braktisjen e të cilit dijetarët kishin rënë dakord. Në përgjithësi Suneni i Nesaiut konsiderohet se ka më së paku hadithe të dobëta dhe transmetues të dobët, pas dy koleksioneve të Buhariut dhe Muslimit.

Edhe kjo vepër ka pasur disa komentime, prej të cilave mund të përmendim:
"Zehru`r-riba ale`l-Muxhteba" nga Sujuti;
"Sherhu`s-Sindi" nga dijetari hanefi Sindi; etj...

Ky libër nuk është përkthyer deri tash në gjuhën shqipe.[5]

[5] Për biografinë e Nesaiut shiko në: Ibni Ethiri, "Xhamiu`l-Usul fi ehadithi`r-Resul", vëll.1, fq.195-197; Dhehebiu, "Sijeru a`lami`n-nubelai", vëll.14, fq.125-135, nr.67; Ibni Kethiri, "El-Bidaje ve`n-Nihaje", vëll.12, fq.10-12; Ibni Haxher el-Askalani, "Tehdhibu`t-Tehdhib", "Muessesetu`r-Risale, Bejrut, vëll.1, fq.26-27; etj.

IBNI MAXHEH DHE SUNENI I TIJ

Emri i plotë i këtij dijetari të hadithit është Muhamed b. Jezid el-Kazvini, i njohur edhe me nofkën Ebu Abdullah. U lind në vitin 209 hixhri në Kazvin (qytet në veri të Iranit) dhe është autor i njërit prej librave bazore në lëminë e hadithit, i njohur si “Sunen”.

Që në rininë e tij u nis në kërkim të dijes duke udhëtuar për në Irak, ku kishte udhëtuar nëpër Rej, Bagdad, Basra, Kufe, e më pas edhe në Sham, Hixhaz dhe Egjipt, ku kishte mësuar prej dijetarëve më të njohur të këtyre viseve. Hadithe kishte mësuar nga Ibni Ebi Shejbeh, Ibni Numejri dhe nga nxënësit e imam Malikut dhe të Lejthit.

Pasi u përgatit profesionalisht, ai filloi që të jep mësime mbi hadithet e Pejgamberit sal-lallahu alejhi ve sel-lem, saqë një numër i madh i nxënësve ndoqën mësimet e tij. Nga Ibni Maxheh kanë mësuar një numër i madh i dijetarëve të njohur, si Ibni Sibevejhi, Ibni Isa es-Safari, Is`hak b. Muhamedi, Ahmed b. Ibrahimi, etj.

Dijetarët e konsiderojnë të besueshëm dhe të thelluar në njohurinë e hadithit. Dëshmi për njohuritë e thella të tij në këtë lëmi, është edhe vepra e tij “Es-Sunen”.

Është i njohur përpos shkencës së hadithit, edhe në lëmi të tjera si në komentim të Kuranit, në histori dhe shkencat e hadithit. Ai kishte shkruar historinë duke

filluar nga gjenerata e sahabëve dhe deri në shekullin kur jetoi ai. Ai kishte shkruar edhe një komentim volluminoz të Kuranit, por që nuk kishte arritur deri në ditët e sodit.

Ibni Maxheh sipas Dhehebiut vdiq në Ramazan të vitit 273 hixhri, ndërsa sipas el-Katanit dhe disa të tjerëve në vitin 275 hixhri. Ka jetuar 64 vjet, kurse namazin e xhenazes ia fali vëllai i tij Ebu Bekri, ndërsa në varr e kanë futur vëllezërit e tij Ebu Bekri, Ebu Ubejdullahu dhe djali i tij Abdullahu.

VEPRA E TIJ "ES-SUNEN"

Ndër librat e rrallë që kanë arritur deri tek ne prej Ibni Maxhes është padyshim Suneni i tij, të cilin vet e quajti Sunen duke thënë: "Këtë sunen ia paraqita Ebu Zur`a er-Razi-ut". Edhe kjo vepër është e ndarë në bazë të temave të fikhut.

Në këtë libër Ibni Maxheh ka tubuar 4341 hadithe, prej tyre 3002 hadithe gjenden në pesë koleksionet e hadithit, ndërsa 1339 konsiderohen shtesë ndaj këtyre koleksioneve. Këtë libër e ka ndarë në 37 krerë (kitab), të cilat janë të ndarë në 1050 kapituj (bab), ndërsa sipas disa botimeve tjera deri në 1515 kapituj.

Kjo vepër karakterizohet edhe me parathënien e tij të gjatë, ku ka shënuar hadithe të shumta mbi dijen dhe

metodat e pranimit të dijes, por që në këtë hyrje nuk ka paraqitur kriteret e tij për pranimin e hadithit dhe kushtet e transmetuesve.

Disa e kanë rradhitur librin “Muvetta” të Malikut para Sunenit të Ibni Maxhes, ndërsa disa e konsiderojnë Sunenin e Ibni Maxhes si libri i gjashtë nga koleksioni i haditheve.

Në librin e tij ka shënuar në disa raste edhe nga transmetues të panjohur dhe hadithe të dobëta, saqë numri i tyre sipas disa hulumtuesve arrin deri në 1000 hadithe. Madje, ibni Mulekkini thotë se në këtë vepër gjenden edhe hadithe *meudua* (të falsifikuara) dhe se kjo është vepra më e dobët në krahasim me tre sunenet tjera.

Ibni Maxheh nuk ka dhënë vlerësim mbi hadithet të cilat i ka shënuar dhe nuk ka bërë ndonjë komentim pas tyre. Po ashtu nuk ka shënuar hadithet *meukufe* në veprën e tij. Gjithashtu vepra e tij nuk njihet me përsëritjen e haditheve, kështu që hadithet i ka shënuar nga një herë.

U ka kushtuar kujdes të veçantë disa fjalëve të paqarta në tekst të hadithit, duke i shpjeguar ato dhe duke i konkretizuar.

Kjo vepër është komentuar nga shumë dijetarë, ndërsa prej tyre do të kishim veçuar:
“Misbahu`z-Zuxhaxheh ala Suneni ibni Maxheh” nga Sujuti;
“Sherhu Sindi” nga dijetari i njohur Sindi;

Dijetari Busiriu ka bërë kategorizimin e haditheve që gjenden në Sunenin e Ibni Maxhes duke shënuar vlerësimin si *sahih, hasen, daif*, etj, ndërsa një koment e ka bërë edhe Dehleviu dhe të tjerë.

Kjo vepër në gjuhën shqipe ka filluar të përkthehet në vitin 2019 në Shkup nga profesori i hadithit dhe ish dekani i Fakultetit të Shkencave Islame, Prof. Dr. Faredin Ebibi nga Kumanova, ndërsa deri tash janë përkthyer gjashtë vëllime dhe pritet të përkthehen edhe dy vëllime tjera që të kompletohet kjo vepër. Vëllimi i pestë është botuar në Shkup në vitin 2021 dhe përmban hadithet prej tek numri 2137 dhe deri tek hadithi me numër 2511. Kurse vëllimi i gjashtë përmban hadithet prej tek numri 2512 deri tek numri 3022. Profesori i nderuar vazhdon ende në përkthimin e dy pjesëve tjera të kësaj vepre të cilat shpresohet të botohen në të ardhmen.[6]

---

[6] Për biografinë e Ibni Maxhes shiko në: Dhehebiu, "Sijeru a`lami`n-nubelai", vëll.13, fq.277-281, nr.133 dhe në "Tedhkiretu`l-Huffadh", fq.636-637, nr.659; Ibni Kethiri, "El-Bidaje ve`n-Nihaje", vëll.11, fq.305; etj.

IMAM MALIKU DHE VEPRA E TIJ “El-MUVETTA`”

Emri i plotë i tij është Malik b. Enes b. Malik b. Amir b. Amër b. Harith b. Gajman b. Huthejl b. Amër b. El-Harith. Njihet edhe me nofkën Ebu Abdullah. Ai rrjedh nga një familje jemenase të cilët pas shpërnguljes ishin vendosur në Medine. Gjyshi i tij ishte Ebu Amiri, që ka qenë shok i Pejgamberit sal-lallahu alejhi ve sel-lem dhe ka marrë pjesë nëpër beteja bashkë me të Dërguarin e Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem.

Imam Maliku është një ndër dijetarët e famshëm të shkencës së hadithit dhe i fikhut. U lind në vitin 93 hixhri në Medine, me çka edhe konsiderohet edhe prej dijetarëve më të vjetër sa u përket nëntë autorëve të koleksioneve të hadithit.

Maliku që në moshë të re kishte filluar të merret me dituri. Në Medine kishte mësuar te dijetarët më eminent të kohës së tij. Diku përgjatë 7-8 viteve, mësoi tek dijetari i njohur Abdurahman b. Hurmuz. Ai mësoi edhe nga Nafiu, Hisham b. Urve, Muhamed b. Munkediri, Ibni Shihab ez-Zuhri e shumë të tjerë, saqë numri i dijetarëve prej të cilëve mësoi arrin në 900 mësues, prej tyre 300 ishin prej gjeneratës së tabiinëve, ndërsa 600 prej gjeneratës së etbai-tabiinëve.

Ai më pas filloi të jep mësime mbi fenë dhe hadithin, saqë nxori një numër të madh të nxënësve të cilët kishin përvetësuar njohuritë mbi shkencën e hadithit, ku disa prej tyre arritën famë të madhe. Prej tyre mund të përmendim Ibni Xhurejxhin, Abdullah ibni Vehbin, el-Mehdiun, Euzain, Theuriun, Ibni Ujejnen, Shu`ben, Lejthin, Ibni Mubarekun, Shafiun, Imam Ebu Jusufin (nxënës edhe i imam Ebu Hanifes) e shumë të tjerë.

Të gjithë janë të pajtimit se imam Maliku ishte prej dijetarëve të mëdhenj të hadithit dhe fikhut, shkaku se kishte qëndruar në shoqërimin e dijetarëve të mëdhenj të cilët kishin thithur nektarin e dijes drejtpërdrejt nga sahabët e Pejgamberit sal-lallahu alejhi ve sel-lem. Gjithashtu e ndihmoi ngritjen e tij edhe fakti se Medineja ishte qendër e kulturës Islame dhe vendi ku tuboheshin shumë dijetarë të kohës, kështu që prej tyre përfitoi në mënyrë perfide imam Maliku. Për këtë shkak, ai nuk kishte pasur nevojë që të largohet prej këtij vendi për të shkuar nëpër qendrat tjera për të përfituar dituri, sepse dijetarët më të mëdhenj të kohës vinin në qytetin e Pejgamberit sal-lallahu alejhi ve sel-lem në Medinë.

Mu për këtë shkak edhe shumica e haditheve që ka përcjellur imam Maliku, kanë qenë prej dijetarëve të Hixhazit, por ka edhe prej të tjerëve. Ai ka qenë prej dijetarëve më të mëdhenj të kohës së vet. Abdullah b. Vehbi nuk e krahasonte askë me imam Malikun. Është pyetur Ibni Ujejne për dijetarin më të madh të Medines, ndërsa ai është përgjigjur se ai është imam Malik b. Enes.

Hamad b. Zejdi thoshte: “Nuk kam parë njeri më të mençur se Maliku”.

Imam Buhariu kishte thënë: “Zinxhiri më i saktë i hadithit është kur Maliku përcjell prej Nafiut, e ky prej Ibni Umerit r.a.”. Ndërsa Shafiu kishte thënë se njerëzit janë të varur në hadith prej Malikut. Me krenari thoshte se Maliku është mësuesi im dhe prej tij e kam marrë diturinë. Ai thoshte: “Kur përmenden dijetarët, Maliku është ylli”. Ibni Mehdiu ka thënë: “Prijësit e dijetarëve të kohës sonë janë katër: “Theuri, Maliku, Euzai dhe Hamad b. Zejdi, ndërsa nuk kam parë më të mençur se Maliku”.

Vetë ai thotë se nuk ka dhënë *fetva* për diçka pa dëshmuar 70 dijetarë se ai është i aftë dhe kompententë për atë. Kur donte t`i mësonte nxënësit mbi hadithin, ai pastrohej, parfymosej, krihte flokët dhe mjekrën, vishte teshat më të bukura dhe ulej diku më lartë.

Ai ishte shumë i devotshëm, modest dhe i butë. Pasi i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem ishte i varrosur në qytetin e Medines, imam Maliku asnjëherë nuk kishte ecur nëpër qytet i hipur mbi kalë, por vetëm duke ecur, si shenjë respekti për të Dërguarin e Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem i cili është i varosur në tokën e Medines.

Nxënësit e tij i kishin përhapur mësimet e tija dhe me kalimin e kohës ishte formuar një drejtim juridik bazuar në mendimet e tija, që është *medh`hebi Malikij.*

Imam Maliku vdiq në moshën 86 vjeçare në muajin Rebiu`l-Evel në vitin 179 hixhri dhe u varros në varrezat el-Bekie në Medine.

VEPRA E TIJ "EL-MUVETTA`"

Vepra më e njohur e imam Malikut është vepra e tij "el-Muvetta`". Kuptimi i kësaj fjale është: "i rrafshuar; i përgatitur; i lehtë" që ka edhe kuptime tjera. Këtë vepër e kishte përgatitur imam Maliku në bazë të kërkesës së *halif*-it të kohës Ebu Xha`fer el-Mensurit, i cili kishte vendosur të detyrojë muslimanët për ta mësuar dhe për t`iu përmbajtur kësaj vepre.

Më vonë, halifi Harun er-Reshidi deshi ta imponojë në masë këtë vepër, ashtu siç veproi sahabiu Uthman b. Afani r.a. i cili obligoi muslimanët që të lexojnë Kuranin vetëm përmes një dialekti, mirëpo imam Maliku në përgjigjen drejtuar Harun er-Reshidit, i kishte thënë: "Një gjë e tillë është e pamundur, për arsye se shokët e Pejgamberit sal-lallahu alejhi ve sel-lem ishin shpërndarë nëpër territore të ndryshme, ku secili nga ata u kishte treguar hadithe nxënësve të vet dhe se ata kanë transmetuar hadithe ashtu siç i kishin dëgjuar mësuesit e vet".

Këtë vepër imam Maliku e kishte përpunuar për një kohë të gjatë, diku 40 vjet. Për këtë vepër imam Shafiu kishte thënë: "Nuk njoh vepër më të saktë në hadith se vepra e imam Malikut". Jahja b. Seid el-Katani kishte thënë: "Nuk ka në mesin e popullit hadithe më të sakta sesa hadithet që përcjell Maliku".

Disa shkenctarë kanë vlerësuar se vepra e tij *el-Muvetta`* është vepra e parë në të cilën është bërë regjistrimi i haditheve të sakta. E kanë vlerësuar lartë, saqë disa e kanë krahasuar në një rang me veprat e imam Buhariut dhe të Muslimit. Ndërsa disa të tjerë kanë thënë se vepra *el-Muvetta`* vjen e treta në radhë, menjëherë pas Sahihut të Buhariut dhe Sahihut të Muslimit.

Në veprën e tij ka regjistruar diku 1836 hadithe, të cilat i ka rradhitur në 31 krerë (kitab) dhe 702 kapituj (bab), por kjo ndryshon në bazë të botimeve të ndryshme të kësaj vepre.

Përpos haditheve të sakta, në këtë vepër nuk mungojnë edhe hadithe të kategorive të tjera, si *mursel, munkati`, belagat,* etj.

Ai përpos tekstit të hadithit, në shumë situata në vepër shënon pas haditheve edhe thënie të sahabëve, fetva të tabiinëve lidhur me temën, si dhe opinionet e tija për çështjen në fjalë.

Kjo vepër ashtu si edhe veprat tjera të rëndësishme, kishte pasur disa komente, ndërsa prej më të popullarizuarat janë këto:
“Mesalik fi sherh Muvetta Malik” nga Kadi Ebu Bekër Arabiu;
“Tenviru`l-Havalik sherh ala Muvetta Malik” nga Sujuti;
“Munteka sherh Muvetta Malik” nga Baxhi;
“Sherhu`z-Zerkani ala el-Muvetta” nga Zerkani;
“El-Munteka sherhu`l-Muvetta” nga Ebu Velid Sulejman b. Halef es-Sa`di;

Në gjuhën shqipe, kjo vepër ka filluar të përkthehet nga studentët e Fakultetit të Shkencave Islame në Shkup, të cilët në bashkëpunim me profesorin e hadithit Prof.Dr. Faredin Ebibi kanë arritur të botojnë vëllimin e parë në vitin 2016 në Shkup dhe kjo pjesë përmban hadithet prej numrit 1 deri në numrin 654, ndërsa pjesa e dytë pritet të botohet në të ardhmen.[7]

---

[7] Për biografinë e Malikut shiko në: Ibni Sa`di, “Tabakatu`l-Kebir”, botimi i parë, 2001, Kajro, vëll.7, fq.570-575, nr.2193; Ibni Ebi Hatim, “El-Xherh ve`t-Ta`dil”, vëll.8, fq.204-206, nr.902; Ibni Hibbani, “Eth-Thikat”, vëll.7, fq.459; Ebu Nuajmi, “Hiljetu`l-Evlija”, Daru`l-Fikër, Bejrut, 1996, vëll.6, fq.316-355, nr.386; Ibni Ethiri, “Xhamiu`l-Usul fi ehadithi`r-Resul”, vëll.1, fq.180-184; Neveviu, “Tehdhibu`l-Esmai ve`l-Lugati”, vëll.2, fq.75-79, nr.100; Mizziu, “Tehdhibu`l-Kemal”, vëll.27, fq.91-120, nr.5728; Dhehebiu, “Sijeru a`lami`n-nubelai”, vëll.8, fq.48-135, nr.10 dhe në “Tedhkiretu`l-Huffadh”, vëll.1, fq.207-213, nr.199; Ibni Kethiri, “El-Bidaje ve`n-Nihaje”, vëll.10, fq.440-441; Ibni Haxheri, “Tehdhibu`t-Tehdhib”, vëll.4, fq.6-8;

IMAM DARIMIJU DHE “SUNENI” I TIJ

Emri i plotë i tij është Abdullah b. Abdurahman b. Fadël b. Behram b. Abdullah. Është i njohur edhe me nofkën Ebu Muhamed et-Temimi. U lind në Semerkand në vitin 181 hixhri. Ai u rrit në një familje në të cilën kultivoheshin vlerat e larta fetare Islame. Ishte prej dijetarëve të mëdhenj të hadithit në kohën e tij.

Që i ri filloi kërkimin e dijes saqë udhëtoi në Irak, Sham, Egjipt, Mekë dhe Medine. Gjersa ishte në Semerkand, njihej si dijetari më i madh i hadithit dhe kishte funksionin e myftiut të atyre trojeve. Ai kishte mësuar nga dijetarë të mëdhenj të kohës, prej tyre Nadër b. Shumejlit, Jezid b. Haruni, Vehb b. Xheriri e shumë të tjerë.

Edhe ai ka pasur nxënësit e tij të cilët prej tij kishin dëgjuar dhe mësuar hadithin, ndërsa prej tyre mund të veçojmë Muslimin, Tirmidhiun, Ebu Davudin, Nesaiun, Buhariun, Ebu Zur`a, Ebu Hatimin, e shumë të tjerë.

Ishte dijetarë i hadithit, ku vepra e tij “Sunen” e dëshmon një gjë të tillë, por edhe i komentimit të Kuranit me shkrimin e “Tefsirit” të tij. Ibni Hibbani thoshte se Darimiju ishte prej dijetarëve të njohur të hadithit. Ahmed b. Hanbeli ka deklaruar se titulli shkencor i Darimijut në hadith është imam. Ai një herë kishte thënë: “Iu ofrua atij dunjaja, por ai nuk e pranoi atë”. Ibni

Numejri për Darimijun ka thënë: “Na ka tejkaluar Darimiju në mbamendje dhe në nënshtrim ndaj Zotit”. Muhamed b. Abdullah el-Mahzumiju thoshte: “O banorë të Hurasanit, përderisa është Darimiju në mesin tuaj, mos u preokuponi me dikë tjetër përveç tij”. Muhamed b. Beshari ka thënë: “Hafidhët (e hadithit) në këtë botë janë katër: “Ebu Zur`a në Rej, Muslimi në Nisabur, Darimiju në Semerkand dhe Buhariu në Buhara”. Ebu Hatimi ka thënë: “Darimiju është imami (i hadithit) i kohës së tij”.

Ai ka vdekur në moshën 75 vjeçare në vitin 255 hixhri, u varros ditën e xhuma pas ikindije, në ditën e Arafatit, ndërsa disa historianë tjerë deklarojnë se ai ka vdekur në vitin 250 hixhri.

VEPRA E TIJ “ES-SUNEN”

Vepra e tij e njohur e cila është prej nëntë koleksioneve bazore të hadithit është “Suneni” i tij. Ndonjëherë kjo vepër thirret edhe *Musned*. Në këtë vepër autori ka përmbledhur diku 3503 hadithe. Këtë vepër e ka ndarë në 23 krerë (kitab) të cilat kanë në përbërjen e tyre 1371 kapituj (bab). Libri ka një hyrje (*mukadime*) e përbërë prej 57 kapitujve, e më pas vijon me temat e fikhut si pastërtia, namazi, agjërimi, zekati, etj. Hadithet në këtë vepër janë *merfu`*, të cilat janë shumica e haditheve të këtij libri, si dhe ka *meukuf* dhe *mektu`*. Ai shumë pak ka bërë përsëritjen e haditheve dhe çdo kapitull e ka

emërtuar me ndonjë titull në bazë të përmbajtjes së hadithit.

Kjo vepër nuk ka pasur shumë komente, ndërsa prej tyre është vepra “Fet-hul Menan sherh ve tahkik kitab Darimi Abdullah b. Abdurahman” nga autori bashkëkohorë Nebil b. Hashim el-Gumeriju.

Suneni i Darimijut nuk është përkthyer në gjuhën shqipe.[8]

---

[8] Për biografinë e Darimijut shiko në: Ibni Ebu Hatim er-Razi, “El-Xherh ve`t-Ta`dil”, vëll.5, fq.99, nr.458; Ibni Hibani, “Thikat”, vëll.8, fq.364; Dhehebiu, “Sijeru a`lami`n-nubelai”, vëll.12, fq.224-232, nr.78 dhe në “Tedhkiretu`l-Huffadh”, vëll.2, fq.534-536, nr.552; Ibni Kethiri, “El-Bidaje ve`n-Nihaje”, vëll.11, fq.243; Ibni Haxheri, “Tehdhibu`t-Tehdhib”, vëll.2, fq.373-374;

IMAM AHMED IBNI HANBELI DHE "MUSNEDI" I TIJ

Imam Ahmedi, emri i plotë i të cilit është Ahmed b. Muhamed b. Hanbel b. Hilal b. Esed b. Idris b. Abdullah b. Hajan b. Abdullah b. Enes b. Auf b. Kasit b. Mazin b. Shejban b. Dhuhl b. Tha`lebe b. Ukabe el-Bagdadi, i cili njihet edhe përmes nofkës Ebu Abdullah. Edhe pse është lindur në Bagdad, është me prejardhje arabe nga fisi beni Dhuhël, ndërsa takohet me Muhamedin sal-lallahu alejhi ve sel-lem te gjyshi Rebia dhe Mudar.

Imam Ahmedi u lind në Bagdad, në muajin Rebiul Evel të vitit 164 hixhri, ndërsa sipas disa historianëve tjerë, ai është lindur në Merv, ndërsa në moshë rinore me të ëmën e tij shpërngulet në Bagdad. Disa thonë se nëna e tij ka qenë shtatzënë në Merv, ndërsa e ka lindur në Bagdad.

Babai i Ahmedit kishte rënë dëshmorë në një nga betejat e ushtrisë muslimane duke qenë Ahmedi në moshën 3 vjeçare, kështu që do të rritet jetim nën kujdesin e nënës së tij Mejmunes.

Ibni Kethiri thotë se imam Ahmedi ka filluar të merret me shkencën e hadithit që në moshën 16 vjeçare.

Në kohën kur imam Ahmedi jetonte në Bagdad, në atë kohë ajo ishte qendra e qytetërimit Islam dhe kryeqendër

e halifatit Islam. Aty u takua me dijetarët më të mëdhenj të kohës nga të cilët përfitoi shumë dituri. Ai për të verifikuar vërtetësinë e një hadithi, ka udhëtuar nëpër qendrat e asaj kohe si Kufe, Basra, Mekë, Medinë, Sham, Jemen e shumë vende tjera.

Që në moshë të re, ai do të ndjek mësime tek dijetari i mirënjohur i asaj kohe, nxënësi i Ebu Hanifes, imam Ebu Jusufi. Përpos tij, ai kishte mësuar edhe tek dijetarët tjerë të njohur si Hushejmi, Ibrahim b. Seidi, Sufjan b. Ujejne, Sulejman b. Davud et-Tajalesi dhe nga imam Shafiu. Përveç këtyre, ai ka mësuar edhe nga shumë dijetarë të tjerë.

Përpos që ka kërkuar diturinë, ai më pas është angazhuar edhe me mësimin e nxënësve të ri të cilët kërkonin dituri, kështu që kishte pasur një numër të madh të nxënësve të cilët kishin ndjekur ligjeratat e tij, ndër ta kanë qenë Buhariu, Muslimi, Abdurezaku, Vekiu, biri i tij Abdullahu dhe shumë të tjerë.

Ai kishte një interesim të veçantë për kërkimin e hadithit, ku përpos që çdo hadith e mësonte përmendësh, ai edhe e fuste në praktikën e përditshme. Ai asnjë hadith nuk e kishte transmetuar pa mos i praktikuar dispozitat që burojnë nga i njëjti. Ebu Zur`a er-Razi thotë se imam Ahmedi i ka ditur përmendësh 1 milion hadithe.

Imam Ahmedi e kishte kryer pesë herë haxhin dhe tre prej këtyre udhëtimeve, i kishte realizuar duke ecur në këmbë. Ishte shumë i devotshëm dhe i moralshëm. Ebu

Davudi thotë se nuk e kam dëgjuar asnjëherë të flet mbi këtë botë, ndërsa mexhliset e ligjërimit të tij ishin mexhlise të ahiretit (ku përkujtohej ahireti). Biri i tij deklaron se imam Ahmedi brenda një dite dhe një nate ka falur 300 rekate namaz vullnetarë, ndërsa çdo shtatë ditë e bënte nga një hatme të Kuranit.

Në bazë të mësimeve të tija, është themeluar edhe shkolla juridike e medhhebit *Hanbeli*.

Disa e kanë konsideruar imam Ahmedin edhe dijetar i hadithit dhe dijetar i fikhut. Por, disa të tjerë, kanë thënë se ai ka qenë dijetarë i madh i hadithit, por nuk konsiderohet edhe *fakih*. Kështu ka vlerësuar Ibni Xherir et-Taberiu i cili ka thënë: "Ahmed b. Hanbeli është dijetarë i hadithit, ndërsa nuk është dijetarë i fikhut". Edhe Ibni Kutejbe nuk e ka theksuar Ahmedin në mesin e *fukahave.*

Dijetarët kanë shprehur vlerësime të larta për këtë gjigant të shkencave të hadithit, saqë Ibrahim b. Harbi ka thënë: "Sejid b. Musejebi ishte dijetarë i kohës së vet, Sufjan eth-Theuri ishte dijetarë i kohës së vet dhe Ahmed b. Hanbeli ishte dijetarë i kohës së vet".

Imam Shafiu ka thënë: "Kur dola prej Iraku, nuk lash pas meje njeri më të virtytshëm, më të ditur dhe më të devotshëm sesa Ahmed b. Hanbeli". Jahja b. Seid el-Kattani ka thënë: "Nuk më ka ardhur dikush prej Iraku më i dashur sesa Ahmed b. Hanbeli".

Jahja b. Meini ka thënë: "Njerëzit duan që ne të bëhemi sikur Ahmed b. Hanbeli, por pasha Allahun ne nuk mund të bëhemi sikur ai".

Ali ibni Medeniju ka thënë: "Allahu xh.sh. këtë fe e ka forcuar me dy persona: me Ebu Bekrin në kohën kur një grup njerëzish tentuan të dalin nga sistemi i shtetit dhe me Ahmedin në kohën e mjerimit, kur dolën (Mutezilët) me teorinë se Kurani është i krijuar. Askush nuk ka sakrifikuar më shumë për çështjet e kësaj feje sikur Ahmed b. Hanbeli". Të pranishmit i thanë: "As Ebu Bekri?" Ai tha: "Jo, sepse Ebu Bekri r.a. në kohën e tij kishte (ushtri) përkrahës, kurse Ahmedi nuk kishte askënd".

Në kohën e Ahmedit, një person me emrin Xha`d b. Dirhem kishte shpikur teorinë se Kurani është i krijuar, ndërsa shteti nën udhëheqjen e halifit Me`mun e përkrahu këtë ide dhe filloi t`i përndjek dijetarët të cilët qëndronin kundër kësaj teorie, ku imam Ahmedi qëndroi fuqishëm deri në fund të jetës kundër kësaj teorie, saqë edhe u vra në fund për shkak të mos tolerimit të këtij mendimi në mesin e muslimanëve. Imam Ahmedi u burgos dhe u torturua fizikisht në burg për të pranuar këtë mendim, por ai nuk lëshoi pe dhe qëndroi stoikisht deri në fund. Ai jetoi 77 vjet, vdiq si pasojë e torturave dhe dhunës fizike që u ushtrua mbi të nga organet e shtetit në ditën e Xhuma më 12 Rebiul Evel të vitit 241 hixhri, në Bagdad. Në disa versione historike, thuhet se xhenazen e këtij dijetari e kishin përcjellur 1.300.000

njerëz, ndërsa në disa burime tjera thuhet se e kanë përcjellur 1.800.000 veta.

MUSNEDI I TIJ

Zakonisht veprat e llojit *Musned* janë të radhitura në bazë alfabetike, duke filluar nga transmetuesit të cilëve emri u fillon me shkronjën *elif*, e me radhë, ndërsa imam Ahmedi në "Musned"-in e tij ka filluar rradhitjen me hadithet të cilat janë të transmetuara nga sahabët Hulefai-Rashidin Ebu Bekri r.a., Umeri r.a., Uthmani r.a. dhe Aliu r.a., e më pas hadithet që përcillen nga dhjetë të përgëzuarit me Xhenet, më pas ka vazhduar me antarët e familjes së Muhamedit sal-lallahu alejhi ve sel-lem, më pas sahabët më të njohur, nga mekasit, medinasit, të Shamit, Kufës, të Basrës, emrat e femrave sahabije, etj.

Duhet përmendur se nga të gjitha koleksionet e hadithit të cilët i kemi përmendur deri tash, Musnedi i Ahmedit është më i zgjeruar, sepse përmban më shumë se 40.000 hadithe me gjithë ato të cilat përsëriten.

Dijetari shqiptar Shejh Shuajb el-Arnauti në bashkëpunim me nxënësit e tij, ka bërë recenzimin dhe verifikimin e haditheve të Musnedit të Ahmedit, ku vepra është botuar në 50 vëllime, ndërsa në të gjenden 27.647 hadithe. Gjithashtu më herët recenzim dhe verifikim i ka bërë dijetari Ahmed Shakir në

bashkëpunim me Hamza Ahmed Zejn, vepra është e botuar në 20 vëllime, ndërsa përmban 27.519 hadithe.

Por nuk kemi gjetur ndonjë autor i cili e ka komentuar këtë vepër në tërësi, ndërsa ka autorë të cilët kanë shkruar mbi analizën e kësaj vepre, si Sujuti në veprën e tij "Ukudu`z-Zeberxhed ala Musned imam Ahmed" dhe një koment të disa prej haditheve të Musnedit të Ahmedit nga Sindi në veprën "Hashijetus-Sindi ala Musnedi`l-Imami`l-Ahmed b. Hanbel".

Musnedi i Ahmedit nuk është e përkthyer në gjuhën shqipe.[9]

Për këta dijetarë gjigant dhe veprat e tyre meriton të shkruhet për secilin nga një libër në vete dhe në gjuhën arabe ekzistojnë libra të veçanta për ta, por ne shkruajtëm shkurtazi vetëm që t`u japim lexuesve një pasqyrë mbi jetën e tyre, ndërsa kush dëshiron të lexojë dhe të dijë më tepër për jetën e tyre, kemi shënuar për secilin prej tyre referencat në fusnota më lartë.

---

[9] Për biografinë e Ahmed b. Hanbelit shiko në: Ibni Sa`di, "Tabakatu`l-Kebir", vëll.9, fq.358, nr.4402; Buhariu, "Tarihu`l-Kebir", Daru`l-Kutubi`l-ilmijje, Bejrut, vëll.2, fq.5, nr.1505; Ibni Ebu Hatim er-Razi, "El-Xherh ve`t-Ta`dil", vëll.1, fq.292-313; Ebu Nuajmi, "Hiljetu`l-Evlija", vëll.9, fq.161-233, nr.445; Neveviu, "Tehdhibu`l-Esmai ve`l-lugati", vëll.1, fq.110-112, nr.45; Mizziu, "Tehdhibu`l-Kemal", vëll.1, fq.437-470, nr.96; Dhehebiu, "Sijeru a`lami`n-Nubelai", vëll.11, fq.177-358, nr.78; Ibni Kethiri, "El-Bidaje ve`n-Nihaje", vëll.11, fq.160-189;

RRADHITJA E HADITHEVE

حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، قَالَ: حَدَّثَنِي مَالِكٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ".

1. Transmeton Ebu Hurejre (r.a.) se i Dërguari i Allahut sallallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *“Kush falet në netët e Ramazanit me besim të plotë dhe duke llogaritur (në shpërblimin e Allahut xh.sh.), do t`i falen mëkatet e bëra më parë”.*[1]

---

[1] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Imanu, bab tetavu`u kijami Ramadane mine`l-imani, nr.37; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Mesaxhidu ve mevadiu`s-Salati, bab et-tergibu fi kijami Ramadane vehuve`t-teravihu, nr.759; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Salati, bab fi kijami shehri Ramadane, nr.1371; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab es-Saumi, bab et-tergibu fi kijami Ramadane, nr.808; Nesaiu, “Sunen”, kitab Kijami`l-lejli ve tetavui`n-nehari, bab thevabu men kame Ramadane imanen vahtisaben, nr.1602; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab Ikametu`s-Salati ve sunnetu fiha, bab ma xhae fi kijami shehri Ramadane, nr.1326; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab et-tergibu fi`s-salati fi Ramadane, nr.300; Darimiju, “Sunen”, kitab es-Saumi, bab fi kijami Ramadane, nr.1817 dhe në tekst gjendet shtesa: “*...dhe kush falet natën e Kadrit do t`i falen mëkatet e mëparshme*”; Ahmedi, “Musned”, 13/198, nr.7787;

حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي مَالِكٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: "أَقْبَلْتُ رَاكِبًا عَلَى حِمَارٍ أَتَانٍ، وَأَنَا يَوْمَئِذٍ قَدْ نَاهَزْتُ الِاحْتِلَامَ، وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي بِمِنًى إِلَى غَيْرِ جِدَارٍ، فَمَرَرْتُ بَيْنَ يَدَيْ بَعْضِ الصَّفِّ، وَأَرْسَلْتُ الأَتَانَ تَرْتَعُ، فَدَخَلْتُ فِي الصَّفِّ، فَلَمْ يُنْكَرْ ذَلِكَ عَلَيَّ".

2. Transmeton Abdullah b. Abasi (r.a.) i cili thotë: “U nisa (në drejtim të Minës) i hipur mbi gomar, ndërsa gati isha moshërritur. I Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem u fal në Mina jashtë mureve (në hapësirë), unë kalova para një pjese të *safit*, e lëshova gomarin që të kullotë dhe hyra në rresht (saff) dhe nuk më kundërshtoi për këtë askush”.[2]

---

[2] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Ilmu, bab meta jesihhu semau`s-sagiri, nr.76; Muslimi, “Sahih”, kitab es-Salatu, bab sutretu`l-Musal-li, nr.504; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Salati, bab men kale: el-himaru la jektau`s-Salate, nr.715; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab es-Salati, bab ma xhae la jektau`s-salate shejun, nr.337 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih si dhe potencon se ky hadith përcillet edhe prej Fadël b. Abasit r.a., Aishes r.a.h. dhe Ibni Umerit r.a.; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Kibleti, bab dhikru ma jektau`s-salate ve ma la jektau idha lem jekun bejne jedeji`l-musali sutretun, nr.752; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab Ikametu`s-salati ve sunnetu fiha, bab ma jektau`s-salate, nr.947 dhe në tekst përmend se me të në gomar ka qenë edhe Fadli dhe nuk e përmend pjesën e fundit se “askush nuk na kundërshtoi për këtë”; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab er-ruhsatu fil mururi bejne jedeji`l-musal-li, nr.426; Darimiju, “Sunen”, kitab es-Salati, bab la jektau`s-salate shejun, nr.1455 kurse

حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى، عَنْ إِسْرَائِيلَ، عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ، عَنِ الأَسْوَدِ، قَالَ: قَالَ لِي ابْنُ الزُّبَيْرِ، كَانَتْ عَائِشَةُ تُسِرُّ إِلَيْكَ كَثِيرًا فَمَا حَدَّثَتْكَ فِي الكَعْبَةِ؟ قُلْتُ: قَالَتْ لِي: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " يَا عَائِشَةُ لَوْلاَ قَوْمُكِ حَدِيثٌ عَهْدُهُمْ – قَالَ ابْنُ الزُّبَيْرِ – بِكُفْرٍ، لَنَقَضْتُ الكَعْبَةَ فَجَعَلْتُ لَهَا بَابَيْنِ: بَابٌ يَدْخُلُ النَّاسُ وَبَابٌ يَخْرُجُونَ " فَفَعَلَهُ ابْنُ الزُّبَيْرِ

3. Transmeton Aishja (r.a.h.) se Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem i ka thënë asaj: *“Oj Aishe! Sikur populli yt të mos ishte ende afër kohës së tyre (të injorancës)* Ibni Zubejri thotë: “Afër kohës së *kufrit*” *do ta kisha zgjeruar Qabenë dhe do t`ia bëja asaj dy dyer: një derë për të hyrë njerëzit dhe një derë për të dalur”.* Dhe këtë e bëri (më vonë) Ibni Zubejri.[3]

---

teksti i tij është ngjashëm sikur edhe te Ibni Maxheh; Ahmedi, “Musned”, 3/379, nr.1891;

[3] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Ilmu, bab men tereke ba`da`l-ihtijari, nr.126; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Haxhu, bab nakdu`l-ka`beti ve binauha, nr.1333 dhe e sjell me disa fjalë të tjera, ku përmend edhe se do ta rënonte dhe ta rikthente në themelet që e vëndoi Ibrahimi a.s. pasi kur e rindërtuan kurejshët, e zvogëluan madhësinë e saj; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab es-salatu fil-hixhri, nr.2028, kurse në tekstin e tij Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem e urdhëron Aishen r.a.h. që të falet te pjesa e Hixhrit përreth Qabesë, sepse ajo është pjesë e Qabesë, por e kanë lënë jashtë kurejshët kur e kanë rindërtuar atë; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab Haxhi, bab ma xhae fi kesri`l-ka`beti, nr.875 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab Menasiki`l-haxhi, bab binaul-ka`beti, nr.2900-

حَدَّثَنِي قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا اللَّيْثُ بْنُ سَعْدٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا نَافِعٌ، مَوْلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الخَطَّابِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَجُلًا، قَامَ فِي المَسْجِدِ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مِنْ أَيْنَ تَأْمُرُنَا أَنْ نُهِلَّ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يُهِلُّ أَهْلُ المَدِينَةِ مِنْ ذِي الحُلَيْفَةِ، وَيُهِلُّ أَهْلُ الشَّأْمِ مِنَ الجُحْفَةِ، وَيُهِلُّ أَهْلُ نَجْدٍ مِنْ قَرْنٍ» وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ وَيَزْعُمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «وَيُهِلُّ أَهْلُ اليَمَنِ مِنْ يَلَمْلَمَ» وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَقُولُ: لَمْ أَفْقَهْ هَذِهِ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ".

4. Transmeton Abdullah b. Umeri (r.a.) se një njeri ishte ngritur në xhami dhe kishte pyetur: “O i Dërguari i Allahut! Prej nga po na urdhëron që ta themi me zë *telbijen*?” I Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem tha: *“Banorët e Medines prej Dhul-Hulejfes, banorët e Shamit prej Xhuhfes, kurse banorët e Nexhdit prej Karnasë”.* Ibni Umeri (r.a.) ka thënë: “Disa mendojnë se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *“Kurse banorët e Jemenit do ta thonë telbijen*

2903; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab Menasiki, bab et-tavafi bi`l-hixhri, nr.2955; Maliku, “Muvetta`”, kitab el-Haxhu, bab ma xhae fi binai`l-ka`beti, nr.1054; Darimiju, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab el-hixhru mine`l-bejti, nr.1910; Ahmedi, “Musned”, 40/339, nr.24.297;

prej Jelemlemit". Ibni Umeri thoshte: "Këtë nuk e kam kuptuar nga Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem".[4]

حَدَّثَنَا آدَمُ، قَالَ: حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَالِمٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ رَجُلًا سَأَلَهُ: مَا يَلْبَسُ المُحْرِمُ؟ فَقَالَ: «لاَ يَلْبَسُ القَمِيصَ، وَلاَ العِمَامَةَ، وَلاَ السَّرَاوِيلَ، وَلاَ البُرْنُسَ، وَلاَ ثَوْبًا مَسَّهُ الوَرْسُ أَوِ الزَّعْفَرَانُ، فَإِنْ لَمْ يَجِدِ النَّعْلَيْنِ فَلْيَلْبَسِ الخُفَّيْنِ، وَلْيَقْطَعْهُمَا حَتَّى يَكُونَا تَحْتَ الكَعْبَيْنِ"

5. Transmeton Ibni Umeri (r.a.) nga Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem se një njeri e ka pyetur: "Çka duhet të vesh *muhrimi*?" Ai i tha: *"Nuk (i lejohet) të vesh këmishë, as sarëk (imameh), as pantallona, as kapuç, as rroba të ngjyrosura me*

---

4 Buhariu, "Sahih", kitab el-Ilmu, bab dhikri`l-ilmi vel futja fil mesxhidi, nr.133; Muslimi, "Sahih", kitab el-Haxhu, bab mevakitu`l-haxhi vel umreti, nr.1182; Ebu Davudi, "Sunen", kitab el-Menasiki, bab fi`l-mevakiti, nr.1737; Tirmidhiu, "Sunen", kitab el-Haxhi, bab ma xhae fi mevakiti`l-ihrami li ehlil afaki, nr.831 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih dhe se përcillet edhe prej Ibni Abasit, Xhabir b. Abdullahut dhe Abdullah b. Amrit; Nesaiu, "Sunen", kitab Menasiki`l-haxh-xhi, bab mikatu ehlil Medineti, nr.2651; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab el-Menasiki, bab mevakiti ehli`l-afaki, nr.2914; Maliku, "Muvetta`", kitab el-Haxhu, bab mevakitul ihlali, nr.927; Darimiju, "Sunen", kitab el-Menasiki, bab el-mevakitu fil-haxhi, nr.1831; Ahmedi, "Musned", 8/158, nr.4555;

dyell ose shafran, e kush nuk gjen nallane, le të veshë meste dhe le t`i presë ato, që t`i vijnë nën nyjet e këmbëve”.[5]

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَمْرٍو، قَالَ: أَخْبَرَنِي كُرَيْبٌ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ " أَنَّ النَّبِيَّ صلّى الله عليه وسلم نَامَ حَتَّى نَفَخَ، ثُمَّ صَلَّى – وَرُبَّمَا قَالَ: اضْطَجَعَ حَتَّى نَفَخَ، ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى – " ثُمَّ حَدَّثَنَا بِهِ سُفْيَانُ، مَرَّةً بَعْدَ مَرَّةٍ عَنْ عَمْرٍو، عَنْ كُرَيْبٍ، عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: بِتُّ عِنْدَ خَالَتِي مَيْمُونَةَ لَيْلَةً فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ اللَّيْلِ، فَلَمَّا كَانَ فِي بَعْضِ اللَّيْلِ قَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «فَتَوَضَّأَ مِنْ شَنٍّ مُعَلَّقٍ وُضُوءًا خَفِيفًا يُخَفِّفُهُ – عَمْرٌو وَيُقَلِّلُهُ –، وَقَامَ يُصَلِّي، فَتَوَضَّأْتُ نَحْوًا مِمَّا

---

[5] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Ilmu, bab men ehabe`s-saile bi ekthere mimma se`elehu, nr.134; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Haxhu, bab ma hubahu li`l muhrimi bi haxhin eu umretin, nr.1177; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab ma jelbesu`l-muhrimu, nr.1823; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab Haxh-xhi, bab ma xhae fima la jexhuzu lil muhrimi lubsuhu, nr.833 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab Menasiki`l-haxhi, bab en-nehju anith-thijabi`l-mesbugati bil versi ve-z-za`ferani fil ihrami, nr.2667; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab ma jelbesul muhrimu mineth-thijabi, nr.2929; Maliku, “Muvetta`”, kitab Haxh-xhu, bab ma junha anhu min lubsi`th-thijabi fil ihrami, nr.906; Darimiju, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab ma jelbesu`l-muhrimu mine`th-thijabi, nr.1839; Ahmedi, “Musned”, 8/62, nr.4482;

تَوَضَّأَ، ثُمَّ جِئْتُ فَقُمْتُ، عَنْ يَسَارِهِ – وَرُبَّمَا قَالَ سُفْيَانُ عَنْ شِمَالِهِ – فَحَوَّلَنِي فَجَعَلَنِي عَنْ يَمِينِهِ، ثُمَّ صَلَّى مَا شَاءَ اللَّهُ، ثُمَّ اضْطَجَعَ فَنَامَ حَتَّى نَفَخَ، ثُمَّ أَتَاهُ المُنَادِي فَآذَنَهُ بِالصَّلاَةِ، فَقَامَ مَعَهُ إِلَى الصَّلاَةِ، فَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ» قُلْنَا لِعَمْرٍو إِنَّ نَاسًا يَقُولُونَ: «إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَنَامُ عَيْنُهُ وَلاَ يَنَامُ قَلْبُهُ» قَالَ عَمْرٌو سَمِعْتُ عُبَيْدَ بْنَ عُمَيْرٍ يَقُولُ: " رُؤْيَا الأَنْبِيَاءِ وَحْيٌ"، ثُمَّ قَرَأَ {إِنِّي أَرَى فِي المَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ} [الصافات: 102] ".

6. Transmeton Ibni Abasi (r.a.) se Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem kishte fjetur derisa filloi të fryejë (gërhasë) dhe pastaj ishte falur. Sufjani ka thënë: “Mbështetej ashtu që flinte thellë, pastaj çohej dhe falej”. Këtë thënie na e ka treguar shumë herë Sufjani, duke përcjellë prej Amrit, ai prej Kurejbit, se Ibni Abasi (r.a.) kishte thënë: “Një natë fjeta te tezja ime Mejmuna (r.a.h.) dhe Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem u zgjua natën, e pasi kaloi një pjesë e natës, u ngrit Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem dhe mori abdes prej ibrikut të varur me një të larë të gjymtyrëve dhe përdori pak ujë”. Amri (siç thotë Sufjani) e kishte përshkruar pra abdesin e Pejgamberit sal-lallahu alejhi ve sel-lem duke e përmendur një larje dhe larjen e gjymtyrëve duke përdorur një sasi të vogël uji dhe më pas ishte ngritur që të falet. Edhe unë mora abdes sikur ai, shkova dhe iu afrova në anën e tij të majtë. Sufjani nga një herë thoshte: “(...qëndronte në të majtë) dhe ai më vendosi në anën e tij të djathtë, e pastaj fali aq sa dëshiroi Allahu xh.sh. Më vonë, ai u shtri dhe fjeti, ashtu që frynte (gërhiste). Më pas, erdhi

thirrësi (muezini), e lajmëroi për namazin dhe u ngrit që të falet me Pejgamberin sal-lallahu alejhi ve sel-lem. (Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem) atëherë falej, ndërsa nuk mori abdes (nuk e përsëriti abdesin). I thamë Amrit: "Njerëzit po thonë: "Syri i të Dërguarit të Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem flen, ndërsa zemra e tij nuk flen", ndërsa Amri tha: "E kam dëgjuar Ubejd b. Umejrin duke thënë: "Ëndrrat e Pejgamberëve janë shpallje" dhe e lexoi ajetin: **"O djali im, kam parë ëndërr se duhet të të therr..". (Safat, 102).**[6]

حَدَّثَنَا آدَمُ، قَالَ: حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ، عَنْ أَبِي أَيُّوبَ الأَنْصَارِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ

[6] Buhariu, "Sahih", kitab el-Vudu`u, bab et-tahfifi fi`l-vudui, nr.138; Muslimi, "Sahih", kitab el-Mesaxhidu.., bab ed-duau fi salati`l-lejli ve kijamihi, nr.763 por e sjell edhe me tekste të ndryshme; Ebu Davudi, "Sunen", kitab es-Salati, bab er-rexhulani jeummu ehaduhuma sahibehu kejfe jekumani, nr.610; Tirmidhiu, "Sunen", kitab es-Salati, bab ma xhae fi`r-rexhuli jusal-li ve meahu rexhulun, nr.232 dhe thotë se në këtë temë përcillet diç e ngjashme edhe nga Enesi, kurse hadithi i Ibni Abasit është Hasenun-Sahih; Nesaiu, "Sunen", kitab kijami`l-lejli ve tetavui`n-nehari, bab dhikru ma justeftehu bihi`l-kijamu, nr.1620; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab Ikametu`s-Salati ve`s-sunnetu fiha, bab ma xhae fi kem jusali bil-lejli, nr.1363; Maliku, "Muvetta`", kitab es-Salatu, bab salatu`n-nebiji sal-lallahu alejhi ve sel-lem fil vitri, nr.317; Darimiju, "Sunen", kitab el-Mukadime, bab er-rexhuli jufti bi shejin thumme jebluguhu anin-nebiji sal-lallahu alejhi ve sel-lem fe jerxhiu, nr.666; Ahmedi, "Musned", 4/58, nr.2164;

اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «إِذَا أَتَى أَحَدُكُمُ الغَائِطَ، فَلاَ يَسْتَقْبِلِ القِبْلَةَ وَلاَ يُوَلِّهَا ظَهْرَهُ، شَرِّقُوا أَوْ غَرِّبُوا».

7. Transmeton Ebu Ejub el-Ensariju (r.a.) i cili ka thënë: “Ka thënë i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem: *“Kur ndonjëri prej jush të shkojë në tualet (për të kryer nevojën fiziologjike), mos të kthehet kah kibla e as mos ia kthejë (kibles) shpinën. Por kthehuni kah lindja ose perëndimi (i kibles)”.*[7]

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

[7] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Vudu`u, bab la tustekbelu`l-kibletu bi gaitin eu beulin, nr.144; Muslimi, “Sahih”, kitab et-Taharetu, bab el-istitabetu, nr.264; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab kerahijetu istikbali`l-kibleti inde kadail haxheti, nr.9; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab et-Taharetu, bab fi`n-nehji anis-tikbali`l-kibleti bi gaitin eu beulin, nr.8 dhe thotë se ky hadith i përcjellur prej Ebu Ejubit, është hadithi më i mirë në këtë temë dhe më i sakti, kurse hadithe të ngjashme përcillen edhe prej Abdullah b. Harithit, Ma`kil b. Ebu Hajthemit, Ebu Umames, Ebu Hurejres dhe Sehël b. Hunejfit Zoti qoftë i kënaqur me të gjithë ata; Nesaiu, “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab en-nehju anis-tigbali`l-kibleti indel haxheti, nr.20; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab et-Tahareti ve suneniha, nr.318; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab en-nehju anis tigbalil kibleti vel insanu ala haxhetihi, nr.519; Darimiju, “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab en-nehju anis-tigbalil kibleti li gaitin eu beulin, nr.692; Ahmedi, “Musned”, 38/506, nr.23.524;

قَالَ: «إِذَا تَوَضَّأَ أَحَدُكُمْ فَلْيَجْعَلْ فِي أَنْفِهِ، ثُمَّ لِيَنْثُرْ، وَمَنِ اسْتَجْمَرَ فَلْيُوتِرْ، وَإِذَا اسْتَيْقَظَ أَحَدُكُمْ مِنْ نَوْمِهِ فَلْيَغْسِلْ يَدَهُ قَبْلَ أَنْ يُدْخِلَهَا فِي وَضُوئِهِ، فَإِنَّ أَحَدَكُمْ لاَ يَدْرِي أَيْنَ بَاتَتْ يَدُهُ».

8. Transmeton Ebu Hurejre (r.a.) se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *“Kur ndonjëri prej jush të merr abdes, le ta fus ujin në hundë, pastaj le ta fryjë (le ta nxjerrë prap), e kush e largon papastërtinë me gurë (pas kryerjes së nevojës së madhe) le ta bëjë këtë me numër tek (të gurëve), ndërsa kur ndonjëri prej jush zgjohet nga gjumi, le ta pastrojë dorën e tij para se ta fus në ujin për abdes, sepse vërtet asnjëri prej jush nuk e di se ku ka bujtur dora e tij (ku e ka pasur dorën gjatë natës)”.*[8]

[8] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Vudu`u, bab el-istixhmari vitren, nr.162; Muslimi, “Sahih”, kitab et-Taharetu, bab el-itaru fil istinthari vel istixhmari, nr.237; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab fir-rexhuli jud`hilu jedehu fil inai kable en jegsileha, nr.105 dhe në bab fi`l-istinthari, nr.140; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab et-Taharetu, bab ma xhae idhes-tejkadha ehadukum min menamihi fela jagmisenne jedehu fil inai hatta jegsileha, nr.24 dhe thotë se ky hadith është Hasenun-Sahih dhe se hadith i ngjashëm përcillet edhe nga Ibni Umeri, Xhabiri dhe Aishja; Nesaiu, “Sunen”, kitab Tahareti, nr.1; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab et-Tahareti ve suneniha, bab el-irtijadu lil gaiti vel beuli, nr.337; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab el-amelu fi`l-vudui, nr.33; Darimiju, “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab fi`l-istinshaki ve`l-istixhmari, nr.730; Ahmedi, “Musned”, 12/154, nr.7221 dhe 12/227, nr.7282;

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ سَعِيدٍ المَقْبُرِيِّ، عَنْ عُبَيْدِ بْنِ جُرَيْجٍ، أَنَّهُ قَالَ: لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ رَأَيْتُكَ تَصْنَعُ أَرْبَعًا لَمْ أَرَ أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِكَ يَصْنَعُهَا، قَالَ: وَمَا هِيَ يَا ابْنَ جُرَيْجٍ قَالَ: رَأَيْتُكَ لاَ تَمَسُّ مِنَ الأَرْكَانِ إِلَّا اليَمَانِيَّيْنِ، وَرَأَيْتُكَ تَلْبَسُ النِّعَالَ السِّبْتِيَّةَ، وَرَأَيْتُكَ تَصْبُغُ بِالصُّفْرَةِ، وَرَأَيْتُكَ إِذَا كُنْتَ بِمَكَّةَ أَهَلَّ النَّاسُ إِذَا رَأَوُا الهِلاَلَ وَلَمْ تُهِلَّ أَنْتَ حَتَّى كَانَ يَوْمُ التَّرْوِيَةِ. قَالَ عَبْدُ اللَّهِ: أَمَّا الأَرْكَانُ: فَإِنِّي لَمْ «أَرَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمَسُّ إِلَّا اليَمَانِيَّيْنِ» ، وَأَمَّا النِّعَالُ السِّبْتِيَّةُ: فَإِنِّي «رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَلْبَسُ النَّعْلَ الَّتِي لَيْسَ فِيهَا شَعَرٌ وَيَتَوَضَّأُ فِيهَا» ، فَأَنَا أُحِبُّ أَنْ أَلْبَسَهَا، وَأَمَّا الصُّفْرَةُ: فَإِنِّي «رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصْبُغُ بِهَا، فَأَنَا أُحِبُّ أَنْ أَصْبُغَ بِهَا» ، وَأَمَّا الإِهْلاَلُ: فَإِنِّي «لَمْ أَرَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُهِلُّ حَتَّى تَنْبَعِثَ بِهِ رَاحِلَتُهُ».

9. Transmeton Ibni Xhurejxhi se i ka thënë Ibni Umerit (r.a.): “O Ebu Abdurahman, kam parë që ti bën katër (veprime), të cilat nuk i kam parë t`i bëjnë asnjëri nga shoqëruesit tu”. Ai tha: “E çka janë ato o Ibni Xhurejxh?” Tha: “Të kam parë të prekësh vetëm dy këndet e Qabesë nga ana e Jemenit; të kam parë të veshësh këpucë prej lëkure të regjur; të kam parë t`i ngjyesh flokët me këna (të verdhë në të kuqe); të kam parë në

Mekë që, ndonëse njerëzit e bënin *Ihlalin* (Kur hynin në gjendje ihrami duke shqiptuar *telbijen*), kur shihnin hënën e re (ditën e parë të Dhul Hixhes), ti e bëje *ihlalin* vetëm kur vinte dita e *Tervijes* (Dita e tetë e Dhul-Hixhes). Ibni Umeri (r.a.) u përgjigj: “Në lidhje me këndet e Qabesë, unë kurrë nuk e kam parë të Dërguarin e Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem t`i prekte ato, përveç dy këndeve të Jemenit. Sa për këpucët me lëkurë të regjur, në të vërtetë unë e kam parë të Dërguarin e Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem të mbathte opinga lëkure që nuk kishin qime dhe të merrte abdes me to (duke i larë këmbët dhe pastaj i veshte ato), prandaj, mua më pëlqen t`i vesh ato. Sa për lyerjen e flokëve me këna, e kam parë Pejgamberin sal-lallahu alejhi ve sel-lem t`i lyente flokët me të, prandaj, më pëlqen edhe mua t`i lyej. Sa për *ihlalin*, unë nuk e kam parë Pejgamberin sal-lallahu alejhi ve sel-lem ta bënte *ilhlalin* para se të nisej karavani i tij (për haxh)”.[9]

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

[9] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Vudu`u, bab gasli`r-rixhlejni fin-na`lejni, nr.166; Muslimi, “Sahih”, kitab Haxhu, bab el-ihlalu min hajthu tenbeitu`r-rahiletu, nr.1187; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab fi vakti`l-ihrami, nr.1772; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab el-Haxhi, bab ma xhae fi tekbili`l-haxheri, nr.861 dhe thotë se ky hadith është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab Menasiki`l-haxhi, bab el-amelu fi`l-ihlali, nr.2760 dhe në disa vende tjera; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab el-Libasu, bab el-hidabu bi`s-sufreti, nr.3626; Maliku, “Muvetta`”, kitab el-Haxhu, bab el-amelu fi`l-ihlali, nr.935; Darimiju, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab men remele thelathen ve mesha erbean, nr.1883; Ahmedi, “Musned”, 8/297, nr.4672;

قَالَ: «إِذَا نَعَسَ أَحَدُكُمْ وَهُوَ يُصَلِّي فَلْيَرْقُدْ، حَتَّى يَذْهَبَ عَنْهُ النَّوْمُ، فَإِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا صَلَّى وَهُوَ نَاعِسٌ، لاَ يَدْرِي لَعَلَّهُ يَسْتَغْفِرُ فَيَسُبُّ نَفْسَهُ».

10. Transmeton Aishja (r.a.h.) se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *"Kur të kotet ndonjëri prej jush gjersa dëshiron të falet, le të shtrihet derisa t`i kalojë përgjumja, sepse mund të ndodh që gjersa falet i përgjumur, nuk e din se duke qenë në kërkim të faljes, mund të ofendojë (mallkojë) veten".*[10]

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنْ أُمِّ قَيْسٍ بِنْتِ مِحْصَنٍ، أَنَّهَا «أَتَتْ بِابْنٍ لَهَا صَغِيرٍ، لَمْ يَأْكُلِ الطَّعَامَ، إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

---

[10] Buhariu, "Sahih", kitab el-Vudu`u, bab el-vudui mine`n-neumi, nr.212; Muslimi, "Sahih", kitab el-Mesaxhidu, bab emru men nease fi salatihi bi en jerkude eu jekude hatta jedhhebe anhu dhalike, nr.786; Ebu Davudi, "Sunen", kitab es-Salati, bab en-nuasu fi`s-salati, nr.1310; Tirmidhiu, "Sunen", kitab es-Salati, bab ma xhae fis-salati inden-nuasi, nr.355 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih dhe se në këtë temë përcillen hadithe edhe nga Enesi r.a. dhe Ebu Hurejre r.a.; Nesaiu, "Sunen", kitab et-Tahareti, bab en-nuasu, nr.162; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab Ikametu`s-salati, bab ma xhae fil musali idha nease, nr.1370; Maliku, "Muvetta`", kitab es-Salatu, bab ma xhae fi salati`l-lejli, nr.309; Darimiju, "Sunen", kitab es-Salati, bab kerahijetu`s-salati lin-naisi, nr.1423; Ahmedi, "Musned", 40/331, nr.24.287;

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَجْلَسَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَجْرِهِ، فَبَالَ عَلَى ثَوْبِهِ، فَدَعَا بِمَاءٍ، فَنَضَحَهُ وَلَمْ يَغْسِلْهُ».

11. Transmeton Ummu Kajs binti Mihsan (r.a.h.) e cila ka shkuar te i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem me birin e saj të vogël, i cili ende nuk ka pas filluar të ushqehet (me bukë) dhe e ka ulur i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem në prehërin e tij, e ai (fëmija) urinoi mbi teshat e tij, kurse ai (Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem) kërkoi ujë dhe e spërkati atë vend, por nuk e pastroi duke e larë”.[11]

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى، قَالَ: حَدَّثَنَا يَحْيَى، عَنْ هِشَامٍ، قَالَ: حَدَّثَتْنِي فَاطِمَةُ، عَنْ أَسْمَاءَ، قَالَتْ: جَاءَتِ امْرَأَةٌ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ

---

[11] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Vudu`u, bab bauli`s-sibjani, nr.223; Muslimi, “Sahih”, kitab et-Taharetu, bab hukmu bauli`t-tifli`r-redii ve kejfijetu gaslihi, nr.287; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab baulu`s-sabiji jusibu`th-theube, nr.374; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab et-Taharetu, bab ma xhae fi nad`hi beuli`l-gulami kable en jut`ame, nr.71 dhe thotë se hadithe në këtë temë përcillen edhe nga Aliu r.a., Aishja r.a.h., Zejnebi r.a.h, Lubabe b. Harithe r.a.h., Ebu Semhi r.a., Abdullah b. Amri r.a., Ebu Lejla r.a. dhe Ibni Abasi r.a.; Nesaiu, “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab baulu`s-sabiji eledhi lem je`kuli`t-ta`ame, nr.302; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab et-Tahareti ve suneniha, bab ma xhae fi bauli`s-sabiji eledhi lem jut`am, nr.524; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab ma xhae fi bauli`s-sabiji, nr.165; Darimiju, “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab baulu`l-gulami eledhi lem jet`am, nr.768; Ahmedi, “Musned”, 44/547, nr.26.996;

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: أَرَأَيْتَ إِحْدَانَا تَحِيضُ فِي الثَّوْبِ، كَيْفَ تَصْنَعُ؟ قَالَ: «تَحُتُّهُ، ثُمَّ تَقْرُصُهُ بِالْمَاءِ، وَتَنْضَحُهُ، وَتُصَلِّي فِيهِ».

12. Transmeton Esma binti Ebu Bekër (r.a.h.) e cila ka thënë: "Erdhi një grua te Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem dhe tha: "Çka mendon nëse ndonjërës prej neve i ndoten teshat me gjakun e menstruacioneve, çfarë duhet të bëjë?" Ai tha: *"Le ta fshijë, pastaj le ta lajë me ujë dhe ta ndrydhë, pastaj le të falet me to".*[12]

حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ هُوَ ابْنُ سَلاَمٍ قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: جَاءَتْ فَاطِمَةُ بِنْتُ أَبِي حُبَيْشٍ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي

---

12 Buhariu, "Sahih", kitab el-Vudu`u, bab gasli`d-dem`i, nr.227; Muslimi, "Sahih", kitab Taharetu, bab nexhasetu`d-dem`i ve kejfijetu gaslihi, nr.291; Ebu Davudi, "Sunen", kitab et-Tahareti, bab el-mer`etu tegsilu theubeha eledhi telbesuhu fi hajdiha, nr.360; Tirmidhiu, "Sunen", kitab et-Taharetu, bab ma xhae fi gasli demi`l-hajdi mine`th-theubi, nr.138 dhe thotë se ky hadith është Hasenun-Sahih dhe në këtë temë përcillen hadithe edhe nga Ebu Hurejre r.a. dhe Ummi Kajs binti Mihsani r.a.h.; Nesaiu, "Sunen", kitab et-Taharetu, bab demu`l-hajdi jusibu`th-theube, nr.293; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab et-Tahareti, bab ma xhae demi`l-hajdi jusibu`th-theube, nr.629; Maliku, "Muvetta`", kitab es-Salatu, bab xhamiu`l-hidati, nr.156; Darimiju, "Sunen", kitab et-Tahareti, bab fi demi`l-hajdi jusibu`th-theube, nr.799; Ahmedi, "Musned", 44/488, nr.26.920;

امْرَأَةٌ أُسْتَحَاضُ فَلاَ أَطْهُرُ أَفَأَدَعُ الصَّلاَةَ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لاَ، إِنَّمَا ذَلِكِ عِرْقٌ، وَلَيْسَ بِحَيْضٍ، فَإِذَا أَقْبَلَتْ حَيْضَتُكِ فَدَعِي الصَّلاَةَ، وَإِذَا أَدْبَرَتْ فَاغْسِلِي عَنْكِ الدَّمَ ثُمَّ صَلِّي» – قَالَ: وَقَالَ أَبِي: – «ثُمَّ تَوَضَّئِي لِكُلِّ صَلاَةٍ، حَتَّى يَجِيءَ ذَلِكَ الوَقْتُ».

13. Transmeton Aishja (r.a.h.) se Fatime bint Ebu Hubejshi (r.a.h.) shkoi te Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem dhe e pyeti: “O i Dërguari i Allahut, unë jam një grua që kam derdhje të madhe (të gjakut të menstruacioneve) dhe kurrsesi nuk jam e pastër, pra, a t`i lë namazet?” I Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem u përgjigj: *“Jo, ai është gjak i kapilareve dhe nuk është i menstruacioneve. Kur të paraqiten menstruacionet, mos e fal namazin, e kur të ndalen, laje gjakun dhe pastaj falu”.* Thotë (Hisham b. Urvete): “Babai im (Urvete ibni Zubejri) ka thënë: “Pastaj merr abdes për secilin namaz, derisa të mos vijë koha (e menstruacioneve)”.[13]

---

[13] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Vudu`u, bab gasli`d-dem`i, nr.228; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Hajdu, bab el-mustehadatu ve gusluha ve salatuha, nr.333; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab fi`l-mer`eti tustehadu, nr.279; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab et-Taharetu, bab fi`l-mustehadati, nr.125 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih dhe se në këtë temë përcillet hadith edhe nga Ummi Seleme r.a.h.; Nesaiu, “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab dhikru`l-igtisali mine`l-hajdi, nr.203; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab ma xhae fi`l-mustehadati, nr.621; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab el-mustehadatu, nr.157; Darimiju, “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab fi`l-mustehadati, nr.795; Ahmedi, “Musned”, 40/173, nr.24.145;

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، قَالَ: حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عَائِشَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «كُلُّ شَرَابٍ أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ».

14. Transmeton Aishja (r.a.h.) se Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *"Çdo pije që deh është e ndaluar (haram)".*[14]

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، زَوْجِ النَّبِيِّ صلّى الله عليه وسلم " أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: كَانَ إِذَا اغْتَسَلَ مِنَ الجَنَابَةِ، بَدَأَ فَغَسَلَ يَدَيْهِ، ثُمَّ يَتَوَضَّأُ كَمَا يَتَوَضَّأُ لِلصَّلاَةِ، ثُمَّ يُدْخِلُ أَصَابِعَهُ فِي

[14] Buhariu, "Sahih", kitab el-Vudu`u, bab la jexhuzu`l-vudu`u bin-nebidhi, nr.242; Muslimi, "Sahih", kitab el-Eshribetu, bab bejanu enne kul-le muskirin hamrun, ve enne kul-le hamrin haramun, nr.2001; Ebu Davudi, "Sunen", kitab el-Eshribetu, bab en-nehju ani`l-muskiri, nr.3682; Tirmidhiu, "Sunen", kitab el-Eshribeti, bab ma xhae kul-lu muskirin haramun, nr.1863 dhe thotë se ky hadith është Hasenun-Sahih; Nesaiu, "Sunen", kitab el-Eshribeti, bab tahrimu kul-li sherabin eskere, nr.5590; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab el-Eshribetu, bab kul-lu muskirin haramun, nr.3386; Maliku, "Muvetta`", kitab el-Eshribetu, bab tahrimu`l-hamri, nr.2451; Darimiju, "Sunen", kitab el-Eshribeti, bab ma kile fi`l-muskiri, nr.2142; Ahmedi, "Musned", 40/99, nr.24.082;

الماَءِ، فَيُخَلِّلُ بِهَا أُصُولَ شَعَرِهِ، ثُمَّ يَصُبُّ عَلَى رَأْسِهِ ثَلاَثَ غُرَفٍ بِيَدَيْهِ، ثُمَّ يُفِيضُ الماَءَ عَلَى جِلْدِهِ كُلِّهِ ».

15. Transmeton Aishja (r.a.h.) bashkëshortja e Pejgamberit sal-lallahu alejhi ve sel-lem se “Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem çdoherë që lahej prej papastërtisë së madhe (xhunubllëkut), fillimisht lante duart, pastaj merrte abdes siç merrte abdes për namaz. Më pas i fuste gishtat në ujë dhe i përshkonte ato nëpër rrënjët e flokëve të tij, pastaj i hidhte tre grushta ujë në kokë dhe më pas e përshkonte tërë lëkurën e tij me ujë”.[15]

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ، وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ شُعْبَةَ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ المُنْتَشِرِ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: ذَكَرْتُهُ لِعَائِشَةَ فَقَالَتْ: يَرْحَمُ اللَّهُ أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ «كُنْتُ

[15] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Gusli, bab el-vudui kable`l-gusli, nr.248; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Hajdu, bab sifetu gusli`l-xhenabeti, nr.316; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab fi`l-gusli mine`l-xhenabeti, nr.241; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab et-Taharetu, bab ma xhae fi`l-gusli minel xhenabeti, nr.104 dhe thotë se ky hadith është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab el-kadru eledhi jekfi lil gusli, nr.227; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab et-Tahareti ve suneniha, nr.574; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab el-amelu fi gusli`l-xhenabeti, nr.109; Darimiju, “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab fi`l-gusli mine`l-xhenabeti, nr.775; Ahmedi, “Musned”, 40/301, nr.24.257;

أُطَيِّبُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَطُوفُ عَلَى نِسَائِهِ، ثُمَّ يُصْبِحُ مُحْرِمًا يَنْضَخُ طِيبًا».

16. Transmeton Aishja (r.a.h.) se asaj ia kanë përmendur (fjalën e Ibni Umerit r.a. i cili ka thënë: “Nuk do dëshiroja të gdhihem i parfumuar) e ajo ka thënë: “Allahu e mëshiroftë Ebu Abdurahmanin, unë kam parfumuar të Dërguarin e Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem, e ai i vizitonte gratë e tij dhe gdhinte si *muhrim*, kurse prej tij vinte era e parfumit”.[16]

حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا هِشَامٌ، وَشَيْبَانُ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، قَالَ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ " أَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْقُدُ وَهُوَ جُنُبٌ؟ قَالَتْ: نَعَمْ وَيَتَوَضَّأُ ».

17. Transmeton Ebu Seleme se e ka pyetur Aishen (r.a.h.): “A ka fjetur Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem duke qenë i

[16] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Gusli, bab idha xhamea thumme ade, nr.267; Muslimi, “Sahih”, kitab Haxhu, bab et-tibu lil muhrimi indel-ihrami, nr.1189; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab et-tibu inde`l-ihrami, nr.1745; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab el-Haxhi, bab ma xhae fi`t-tibi indel ihlali kable`z-zijareti, nr.917 dhe thotë se ky hadith është hasenun-Sahih dhe se përcillet edhe prej Ibni Abasit r.a.; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Gusli vet-tejemmumi, bab idha tetajebe veg-tesele ve bekije etheru`t-tibi, nr.417; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab el-Menasik, bab et-tibi indel ihrami, nr.2926; Maliku, “Muvetta”, kitab el-Haxh, bab ma xhae fi`t-tibi fi`l-haxhi, nr.920; Darimiju, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab et-tibu indel ihrami, nr.1842; Ahmedi, “Musned”, 40/136, nr.24.111;

papastërt (xhunub)?” Ajo tha: “Po, por (pasi) ka marrë abdes”.[17]

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، قَالَ: حَدَّثَنَا مَالِكٌ، عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: «كُنْتُ أُرَجِّلُ رَأْسَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا حَائِضٌ».

18. Transmeton Aishja (r.a.h.) e cila ka thënë: “Unë i krihja flokët e të Dërguarit të Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem kur isha me menstruacione”.[18]

---

[17] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Gusli, bab kejnuneti`l-xhunubi fi`l-bejti, nr.286; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Hajdu, bab xhevazu neumi`l-xhunubi, nr.305; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab el-xhunubu je`kulu, nr.222; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab Fadailu`l-Kuran, bab kejfe kanet kiraetu`n-nebiji, nr.2924 por e shënon me një tekst më të gjatë me disa të dhëna shtesë dhe thotë se ky hadith është Hasenun-Garib; Nesaiu, “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab vudu`ul-xhunubi idha erade en je`kule, nr.255; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab men kale la jenamu`l-xhunubu hatta jeteveda`a, nr.584; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab vudu`ul-xhunubi idha erade en jename eu jet`ame kable en jegtesile, nr.119; Darimiju, “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab el-xhunubu idha erade en jename, nr.784; Ahmedi, “Musned”, 40/101, nr.24.083;

[18] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Hajdu, bab gaslil-haidi re`se zeuxhiha ve terxhilihi, nr.295; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Hajdu, bab xhevazu gaslil haidi re`se zeuxhiha ve terxhilihi, nr.297; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Saumu, bab el-mu`tekifu jed`hulul-bejte li haxhetihi, nr.2469; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab es-Saumi, bab el-mu`tekifi jehruxhu li haxhetihi em la, nr.804 dhe thotë se ky hadith është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab gaslul-haidi re`se zeuxhiha, nr.275; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab et-

حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ خَلِيلٍ، قَالَ: أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ، قَالَ: أَخْبَرَنَا أَبُو إِسْحَاقَ هُوَ الشَّيْبَانِيُّ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الأَسْوَدِ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: كَانَتْ إِحْدَانَا إِذَا كَانَتْ حَائِضًا، فَأَرَادَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُبَاشِرَهَا" أَمَرَهَا أَنْ تَتَّزِرَ فِي فَوْرِ حَيْضَتِهَا، ثُمَّ يُبَاشِرُهَا، قَالَتْ: وَأَيُّكُمْ يَمْلِكُ إِرْبَهُ، كَمَا كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْلِكُ إِرْبَهُ ».

19. Transmeton Aishja (r.a.h.) e cila ka thënë: “Kur ndonjëra prej nesh ishte me menstruacione, ndërsa i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem dëshironte ta përkëdhelë, ai e urdhëronte që të mbulohet në pjesën e organit intim, e pastaj e përkëdhelte”. Ajo thotë: “Cili prej jush është në gjendje, që ta kontrollojë epshin e vet, ashtu siç e kontrollonte Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem?”.[19]

Tahareti, bab el-haidu tetenavelu`sh-shej`e minel mesxhidi, nr.633; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab xhamiu`l-hidati, nr.155; Darimiju, “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab el-haidu temshutu zeuxheha, nr.1098; Ahmedi, “Musned”, 40/45, nr.24.041;

[19] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Hajdu, bab mubashireti`l-haidi, nr.302; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Hajdu, bab mubashiretu`l-haidi feuka`l-izari, nr.293; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab fi`r-rexhuli jusibu minha ma dune`l-xhimai, nr.273; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab et-Taharetu, bab ma xhae fi mubashereti`l-haidi, nr.132 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih por e shënon pa pjesën e fundit: “Cili prej jush është në gjendje...”; kështu e shënon edhe Nesaiu në “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab mubasheretu`l-haidi, nr.285; Ibni

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَنَّهَا قَالَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ صَفِيَّةَ بِنْتَ حُيَيٍّ قَدْ حَاضَتْ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَعَلَّهَا تَحْبِسُنَا أَلَمْ تَكُنْ طَافَتْ مَعَكُنَّ» ، فَقَالُوا: بَلَى، قَالَ: «فَاخْرُجِي».

20. Transmeton Aishja (r.a.h.) bashkëshortja e Pejgamberit sal-lallahu alejhi ve sel-lem se ajo i ka thënë të Dërguarit të Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem: “O i Dërguari i Allahut! Safijes bijës së Hujej-it i kanë ardhur menstruacionet. I Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem tha: *“Ndoshta ajo do të na vonojë? A nuk ka bërë tavaf ajo bashkë me juve?!”* Ato thanë: “Gjithsesi se po”. Ai tha: *“Atëherë dilni”.*[20]

Maxheh, “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab ma lir-rexhuli min imre`etihi idha kanet haiden, nr.635; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab ma jehilu li`r-rexhuli min imre`etihi ve hije haidun, nr.147 por me disa ndryshime të vogla në tekst; Darimiju, “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab mubasheretu`l-Haidi, nr.1087; Ahmedi, “Musned”, 41/476, nr.25.021;

[20] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Hajdu, bab el-mer`eti tehidu ba`del-ifadeti, nr.328; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Haxhu, bab vuxhubu tavafi`l-vedai ve sukutuhu anil haidi, nr.1211; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab el-haidu tehruxhu bade`l-ifadeti, nr.2003; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab el-Haxhi, bab ma xhae fi`l-mer`eti tehidu bade`l-ifadeti, nr.943 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Hajdi, bab el-mer`etu tehidu bade`l-ifadeti,

حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ بْنُ عُقْبَةَ، قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: «نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ بَيْعَتَيْنِ عَنِ اللِّمَاسِ وَالنِّبَاذِ، وَأَنْ يَشْتَمِلَ الصَّمَّاءَ، وَأَنْ يَحْتَبِيَ الرَّجُلُ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ».

21. Transmeton Ebu Hurejre (r.a.) i cili ka thënë: “Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka ndaluar dy forma tregtie: “Tregtinë *limas* (vetëm me të prekur të sendit shitblerës) dhe *nibadh* (me hedhjen e ndërsjellë të sendeve shitblerëse ose me hedhjen e gurëve në sendin e prezantuar); po ashtu ka ndaluar edhe mbështjelljen në një rrobë të ngushtë pa mëngë dhe uljen me këmbë të palosura, duke i kapur gjunjtë me duar, duke qenë vetëm në një palë rroba (që të mos zbulohet diç nga intimiteti)”.[21]

---

nr.391; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab el-haidi tenfiru kable en tuvedia, nr.3072; Maliku, “Muvetta`”, kitab el-Haxhu, bab ifadetu`l-haidi, nr..1231-1234; Darimiju, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab el-mer`etu tehidu bade`z-zijareti, nr.1958; Ahmedi, “Musned”, 40/121, nr.24.101;

[21] Buhariu, “Sahih”, kitab es-Salatu, bab ma jesturu mine`l-aureti, nr.368; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Buju`u, bab ibtalu bej`il-mulameseti vel munabedheti, nr.1511; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab Libasu, bab fi libseti`s-sammai, nr.4080; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab Libasi, bab en-nehju ani`sh-shtimali`s-sammai, nr.1758 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih dhe se përcillet edhe nga Aliu, Ibni Umeri, Aishja, Ebu Seidi, Xhabiri dhe Ebu Umame; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Buju`i, bab bej`ul-mulameseti, nr.4509; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab et-Tixharati, bab ma xhae fi`n-nehji anil-munabedheti

حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، قَالَ: حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عُلَيَّةَ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ العَزِيزِ بْنُ صُهَيْبٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَزَا خَيْبَرَ، فَصَلَّيْنَا عِنْدَهَا صَلاَةَ الغَدَاةِ بِغَلَسٍ، فَرَكِبَ نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَكِبَ أَبُو طَلْحَةَ، وَأَنَا رَدِيفُ أَبِي طَلْحَةَ، فَأَجْرَى نَبِيُّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي زُقَاقِ خَيْبَرَ، وَإِنَّ رُكْبَتِي لَتَمَسُّ فَخِذَ نَبِيّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ حَسَرَ الإِزَارَ عَنْ فَخِذِهِ حَتَّى إِنِّي أَنْظُرُ إِلَى بَيَاضِ فَخِذِ نَبِيّ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَمَّا دَخَلَ القَرْيَةَ قَالَ: " اللَّهُ أَكْبَرُ خَرِبَتْ خَيْبَرُ إِنَّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ {فَسَاءَ صَبَاحُ المُنْذَرِينَ} [الصافات: 177]" قَالَهَا ثَلاَثًا، قَالَ: وَخَرَجَ القَوْمُ إِلَى أَعْمَالِهِمْ، فَقَالُوا: مُحَمَّدٌ، قَالَ عَبْدُ العَزِيزِ: وَقَالَ بَعْضُ أَصْحَابِنَا: وَالخَمِيسُ – يَعْنِي الجَيْشَ – قَالَ: فَأَصَبْنَاهَا عَنْوَةً، فَجُمِعَ السَّبْيُ، فَجَاءَ دِحْيَةُ الكَلْبِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، فَقَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ، أَعْطِنِي جَارِيَةً مِنَ

---

vel mulameseti, nr.2169; Maliku, “Muvetta`”, kitab el-Buju`u, bab el-mulamesetu vel munabedhetu, nr.1948; Darimiju, “Sunen”, kitab es-Salati, bab en-nehju ani`sh-timali es-semmai, nr.1412; Ahmedi, “Musned”, 13/547, nr.8251;

السَّبْيِ، قَالَ: «اذْهَبْ فَخُذْ جَارِيَةً» ، فَأَخَذَ صَفِيَّةَ بِنْتَ حُيَيٍّ، فَجَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ، أَعْطَيْتَ دِحْيَةَ صَفِيَّةَ بِنْتَ حُيَيٍّ، سَيِّدَةَ قُرَيْظَةَ وَالنَّضِيرِ، لاَ تَصْلُحُ إِلَّا لَكَ، قَالَ: «ادْعُوهُ بِهَا» فَجَاءَ بِهَا، فَلَمَّا نَظَرَ إِلَيْهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «خُذْ جَارِيَةً مِنَ السَّبْيِ غَيْرَهَا» ، قَالَ: فَأَعْتَقَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَزَوَّجَهَا، فَقَالَ لَهُ ثَابِتٌ: يَا أَبَا حَمْزَةَ، مَا أَصْدَقَهَا؟ قَالَ: نَفْسَهَا، أَعْتَقَهَا وَتَزَوَّجَهَا، حَتَّى إِذَا كَانَ بِالطَّرِيقِ، جَهَّزَتْهَا لَهُ أُمُّ سُلَيْمٍ، فَأَهْدَتْهَا لَهُ مِنَ اللَّيْلِ، فَأَصْبَحَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَرُوسًا، فَقَالَ: «مَنْ كَانَ عِنْدَهُ شَيْءٌ فَلْيَجِئْ بِهِ» وَبَسَطَ نِطَعًا، فَجَعَلَ الرَّجُلُ يَجِيءُ بِالتَّمْرِ، وَجَعَلَ الرَّجُلُ يَجِيءُ بِالسَّمْنِ، قَالَ: وَأَحْسِبُهُ قَدْ ذَكَرَ السَّوِيقَ، قَالَ: فَحَاسُوا حَيْسًا، فَكَانَتْ وَلِيمَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ".

22. Transmeton Enes b. Maliku (r.a.) se Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem kishte ndërmarrë një aksion luftarak në Hajber dhe kështu e falëm sabahun në terr (në kohën e parë të saj) para se të hyjë në Hajber. Pastaj, Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem hipi në deve, pastaj hipi edhe Ebu Talha, ndërsa unë pas Ebu Talhasë (r.a.). I Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem e ndoqi kafshën nëpër rrugët e Hajberit, ndërsa gjuri im e preku gjurin e të Dërguarit të Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem. Më vonë e zbuloi (gjatë shpejtësisë) rrobën e poshtme prej

kofshës së tij aq shumë, saqë unë e pashë bardhësinë e kofshës së të Dërguarit të Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem. Pasi hyri në fshat (Hajber) ai tha: *"Allahu ekber (Allahu është më i Madhi)! U shkatërrua Hajberi".* Kur u lëshuam në hyrje të lagjes, tha tri herë: *"Mëngjes i keq është për ata që janë paralajmëruar".* Enesi thotë: "Populli i (Hajberit) doli (prej shtëpive) për punët e tyre dhe tha: "Muhamedi", ndërsa dikush prej shokëve tanë, siç thotë Abdulazizi tha: *"..vel-hamis"* pra, ushtria. (Hajberin) e morëm me forcë dhe të robëruarit i tubuam. Pastaj erdhi Dihje el-Kelbi (r.a.) dhe i tha: "O i Dërguari i Allahut, ma jep një vajzë prej atyre robërve". Ai i tha: *"Shko dhe merre një vajzë për vete".* Dihje e mori për vete Safijen, vajzën e Hujejjit dhe një njeri shkoi te Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem dhe i tha: "O i Dërguari i Allahut, Safijen, vajzën e Hujejjit, të parën e fisit Kurejdha dhe Nadir ia dhe Dihjes, ndërsa ajo të takon vetëm ty!". Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem tha: *"Thirreni bashkë me të".* Dihja e solli dhe Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem kur e pa, tha: *"Mere prej robërve ndonjë vajzë tjetër, me përjashtim të saj".* Atëherë, siç thotë Enesi, Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem e liroi nga robëria dhe u martua me të. Më vonë Thabiti e pyeti (Enesin r.a.): "O Ebu Hamza, çfarë i dha si dhuratë martese?". Ai tha: "Vetë atë. E liroi dhe lidhi me të kurorë. Gjersa ishte ende në udhëtim (në Seddi Rehau), Ummu Seleme (nëna e Enesit) e kishte përgatitur atë për Muhamedin dhe ia kishte dhuruar natën e saj (d.m.th. radhën). Kështu Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem u gdhi si dhëndër dhe tha: *"Kush ka dikush diçka, le të më sjellë".* Atëherë, u shtri një mbulesë prej lëkure dhe njerëzit sollën disa hurma e dikush solli gjalpë. Siç thotë Abdulazizi, mendoj se Enesi e kishte përmendur edhe miellin e fërguar (*es-Sevik)* dhe kishte thënë, se kishin bërë ushqim (prej hurmave, gjalpit qumështit dhe miellit të fërguar)

dhe se kjo ishte ahengu i dasmës së Pejgamberit sal-lallahu alejhi ve sel-lem”.[22]

حَدَّثَنَا أَبُو اليَمَانِ، قَالَ: أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، قَالَ: أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ، أَنَّ عَائِشَةَ، قَالَتْ: لَقَدْ «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي الفَجْرَ، فَيَشْهَدُ مَعَهُ نِسَاءٌ مِنَ المُؤْمِنَاتِ مُتَلَفِّعَاتٍ فِي مُرُوطِهِنَّ، ثُمَّ يَرْجِعْنَ إِلَى بُيُوتِهِنَّ مَا يَعْرِفُهُنَّ أَحَدٌ».

23. Transmeton Aishja (r.a.h.) e cila thotë: “I Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem fali namazin e sabahut në të cilin morën pjesë edhe disa muslimane të mbuluara me pëlhurat e tyre dhe pastaj u kthyen nëpër shtëpitë e tyre dhe askush nuk mund t`i njihte”.[23]

---

22 Buhariu, “Sahih”, kitab es-Salatu, bab ma judhkeru fi`l-fehidhi, nr.371; Muslimi, “Sahih”, kitab en-Nikahu, bab fadiletu i`takihi emetehu thumme jetezev-vexhuha, nr.1365; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab en-Nikahu, bab fi`r-rexhuli ju`tiku emetehu thumme jetezev-vexhuha, nr.3744; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab ma xhae fi`l-velimeti, nr.1097 dhe thotë se ky transmetim është Garib; Nesaiu, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab et-tezvixhu ale`l-itki, nr.3344-3345; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab el-velimetu, nr.1909; Maliku, “Muvetta`”, kitab el-Xhihadu, bab ma xhae fil hajli vel musabekati.. nr.1056; Darimiu, “Sunen”, kitab Nikahi, bab fi`l-emeti juxh`alu itkuha sadakaha, nr.2242-43; Ahmedi, “Musned”, 19/139, nr.12.086;

23 Buhariu, “Sahih”, kitab es-Salatu, bab fi kem tusal-li`l-mer`etu fi`th-thijabi, nr.372; Muslimi, “Sahih”, kitab Mesaxhidu ve mevadiu`s-Salati, bab istihbabu`t-tebkiri bi`s-subhi, nr.645; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Salati, bab fi vakti`s-subhi, nr.423;

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ، قَالَ: حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا حُمَيْدٌ الطَّوِيلُ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَقَطَ عَنْ فَرَسِهِ فَجُحِشَتْ سَاقُهُ – أَوْ كَتِفُهُ – وَآلَى مِنْ نِسَائِهِ شَهْرًا، فَجَلَسَ فِي مَشْرُبَةٍ لَهُ دَرَجَتُهَا مِنْ جُذُوعٍ، فَأَتَاهُ أَصْحَابُهُ يَعُودُونَهُ، فَصَلَّى بِهِمْ جَالِسًا وَهُمْ قِيَامٌ، فَلَمَّا سَلَّمَ قَالَ: «إِنَّمَا جُعِلَ الإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ، فَإِذَا كَبَّرَ فَكَبِّرُوا، وَإِذَا رَكَعَ فَارْكَعُوا، وَإِذَا سَجَدَ فَاسْجُدُوا، وَإِنْ صَلَّى قَائِمًا فَصَلُّوا قِيَامًا» وَنَزَلَ لِتِسْعٍ وَعِشْرِينَ، فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّكَ آلَيْتَ شَهْرًا، فَقَالَ: «إِنَّ الشَّهْرَ تِسْعٌ وَعِشْرُونَ».

24. Transmeton Enes b. Maliku (r.a.) se Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem ishte rrëzuar nga kali dhe kështu e kishte lënduar këmbën (ose supin), ndërsa ishte betuar në izolim njëmuajsh prej grave të tij dhe ishte vendosur në dhomën e tij në kat, që kishte shkallë prej cungave të palmës. Këtu i kishin

---

Tirmidhiu, "Sunen", kitab es-Salati, bab et-teglisu bil-fexhri, nr.153 dhe thotë se hadithi është Hasenu-Sahih; Nesaiu, "Sunen", kitab el-Mevakiti, bab et-teglisu fi`l-hadari, nr.546-547; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab es-Salatu, bab vaktu salati`l-fexhri, nr.669; Maliku, "Muvetta`", kitab es-Salatu, bab vukuti`s-Salati, nr.3; Darimiu, "Sunen", kitab es-Salati, bab et-teglisu fi`l-fexhri, nr.1216; Ahmedi, "Musned", 40/114, nr.24.096;

ardhur shokët e tij që ta vizitojnë dhe ai u kishte prirë në namaz duke u falur ulur, ndërsa ata në këmbë. Pasi dha selam, tha: *“Imami është caktuar për t`u ndjekur, e kur të thotë ai tekbirin, thuajeni edhe ju, kur të përkulet në ruku`, përkuluni edhe ju, kur të lëshohet në sexhde, lëshohuni edhe ju, ndërsa nëse falet në këmbë, faluni edhe ju në këmbë”.* Pas 29 ditësh, shkoi te gratë e tij, ndërsa shokët e pyetën: “O i Dërguari i Allahut, ti je betuar se do të tërhiqesh prej grave një muaj?” Ai tha: *“Ky muaj kishte 29 ditë”.*[24]

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ جَدَّتَهُ مُلَيْكَةَ دَعَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِطَعَامٍ صَنَعَتْهُ لَهُ، فَأَكَلَ مِنْهُ، ثُمَّ قَالَ: «قُومُوا فَلِأُصَلِّ لَكُمْ» قَالَ أَنَسٌ: فَقُمْتُ إِلَى حَصِيرٍ لَنَا، قَدِ اسْوَدَّ مِنْ طُولِ مَا لُبِسَ، فَنَضَحْتُهُ بِمَاءٍ، فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ

---

24 Buhariu, “Sahih”, kitab es-Salatu, bab es-Salati fi`s-sutuhi, nr.378; Muslimi, “Sahih”, kitab es-Salatu, bab i`timamu`l-me`mumi bi`l-imami, nr..411; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Salati, bab el-imamu jusal-li min ku`udin, nr.601; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab es-Salati, bab ma xhae idha sale`l-imamu kaiden fe sal-lu ku`uden, nr.361 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih dhe se ky hadith përcillet edhe nga Ebu Hurejre, Aishja, Xhabiri, Ibni Umeri dhe Muaviu; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Imameti, bab el-i`timamu bi`l-imami, nr.794; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab Ikametu`s-Salati, bab innema xhuilel imamu li ju`temme bihi, nr.1238; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab salatu`l-imami ve huve xhalisun, nr.358; Darimiju, “Sunen”, kitab es-Salati, bab fimen jusali halfe`l-imami vel imamu xhalisun, nr.1291; Ahmedi, “Musned”, 19/129, nr.12.074;

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَصَفَفْتُ وَاليَتِيمَ وَرَاءَهُ، وَالعَجُوزُ مِنْ وَرَائِنَا، فَصَلَّى لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَكْعَتَيْنِ، ثُمَّ انْصَرَفَ ».

25. Transmeton Enes b. Maliku (r.a.) se gjyshja e tij Mulejka, e kishte ftuar të Dërguarin e Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem për drekë, të cilën ajo e kishte përgatitur për të. Ai hëngri e pastaj tha: *"Ngrihuni që të falem bashkë me ju (si imam)"*. Unë e mora hasrën tonë, e cila për shkak të përdorimit të gjatë ishte nxirë dhe e laga me ujë. I Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem u ngrit, ndërsa unë dhe jetimi (Dumejre ibni Ebu Dumejre) qëndruam në radhë pas tij, ndërsa plaka (Mulejka) pas nesh dhe i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem fali dy rekate, pastaj u largua".[25]

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، «أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَابَقَ بَيْنَ

---

25 Buhariu, "Sahih", kitab es-Salatu, bab es-salati ale`l-hasiri, nr.380; Muslimi, "Sahih", kitab el-Mesaxhidu, bab xhevazu`l-xhemaati fi`n-nafileti ves-salatu alel hasiri, nr.658; Ebu Davudi, "Sunen", kitab es-Salati, bab idha kanu thelatheten kejfe jekumune, nr.612; Tirmidhiu, "Sunen", kitab es-Salati, bab er-rexhulu jusal-li ve meahu`r-rixhalu ve`n-nisau, nr.234 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, "Sunen", kitab el-Imameti, bab idha kanu thelaleten vem-re`eten, nr.801; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab Ikametu`s-salati, bab el-ithnani xhemaatun, nr.975; Maliku, "Muvetta`", kitab es-Salatu, bab xhamiu subhati`d-duha, nr.419; Darimiju, "Sunen", kitab es-Salati, bab fi salati`r-rexhuli halfe`s-safi vahdehu, nr.1324; Ahmedi, "Musned", 19/347, nr.12.340;

الخَيْلِ الَّتِي أُضْمِرَتْ مِنَ الحَفْيَاءِ، وَأَمَدُهَا ثَنِيَّةُ الوَدَاعِ، وَسَابَقَ بَيْنَ الخَيْلِ الَّتِي لَمْ تُضْمَرْ مِنَ الثَّنِيَّةِ إِلَى مَسْجِدِ بَنِي زُرَيْقٍ» ، وَأَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ كَانَ فِيمَنْ سَابَقَ بِهَا".

26. Transmeton Abdullah b. Umeri (r.a.) se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem kishte garuar me kuaj të stërvitur, prej Hafja` e deri në Thenijjetu`l-Veda`. Po ashtu ka garuar edhe me kuaj të pastërvitur, nga Thenijetu`l-Veda` e deri te xhamia Benu Zurejk” (dhe thotë Nafiu): “Abdullah b. Umeri ishte prezent në ato gara”.[26]

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ عَامِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ عَمْرِو بْنِ سُلَيْمٍ الزُّرَقِيِّ، عَنْ أَبِي قَتَادَةَ

[26] Buhariu, “Sahih”, kitab es-Salatu, bab hel jukalu mesxhidu beni fulanin, nr.420; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Imaretu, bab el-musabekatu bejne`l-hajli ve tedmiruha, nr.1870; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab el-Xhihadi, bab fi`s-sebeki, nr.2575; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab el-Xhihadi, bab ma xhae fi`r-rihani ve`s-sebeki, nr.1699 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih dhe se përcillet edhe prej Ebu Hurejres, Xhabirit, Aishes dhe Enesit; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Hajli, bab gajetu`s-sebki lil-leti lem tudmer, nr.3583; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab el-Xhihadi, bab es-sebeku ve`r-rihanu, nr.2877; Maliku, “Muvetta`”, kitab el-Xhihadu, bab ma xhae fi`l-hajli ve`l-musabekati bejneha ve`n-nefekati fi`l-gazvi, nr.1342; Darimiju, “Sunen”, el-Xhihadi, bab fi`s-sebki, nr.2473; Ahmedi, “Musned”, 8/68, nr.4487;

السَّلَمِيِّ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ المَسْجِدَ فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يَجْلِسَ».

27. Transmeton Ebu Katade es-Selemiju (r.a.) se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *“Kur ndonjëri prej jush të hyjë në xhami, le t`i falë dy rekate para se të ulet”.*[27]

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " المَلاَئِكَةُ تُصَلِّي عَلَى أَحَدِكُمْ مَا دَامَ فِي مُصَلَّاهُ الَّذِي صَلَّى فِيهِ، مَا لَمْ يُحْدِثْ، تَقُولُ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ، اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ ».

---

27 Buhariu, “Sahih”, kitab es-Salatu, bab idha dehale`l-mesxhide feljerke` rek`atejni, nr.444; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Mesaxhidu, bab istihbabu tehijeti`l-mesxhidi bi rek`atejni, nr.714; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Salati, bab ma xhae fi`s-salati inde duhuli`l-mesxhidi, nr.467; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab es-Salati, bab idha dehale ehadukumu`l-mesxhide fel jerke` rek`atejni, nr.316 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih dhe thotë se përcillet nga Xhabiri, Ebu Umame, Ebu Hurejre, Ebu Dherri dhe Ka`b b. Maliku; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Mesaxhidi, bab el-emru bis-salati kable`l-xhulusi fihi, nr.730; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab Ikametu`s-Salati, bab men dehale`l-mesxhide fela jexhlis hatta jerkea, nr.1013; Maliku, “Muvetta”, kitab es-Salatu, bab intidharu`s-salati ve`l-meshju ilejha, nr.447; Darimiju, “Sunen”, kitab es-Salati, bab er-rek`atani idha dehale`l-mesxhide, nr.1433; Ahmedi, “Musned”, 37/202, nr.22.523;

28. Transmeton Ebu Hurejre (r.a.) se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *“Melekët luten për secilin prej jush derisa gjendet në vendin e faljes së namazit të tij, gjersa nuk i prishet abdesi, ata thonë: “Allahummegfirlehu, Allahummerhamhu (O Allah, falja mëkatet! O Allah, mëshiroje)”.*[28]

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ يَحْيَى، عَنْ عَمْرَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَتْ: أَتَتْهَا بَرِيرَةُ تَسْأَلُهَا فِي كِتَابَتِهَا، فَقَالَتْ: إِنْ شِئْتِ أَعْطَيْتُ أَهْلَكِ وَيَكُونُ الوَلاَءُ لِي، وَقَالَ أَهْلُهَا: إِنْ شِئْتِ أَعْطَيْتِهَا مَا بَقِيَ – وَقَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً: إِنْ شِئْتِ أَعْتَقْتِهَا، وَيَكُونُ الوَلاَءُ لَنَا – فَلَمَّا جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَّرَتْهُ ذَلِكَ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «ابْتَاعِيهَا فَأَعْتِقِيهَا، فَإِنَّ

---

[28] Buhariu, “Sahih”, kitab es-Salatu, bab el-hadethi fi`l-mesxhidi, nr.445; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Mesaxhidu, bab fadlu salati`l-xhema`ati ventidhari`s-salati, nr.649; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Salati, bab fi fadlil-ku`udi fi`l-mesxhidi, nr.469; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab es-Salati, bab el-ku`udu fi`l-mesxhidi ven-tidharu`s-salati minel fadli, nr.330 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih dhe se në këtë temë përcillet edhe nga Aliu, Ebu Seidi, Enesi, Abdullah b. Mes`udi dhe Sehël b. Sa`di; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Mesaxhidi, bab et-tergibu fi`l-xhulusi fi`l-mesxhidi ventidhari`s-salati, nr.733; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab el-Mesaxhidu, bab luzumu`l-mesaxhidi ventidharu`s-salati, nr.799; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab intidharu`s-salati vel meshju ilejha, nr.441; Darimiju, “Sunen”, kitab es-Salati, bab fadlu men xhelese fi`l-mesxhidi jentedhiru`s-salate, nr.1447; Ahmedi, “Musned”, 12/512, nr.7551;

الوَلاَءَ لِمَنْ أَعْتَقَ» ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى المِنْبَرِ – وَقَالَ سُفْيَانُ مَرَّةً: فَصَعِدَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى المِنْبَرِ – فَقَالَ: «مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَشْتَرِطُونَ شُرُوطًا، لَيْسَ فِي كِتَابِ اللَّهِ مَنِ اشْتَرَطَ شَرْطًا لَيْسَ فِي كِتَابِ اللَّهِ، فَلَيْسَ لَهُ، وَإِنِ اشْتَرَطَ مِائَةَ مَرَّةٍ».

29. Transmeton Aishja (r.a.h.) se si kishte shkuar (robëresha) Berira, ajo ishte lutur për pak kontribut për shpengimin e saj dhe Aishja r.a.h. i kishte thënë: "Nëse dëshiron, do t`ia jap zotërisë tënd shumën e tërë shpagimit, mirëpo përkujdesi mbi ty më takon mua?". Zotëria i Berires ishte përgjigjur: "Nëse dëshiron, jep për Berirën shumën që ka mbetur?" Sufjani sërish me një rast kishte thënë: "Nëse dëshiron, liroje, por përkujdesi na takon neve!". Kur erdhi i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem ia potencuan këtë, atëherë Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem tha: *"Shite dhe liroje, se përkujdesi është për atë që e liron".* Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem kur hipi në minber (por edhe Sufjani kishte thënë: "U ngjit Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem në minber) dhe tha: *"Çfarë kanë njerëzit? Parashtrojnë kushte që nuk janë në Librin e Allahut! Kush parashtron kushte që nuk gjenden në Librin e Allahut, kjo është e pavlefshme, edhe nëse kushtëzon me qindra herë".*[29]

---

[29] Buhariu, "Sahih", kitab es-Salatu, bab dhikru`l-bej`i vesh-shira`i ale`l-minberi, nr.456; Muslimi, "Sahih", kitab el-Itku, bab inneme`l-velau limen ea`teka, nr.1504; Ebu Davudi, "Sunen", kitab el-Itku, bab fi beji`l-mukatebi, nr.3929; Tirmidhiu, "Sunen", kitab el-Buju`u, bab ishtiratu`l-velai, nr.1260 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, "Sunen", kitab el-Buju`i, bab el-mukatebu jubau kable en

حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، قَالَ: حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ المُفَضَّلِ، حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، قَالَ: سَأَلَ رَجُلٌ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ عَلَى المِنْبَرِ، مَا تَرَى فِي صَلاَةِ اللَّيْلِ، قَالَ: «مَثْنَى مَثْنَى، فَإِذَا خَشِيَ الصُّبْحَ صَلَّى وَاحِدَةً، فَأَوْتَرَتْ لَهُ مَا صَلَّى» وَإِنَّهُ كَانَ يَقُولُ: اجْعَلُوا آخِرَ صَلاَتِكُمْ وِتْرًا، فَإِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ بِهِ ».

30. Transmeton Abdullah b. Umeri (r.a.) i cili thotë: “Një njeri e pyeti Pejgamberin sal-lallahu alejhi ve sel-lem gjersa ai ishte në minber se çka mendon në lidhje me namazin e natës, e ai ka thënë: *“(Namazi i natës) është dy nga dy (rekate), e nëse ke frikë (prej paraqitjes) së agimit, le të falë edhe një rekat dhe ky do të konsiderohet vitër për atë që e ka falur më herët”.* Po ashtu (Ibni Umeri r.a.) ka thënë: “Le të jetë namazi i juaj i fundit vitri, sepse kështu ka urdhëruar Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem”.[30]

---

jekdije min kitabetihi shej`en, nr.4660; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab el-Itku, bab el-mukatebu, nr.2521; Maliku, “Muvetta`”, kitab el-Itku vel Velau, bab mesiru`l-velai limen ea`teka, nr.1480; Darimiju, “Sunen”, kitab et-Talaki, bab fi tahjiri`l-emeti tekunu tahte`l-abdi fe tu`teku, nr.2289; Ahmedi, “Musned”, 40/58, nr. 24.053;

[30] Buhariu, “Sahih”, kitab es-Salatu, bab el-hilaki vel xhulusi fil mesxhidi, nr.472; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Mesaxhidu, bab salatul lejli methna methna vel vitru rekatun min ahiri`l-lejli, nr.749; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Salati, bab salatul lejli methna methna, nr.1326; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab es-Salati, bab ma xhae enne

حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، قَالَ: حَدَّثَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " صَلاَةُ الجَمِيعِ تَزِيدُ عَلَى صَلاَتِهِ فِي بَيْتِهِ، وَصَلاَتِهِ فِي سُوقِهِ، خَمْسًا وَعِشْرِينَ دَرَجَةً، فَإِنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ، وَأَتَى المَسْجِدَ، لاَ يُرِيدُ إِلَّا الصَّلاَةَ، لَمْ يَخْطُ خَطْوَةً إِلَّا رَفَعَهُ اللَّهُ بِهَا دَرَجَةً، وَحَطَّ عَنْهُ خَطِيئَةً، حَتَّى يَدْخُلَ المَسْجِدَ، وَإِذَا دَخَلَ المَسْجِدَ، كَانَ فِي صَلاَةٍ مَا كَانَتْ تَحْبِسُهُ، وَتُصَلِّي - يَعْنِي عَلَيْهِ المَلاَئِكَةُ - مَا دَامَ فِي مَجْلِسِهِ الَّذِي يُصَلِّي فِيهِ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ، اللَّهُمَّ ارْحَمْهُ، مَا لَمْ يُحْدِثْ فِيهِ ».

31. Transmeton Ebu Hurejre (r.a.) se Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *‘‘Falja me xhematë e namazit të besimtarit është më e vlefshme për 27 shkallë se namazi i tij, të cilin do ta falte në shtëpinë e tij, ose namazin të cilin e fal vetëm në treg. Kur ndonjëri prej jush merr abdes mirë dhe vjen në xhami, duke mos pasur asgjë tjetër për qëllim vetëm se*

---

salate`l-lejli methna methna, nr.437 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih dhe se ky hadith përcillet edhe prej Amër b. Abeses; Nesaiu, “Sunen”, kitab Kijami`l-lejli, bab kejfe salatu`l-lejli, nr.1669; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab ikametu`s-salati, bab ma xhae fi salati`l-lejli rekatejni, nr.1320; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab el-emru bil-vitri, nr.319; Darimiju, “Sunen”, kitab es-Salati, bab fi salati`l-lejli, nr.1500; Ahmedi, “Musned”, 8/79, nr.4492;

faljen e namazit, çdo hap që do ta bëjë, Allahu do ta lartësojë për një shkallë më lartë dhe do ta largojë prej tij një mëkat, derisa të hyjë në xhami. Pasi të hyjë në xhami, ai konsiderohet se është në namaz derisa është në xhami dhe falet, ndërsa kur është te vendi ku është falur, melekët do të luten për të: "O Allahu ynë, fale atë! O Allahu ynë, mëshiroje atë" derisa të pasojë diçka që e prish abdesin".[31]

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ، قَالَ: حَدَّثَنَا النَّضْرُ بْنُ شُمَيْلٍ، أَخْبَرَنَا ابْنُ عَوْنٍ، عَنِ ابْنِ سِيرِينَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِحْدَى صَلاَتَيِ العَشِيِّ – قَالَ ابْنُ سِيرِينَ: سَمَّاهَا أَبُو هُرَيْرَةَ وَلَكِنْ نَسِيتُ أَنَا – قَالَ: فَصَلَّى بِنَا رَكْعَتَيْنِ، ثُمَّ سَلَّمَ،

---

[31] Buhariu, "Sahih", kitab es-Salatu, bab fadlu salatil xhemaati ventidhari`s-salati, nr.649; Muslimi, "Sahih", kitab el-Mesaxhidu, bab fadlu salati`l-xhema`ati ventidhari`s-salati, nr.649; Ebu Davudi, "Sunen", kitab es-Salati, bab fi fadlil-ku`udi fi`l-mesxhidi, nr.471; Tirmidhiu, "Sunen", kitab es-Salati, bab el-ku`udu fi`l-mesxhidi ventidharu`s-salati minel fadli, nr.330 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih dhe se në këtë temë përcillet edhe nga Aliu, Ebu Seidi, Enesi, Abdullah b. Mes`udi dhe Sehël b. Sa`di; Nesaiu, "Sunen", kitab el-Mesaxhidi, bab et-tergibu fi`l-xhulusi fi`l-mesxhidi ventidhari`s-salati, nr.733; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab el-Mesaxhidu, bab luzumu`l-mesaxhidi ventidharu`s-salati, nr.799; Maliku, "Muvetta`", kitab es-Salatu, bab intidharu`s-salati vel meshju ilejha, nr.441; Darimiju, "Sunen", kitab es-Salati, bab fadlu men xhelese fi`l-mesxhidi jentedhiru`s-salate, nr.1447; Ahmedi, "Musned", 12/512, nr.7551;

فَقَامَ إِلَى خَشَبَةٍ مَعْرُوضَةٍ فِي المَسْجِدِ، فَاتَّكَأَ عَلَيْهَا كَأَنَّهُ غَضْبَانُ، وَوَضَعَ يَدَهُ اليُمْنَى عَلَى اليُسْرَى، وَشَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ، وَوَضَعَ خَدَّهُ الأَيْمَنَ عَلَى ظَهْرِ كَفِّهِ اليُسْرَى، وَخَرَجَتِ السَّرَعَانُ مِنْ أَبْوَابِ المَسْجِدِ، فَقَالُوا: قَصُرَتِ الصَّلاَةُ؟ وَفِي القَوْمِ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ، فَهَابَا أَنْ يُكَلِّمَاهُ، وَفِي القَوْمِ رَجُلٌ فِي يَدَيْهِ طُولٌ، يُقَالُ لَهُ: ذُو اليَدَيْنِ، قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَنَسِيتَ أَمْ قَصُرَتِ الصَّلاَةُ؟ قَالَ: «لَمْ أَنْسَ وَلَمْ تُقْصَرْ» فَقَالَ: «أَكَمَا يَقُولُ ذُو اليَدَيْنِ» فَقَالُوا: نَعَمْ، فَتَقَدَّمَ فَصَلَّى مَا تَرَكَ، ثُمَّ سَلَّمَ، ثُمَّ كَبَّرَ وَسَجَدَ مِثْلَ سُجُودِهِ أَوْ أَطْوَلَ، ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ وَكَبَّرَ، ثُمَّ كَبَّرَ وَسَجَدَ مِثْلَ سُجُودِهِ أَوْ أَطْوَلَ، ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ وَكَبَّرَ، فَرُبَّمَا سَأَلُوهُ: ثُمَّ سَلَّمَ؟ فَيَقُولُ: نُبِّئْتُ أَنَّ عِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ، قَالَ: ثُمَّ سَلَّمَ ».

32. Transmeton Ebu Hurejre (r.a.) se Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem fali me ne një namaz të pasditës (drekën ose ikindinë) të cilin e kishte theksuar qartë Ebu Hurejre (r.a.) mirëpo siç thotë Ibni Sirini, unë e kam harruar. (Thotë Ibni Sirini): “Pastaj, Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem fali me neve dy rekate dhe dha selam, u afrua te një tra i shtrirë në xhami dhe u mbështet në të, sikur të ishte i hidhëruar. Pastaj e vendosi dorën e djathtë mbi të majtën, i gërshetoi gishtat e tij, duke e shtrirë pëllëmbën e dorës së tij të djathtë mbi shpinën e dorës së majtë. Atëherë, nëpër dyert e xhamisë filluan të dalin njerëzit, të cilët u ngutën për të dalë dhe thanë: “Është

shkurtuar namazi”. Në mesin e njerëzve ishte edhe Ebu Bekri dhe Umeri, mirëpo ata nuk guxuan ta thonë këtë. Në mesin e tyre ishte edhe një njeri me duar të gjata, të cilit i thonin *“Dhu`l-Jedejn”* (Dorëgjati) dhe ai pyeti: “O i Dërguari i Allahut, a mos harrove diçka ti, apo namazi u shkurtua?!”. Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem tha: *“As nuk kam harruar, e as që është shkurtuar namazi”.* Pastaj pyeti: *“A është ashtu siç po thotë Dhu`l-Jedejni?”.* (Njerëzit) thanë: “Po”. Atëherë doli përpara, e fali atë që kishte lënë dhe dha selam, e tha tekbirin dhe bëri dy sexhde njësoj me sexhden e tij ose pak më të gjatë dhe e ngriti kokën duke thënë tekbirin. Pastaj, sërish e tha tekbirin dhe e bëri sexhden ngjashëm me sexhden e mëparshme, ose paksa më të gjatë dhe duke e ngritur kokën tha tekbirin. (Ibni Sirini) nganjëherë e kishin pyetur: “...dhe me siguri ka dhënë selam?” (Ibni Sirini) ka thënë: “Jam informuar se Imran b. Husajni kishte thënë: “Pastaj ka dhënë selam”.[32]

---

[32] Buhariu, “Sahih”, kitab es-Salatu, bab teshbikil-esabii fil mesxhidi ve gajrihi, nr.482; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Mesaxhidu, bab es-sehvu fis-salati ves-suxhudu lehu, nr.573; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Salati, bab es-sehvu fis-sexhdetejni, nr.1008; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab es-Salati, bab er-rexhulu juselimu fir-rekatejni minedh-dhuhri vel asri, nr.399 dhe thotë se ky hadith është Hasenun-Sahih dhe se përcillet edhe prej Imran b. Husajnit, Ibni Umerit dhe Dhuljedejnit; Nesaiu, “Sunen”, kitab es-Sehvi, bab ma jef`alu men seleme min rekatejni nasijen ve tekel-leme, nr.1224; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab Ikametus-Salati, bab fimen seleme min thintejni eu thelathin sahijen, nr.1214; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab ma jef`alu men seleme min rekatejni sahijen, nr.247; Darimiju, “Sunen”, kitab es-Salati, bab fi sexhdeti-s-sehvi minez-zijadeti, nr.1537; Ahmedi, “Musned”, 12/130, nr.7201;

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ بُسْرِ بْنِ سَعِيدٍ، أَنَّ زَيْدَ بْنَ خَالِدٍ، أَرْسَلَهُ إِلَى أَبِي جُهَيْمٍ يَسْأَلُهُ: مَاذَا سَمِعَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي المَارِّ بَيْنَ يَدَيِ المُصَلِّي؟ فَقَالَ أَبُو جُهَيْمٍ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَوْ يَعْلَمُ المَارُّ بَيْنَ يَدَيِ المُصَلِّي مَاذَا عَلَيْهِ، لَكَانَ أَنْ يَقِفَ أَرْبَعِينَ خَيْرًا لَهُ مِنْ أَنْ يَمُرَّ بَيْنَ يَدَيْهِ» قَالَ أَبُو النَّضْرِ: لاَ أَدْرِي، أَقَالَ أَرْبَعِينَ يَوْمًا، أَوْ شَهْرًا، أَوْ سَنَةً ».

33. Transmeton Busër b. Seidi se Zejd b. Halidi (r.a.) e kishte dërguar atë tek Ebu Xhuhejmi (r.a.) që ta pyesë se çka kishte dëgjuar prej Pejgamberit sal-lallahu alejhi ve sel-lem në lidhje me kalimtarin i cili kalon para atij që fal namaz dhe Ebu Xhuhejmi (r.a.) ka thënë: “Ka thënë Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem: *“Sikur ta dinte ai që kalon para falësit se çka është kjo, për të do të ishte më mirë të qëndronte dyzet sesa të kalojë para tij”*. Ebu Nadri ka thënë: “Nuk e di a tha (Busër b. Seidi) katërdhjetë ditë, muaj apo vite”.[33]

---

[33] Buhariu, “Sahih”, kitab es-Salatu, bab ithmi`l-marri bejne jedeji`l-musal-li, nr.510; Muslimi, “Sahih”, kitab es-Salatu, bab men`ul-marri bejne jedej`il-musal-li, nr.507; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Salati, bab ma junha anhu minel mururi bejne jedej`il-musal-li, nr.701; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab es-Salati, bab kerahijetu`l-mururi bejne jedeji`l-musal-li, nr.336 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih dhe se në këtë temë përcillen hadithe edhe nga Ebu Seid el-Hudriu, Ebu Hurejre, Ibni Umeri dhe Abdullah b. Amri; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Kibleti, bab teshdidu fi`l-mururi bejne jedeji`l-musal-li ve bejne sutretihi, nr.756; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab Ikametu`s-Salati,

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الَّذِي تَفُوتُهُ صَلاَةُ العَصْرِ، كَأَنَّمَا وُتِرَ أَهْلَهُ وَمَالَهُ».

34. Transmeton Ibni Umeri (r.a.) se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *"Atij të cilit i kalon namazi i ikindisë (pa falur) është sikur t`i ketë humbur familjen dhe pasurinë".*[34]

---

bab el-mururu bejne jedeji`l-musal-li, nr.945; Maliku, "Muvetta`", kitab es-Salatu, bab et-teshdidu fi en jemurre ehadun bejne jedeji`l-musal-li, nr.422; Darimiju, "Sunen", kitab es-Salati, bab kerahijetu`l-mururi bejne jedeji`l-musal-li, nr.1457; Ahmedi, "Musned", 29/83, nr.17.540;

[34] Buhariu, "Sahih", kitab es-Salatu, bab ithmu men fatet`hu`l-asru, nr.552; Muslimi, "Sahih", kitab el-Mesaxhidu, bab et-taglidhu fi tefviti salati`l-asri, nr.626; Ebu Davudi, "Sunen", kitab es-Salati, bab fi vakti salati`l-asri, nr.414; Tirmidhiu, "Sunen", kitab es-Salati, bab es-sehvu an vakti salati`l-asri, nr.175 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih dhe se në këtë temë përcillen hadithe edhe nga Burejde dhe Neufel b. Muavije; Nesaiu, "Sunen", kitab es-Salati, bab salatu`l-asri fis-seferi, nr.478; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab es-Salatu, bab el-muhafedhatu ala salat`il-asri, nr.685; Maliku, "Muvetta`", kitab es-Salatu, bab xhamiu`l-vukuti, nr.21; Darimiju, "Sunen", kitab es-Salati, bab fi`ledhi tefutuhu salatu`l-asri, nr.1266; Ahmedi, "Musned", 8/146, nr.4545;

حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا شَيْبَانُ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا أَدْرَكَ أَحَدُكُمْ سَجْدَةً مِنْ صَلاَةِ العَصْرِ، قَبْلَ أَنْ تَغْرُبَ الشَّمْسُ، فَلْيُتِمَّ صَلاَتَهُ، وَإِذَا أَدْرَكَ سَجْدَةً مِنْ صَلاَةِ الصُّبْحِ، قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ، فَلْيُتِمَّ صَلاَتَهُ».

35. Transmeton Ebu Hurejre (r.a.) se Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *"Kur ndonjëri prej jush arrin në sexhden e namazit të ikindisë para se të perëndojë dielli, le ta përfundojë namazin, ndërsa kur arrin që ta bëjë sexhden e namazit të sabahut para se të lind dielli, le ta përfundojë namazin".*[35]

---

[35] Buhariu, "Sahih", kitab Mevakitu`s-Salati, bab men edreke rek`aten minel asri kablel gurubi, nr.556; Muslimi, "Sahih", kitab el-Mesaxhidu, bab men edreke rek`aten mines-salati fe kad edreke tilkes-salate, nr.608; Ebu Davudi, "Sunen", kitab es-Salati, bab fi vakti salati`l-asri, nr.412; Tirmidhiu, "Sunen", kitab es-Salati, bab men edreke rek`aten minel asri kable en tegrubesh-shemsu, nr.186 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih dhe se në këtë temë përcillet hadith edhe nga Aishja; Nesaiu, "Sunen", kitab el-Mevakiti, bab men edreke rekatejni minel asri, nr.514; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab es-Salatu, bab vaktu`s-salati fil udhri ved-darureti, nr.699; Maliku, "Muvetta`", kitab es-Salatu, bab vukutu`s-salati, nr.5; Darimiju, "Sunen", kitab es-Salati, bab men edreke rek`aten min salatin fe kad edreke, nr.1258; Ahmedi, "Musned", 12/426, nr.7460;

حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ، قَالَ: حَدَّثَنَا هِشَامٌ، عَنْ قَتَادَةَ، عَنْ أَبِي العَالِيَةِ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: شَهِدَ عِنْدِي رِجَالٌ مَرْضِيُّونَ وَأَرْضَاهُمْ عِنْدِي عُمَرُ، «أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الصَّلاَةِ بَعْدَ الصُّبْحِ حَتَّى تَشْرُقَ الشَّمْسُ، وَبَعْدَ العَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ».

36. Transmeton Ibni Abasi (r.a.) i cili ka thënë: “Më kanë pohuar disa njerëz me të cilët njeriu është i kënaqur, ndërsa prej tyre besim më të madh tek unë ka Umeri, se Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem me të vërtetë e ka ndaluar çdo namaz pas (namazit të) sabahut, derisa të lindë dielli dhe pas (namazit të) ikindisë, derisa të perëndojë dielli”.[36]

---

[36] Buhariu, “Sahih”, kitab Mevakitu`s-Salati, bab es-salati ba`de`l-fexhri hatta tertefia`sh-shemsu, nr.581; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Mesaxhidu ve mevadiu`s-salati, bab el-eukatu`l-leti nuhije ani`s-salati fiha, nr.826; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Salati, bab men rehasa fihima idha kaneti`sh-shemsu murtefiaten, nr.1276; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab es-Salati, bab kerahijetus-salati ba`de`l-asri ve ba`de`l-fexhri, nr.183 dhe thotë se ky hadith është Hasenun-Sahih dhe se në këtë temë përcillen hadithe edhe nga Aliu, Ibni Mes`udi, Ebu Seidi, Ukbe b. Amiri, Ebu Hurejre, Ibni Umeri, Semure b. Xhundub, Abdullah b. Amri, Muadh b. Afrai, Sunabihiju (por ky nuk e ka dëgjuar nga Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem) Seleme b. Ekva, Zejd b. Thabiti, Aishja, Ka`b b. Murre, Ebu Umame, Amër b. Abese, Ja`la b. Umeje dhe Muaviju; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Mevakitu, bab en-nehju anis-salati ba`de`s-subhi, nr.562; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab Ikametu`s-Salati, bba en-nehju anis-salati ba`de`l-fexhri ve ba`de`l-asri, nr.1250; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab en-nehju anis-salati bade`s-subhi ve ba`de`l-asri, nr.589;

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَزِيدَ اللَّيْثِيِّ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الخُدْرِيِّ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا سَمِعْتُمُ النِّدَاءَ، فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ المُؤَذِّنُ».

37. Transmeton Ebu Seid el-Hudriju (r.a.) se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *“Kur të dëgjoni thirrjen (e ezanit) thoni ashtu siç thotë muezini”.*[37]

Darimiju, “Sunen”, kitab es-Salati, bab ejju sa`atin tukrehu fihe`s-salatu, nr.1473; Ahmedi, “Musned”, 1/266, nr.110;

[37] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Edhani, bab ma jekulu idha semia`l-munadi, nr.611; Muslimi, “Sahih”, kitab es-Salatu, bab istihbabu`l-kauli mithli kaulil-muedhini limen semiahu, nr.383; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Salati, bab ma jekulu idha semia`l-muedhinu, nr.522; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab es-Salati, bab ma jekulu idha edh-dhene`l-muedhinu, nr.208 dhe thotë se ky hadith është Hasenun-Sahih dhe se në këtë temë përcillen hadithe edhe nga Ebu Rafiu, Ebu Hurejre, Ummu Habibe, Abdullah b. Amri, Abdullah b. Rebiu, Aishja, Muadh b. Enesi dhe Muaviu; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Edhani, bab el-kaulu mithlema jekulu`l-muedhinu, nr.673; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab el-Edhanu, bab ma jukalu idha edh-dhene`l-muedhinu, nr.720; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab ma xhae fi`n-nidai`s-salati, nr.173; Darimiju, “Sunen”, kitab es-Salati, bab ma jukalu fi`l-edhani, nr.1237; Ahmedi, “Musned”, 17/64, nr.11.020;

حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا شَيْبَانُ، عَنْ يَحْيَى، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، «كَانَ النَّبِيُّ صلّى الله عليه وسلم يُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ خَفِيفَتَيْنِ بَيْنَ النِّدَاءِ وَالإِقَامَةِ مِنْ صَلاَةِ الصُّبْحِ».

38. Transmeton Aishja (r.a.h.) se Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka falur dy rekate të lehta (të shkurtra) në mes ezanit dhe ikametit të namazit të sabahut”.[38]

حَدَّثَنَا آدَمُ، قَالَ: حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذِئْبٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ المُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَعَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا سَمِعْتُمُ الإِقَامَةَ، فَامْشُوا إِلَى

[38] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Edhan, bab el-edhani ba`de`l-fexhri, nr.619; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Mesaxhidu, bab istihbabu rek`atej sunetil fexhri, nr.724; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Salati, bab fi tahfifihima, nr.1255; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab el-Vitru, bab ma xhae fi`l-vitri bi hamsin, nr.459 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih dhe se në këtë temë përcillet hadith edhe nga Ebu Ejubi; Nesaiu, “Sunen”, kitab Kijami`l-lejli, bab ibahatu`s-salati bejne`l-vitri ve bejne rekatejji`l-fexhri, nr.1756; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab Ikametu`s-salati, bab ma xhae fi kem jusal-li bi`l-lejli, nr.1358; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab salatu`n-nebiji sal-lallahu alejhi ve sel-lem fi`l-vitri, nr.316; Darimiju, “Sunen”, kitab es-Salati, bab fi`l-idtixhai ba`de rek`ateji`l-fexhri, nr.1487; Ahmedi, “Musned”, 41/241, nr.24.715;

الصَّلاَةِ وَعَلَيْكُمْ بِالسَّكِينَةِ وَالوَقَارِ، وَلاَ تُسْرِعُوا، فَمَا أَدْرَكْتُمْ فَصَلُّوا، وَمَا فَاتَكُمْ فَأَتِمُّوا».

39. Transmeton Ebu Hurejre (r.a.) se Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *"Kur ta dëgjoni ikametin, shkoni në namaz qetë dhe në mënyrë të denjë, e mos vraponi! Atë që e arrini faleni, e ajo që u ka kaluar, plotësojeni".*[39]

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ آمُرَ بِحَطَبٍ، فَيُحْطَبَ، ثُمَّ آمُرَ بِالصَّلاَةِ، فَيُؤَذَّنَ لَهَا، ثُمَّ آمُرَ رَجُلًا فَيَؤُمَّ النَّاسَ، ثُمَّ أُخَالِفَ إِلَى رِجَالٍ، فَأُحَرِّقَ عَلَيْهِمْ بُيُوتَهُمْ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ يَعْلَمُ

---

[39] Buhariu, "Sahih", kitab el-Edhani, bab la jes`a ile`s-salati, nr.636; Muslimi, "Sahih", kitab el-Mesaxhidu, bab istihbabu itjani`s-salati bi vekarin ve sekinetin, nr.602; Ebu Davudi, "Sunen", kitab es-Salati, bab es-sa`ju iles-salati, nr.572; Tirmidhiu, "Sunen", kitab es-Salati, bab ma xhae fi`l-meshji ile`l-mesxhidi, nr.327 dhe thotë se në këtë temë përcillen hadithe edhe nga Ebu Katade, Ubeje b. Ka`bi, Ebu Seidi, Zejd b. Thabiti, Xhabiri dhe Enesi; Nesaiu, "Sunen", kitab el-Imameti, bab es-sa`ju ile`s-salati, nr.861; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab el-Mesaxhidu, bab el-meshju iles-salati, nr.775; Maliku, "Muvetta`", kitab es-Salatu, bab ma xhae fi`n-nidai li`s-salati, nr.175; Darimiju, "Sunen", kitab es-Salati, bab kejfe jumsha iles-salati, nr.1319; Ahmedi, "Musned", 12/167, nr.7230;

أَحَدُهُمْ، أَنَّهُ يَجِدُ عَرْقًا سَمِينًا، أَوْ مِرْمَاتَيْنِ حَسَنَتَيْنِ، لَشَهِدَ الْعِشَاءَ».

40. Transmeton Ebu Hurejre (r.a.) se Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *“Betohem në Atë që ka në dorë shpirtin tim, se kisha dashur të urdhëroj të priten drunj, e pastaj të urdhëroj që të falet namazi dhe të thirr ezani, e t`i urdhëroj dikujt t`u bëhet imam njerëzve, e unë të shkoj deri te njerëzit që mungojnë nga namazi dhe të urdhëroj që t`u digjen shtëpitë e tyre. Betohem në Atë që ka në dorë shpirtin tim, sikur ndonjëri prej tyre ta dinte se do të gjejë së paku një asht me plot mish, ose dy shpatulla të deles, ai gjithsesi do të merrte pjesë në faljen e jacisë (me xhematë)”.*[40]

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ، عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

---

[40] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Edhani, bab vuxhubi salati`l-xhema`ati, nr.644; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Mesaxhidu, bab fadlu salati`l-xhema`ati ve bejanu teshdidi fi`t-tahalufi anha, nr.651; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Salati, bab fi`t-teshdidi fi terki`l-xhema`ati, nr.548; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab es-Salati, bab ma xhae fijmen jesmeu`n-nidae fela juxhibu, nr.217 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih dhe se në këtë temë përcillen hadithe edhe nga Ibni Mes`udi, Ebu Derda, Ibni Abasi, Muadh b. Enesi dhe Xhabiri; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Imameti, bab et-teshdidu fi`t-tehalufi ani`l-xhemaati, nr.848; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab el-Mesaxhidu, bab et-taglidhu fi`t-tehalufi ani`l-xhemaati, nr.791; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab fadlu salati`l-xhema`ati ala salati`l-fedhi, nr.343; Darimiju, “Sunen”, kitab es-Salati, bab fimen jetehalefu ani`s-salati, nr.1310; Ahmedi, “Musned”, 12/281, nr.7328;

وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ: " إِنَّمَا جُعِلَ الإِمَامُ لِيُؤْتَمَّ بِهِ، فَلاَ تَخْتَلِفُوا عَلَيْهِ، فَإِذَا رَكَعَ، فَارْكَعُوا، وَإِذَا قَالَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، فَقُولُوا: رَبَّنَا لَكَ الحَمْدُ، وَإِذَا سَجَدَ فَاسْجُدُوا، وَإِذَا صَلَّى جَالِسًا، فَصَلُّوا جُلُوسًا أَجْمَعُونَ، وَأَقِيمُوا الصَّفَّ فِي الصَّلاَةِ، فَإِنَّ إِقَامَةَ الصَّفِّ مِنْ حُسْنِ الصَّلاَةِ ».

41. Transmeton Ebu Hurejre (r.a.) se Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *“Imami është vënë që të ndiqet dhe mos e kundërshtoni atë. Kur bie në ruku, bëni edhe ju ruku, kur të thotë: “Semiallahu limen hamideh” ju thoni: “Rabena lekel hamd”, e kur të bëjë sexhde, bëni edhe ju sexhde, kur të falet ulur, edhe ju faluni ulur të gjithë. Rregulloni safet në namaz, sepse rradhitja e safeve, është prej bukurisë së namazit”.*[41]

---

41 Buhariu, “Sahih”, kitab el-Edhani, bab ikametu`s-saffi min temami`s-salati, nr.722; Muslimi, “Sahih”, kitab es-Salatu, bab ithbatu`t-tekbiri fi kul-li hafdin ve ref`in fi`s-salati il-la ref`ahu miner-rukui, nr.392; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Salati, bab el-imamu jusal-li min ku`udin, nr.603; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab es-Salati, bab minhu ahar, nr.267 duke e përfshirë vetëm pjesën që xhemati duhet të thotë “Rabena lekel hamd” pasi të ketë thënë imami “Semiallahu limen hamideh” dhe thotë se ky hadith është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Iftitahi, bab te`vil kaulihi azze ve xhel-le: ve idha kurie`l-kur`anu festemiuleh...nr.921; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab Ikametu`s-Salati, bab idha kare`e`l-imamu fe ensitu, nr.846; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab ma xhae fi`t-te`mini halfe`l-imami, nr.234; Darimiju, “Sunen”, kitab es-Salati, bab et-tekbiru inde kul-li hafdin ve ref`in, nr.1283 dhe në bab el-kaulu ba`de ref`i re`si miner-rukui, nr.1350; Ahmedi, “Musned”, 12/50, nr.7144;

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ، عَنْ مَالِكٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ: " أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَرْفَعُ يَدَيْهِ حَذْوَ مَنْكِبَيْهِ إِذَا افْتَتَحَ الصَّلاَةَ، وَإِذَا كَبَّرَ لِلرُّكُوعِ، وَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ، رَفَعَهُمَا كَذَلِكَ أَيْضًا، وَقَالَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، رَبَّنَا وَلَكَ الحَمْدُ، وَكَانَ لاَ يَفْعَلُ ذَلِكَ فِي السُّجُودِ ».

42. Transmeton Abdullah b. Umeri (r.a.) se Pejgamberi sallallahu alejhi ve sel-lem i çonte duart e veta në lartësi të supeve kur e fillonte namazin, kur thoshte tekbirin për të shkuar në ruku dhe kur e çonte kokën nga rukuja si dhe thoshte: *"Semiallahu limen hamideh, rabena ve lekel hamd",* por këtë (ngritjen e duarve) nuk e vepronte gjatë ngritjes nga sexhdeja".[42]

---

[42] Buhariu, "Sahih", kitab el-Edhani, bab ref`il-jedejni fi`t-tekbireti`l-ula, nr.735; Muslimi, "Sahih", kitab es-Salatu, bab istihbabu ref`il-jedejni hadhvel menkibejni mea tekbireti`l-ihrami, nr.390; Ebu Davudi, "Sunen", kitab es-Salati, bab ref`ul-jedejni fi`s-salati, nr.721; Tirmidhiu, "Sunen", kitab es-Salati, bab ref`ul-jedejni inde`r-rukui, nr.255 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, "Sunen", kitab el-Iftitahi, bab el-amelu fi iftitahi`s-salati, nr.876; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab Ikametus-salati, bab ref`ul-jedejni, nr.858; Maliku, "Muvetta`", kitab es-Salatu, bab iftitahu`s-Salati, nr.196; Darimiju, "Sunen", kitab es-Salati, bab fi ref`il-jedejni fi`r-rukui ve`s-suxhudi, nr.1285; Ahmedi, "Musned", 8/139, nr.4540;

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ، عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّهُ قَالَ: إِنَّ أُمَّ الفَضْلِ سَمِعَتْهُ وَهُوَ يَقْرَأُ: {وَالمُرْسَلاَتِ عُرْفًا} [المرسلات: 1] فَقَالَتْ: يَا بُنَيَّ، وَاللَّهِ لَقَدْ ذَكَّرْتَنِي بِقِرَاءَتِكَ «هَذِهِ السُّورَةَ، إِنَّهَا لَآخِرُ مَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ بِهَا فِي المَغْرِبِ».

43. Transmeton Ibni Abasi r.a. se (nëna e tij) Ummu`l-Fadël binti Harithe (r.a.h.) e ka dëgjuar atë duke e lexuar (suren) **“Vel murselati Urfa” (Murselat, 1)** dhe ka thënë: “O biri im! Pasha Allahun, më ke përkujtuar me këtë leximin tënd këtë sure, e cila është e fundit që kam dëgjuar nga i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem të cilën e këndoi në (namaz të) akshamit”.[43]

---

[43] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Edhani, bab el-kiraeti fi`l-magribi, nr.763; Muslimi, “Sahih”, kitab es-Salatu, bab el-kiraetu fi`s-subhi, nr.462; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Salati, bab kadru`l-kiraeti fi`l-magribi, nr.810; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab es-Salati, bab fi`l-kiraeti fi`l-magribi, nr.308 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih dhe se për këtë përcillen hadithe edhe nga Xhubejr b. Mut`im, Ibni Umeri, Ebu Ejubi dhe Zejd b. Thabiti; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Iftitahi, bab el-kiraetu fi`l-magribi bi`l-murselati, nr.985; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab Ikametu`s-Salati, bab el-kiraetu fi salati`l-magribi, nr.831; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab el-kiraetu fi`l-magribi ve`l-isha, nr.208; Darimiju, “Sunen”, kitab es-Salati, bab fi kadri`l-kiraeti fi`l-magribi, nr.1331; Ahmedi, “Musned”, 44/453, nr.26.884;

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيِّبِ، وَأَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، أَنَّهُمَا أَخْبَرَاهُ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " إِذَا أَمَّنَ الإِمَامُ، فَأَمِّنُوا، فَإِنَّهُ مَنْ وَافَقَ تَأْمِينُهُ تَأْمِينَ المَلاَئِكَةِ غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ – وَقَالَ ابْنُ شِهَابٍ – وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: آمِينَ ".

44. Transmeton Ebu Hurejre (r.a.) se Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *“Kur të thotë imami `amin` thoni edhe ju `amin`, sepse kujt i përputhet amin-i i tij me amin-in e melekëve, do t`i falen mëkatet e mëhershme”.* Ibni Shihabi ka thënë: “I Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem thoshte: `amin`”.[44]

---

[44] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Edhani, bab xhehri`l-imami bi`t-te`mini, nr.780; Muslimi, “Sahih”, kitab es-Salatu, bab et-tesmiu ve`t-tahmidu ve`t-te`minu, nr.410; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Salati, bab et-te`minu verau`l-imami, nr.936; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab es-Salati, bab ma xhae fi fadli`t-te`mini, nr.250 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Iftitahi, bab xhehru`l-imami bi amine, nr.925; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab Ikametu`s-salati, bab el-xhehru bi amine, nr.851; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab ma xhae fi`t-te`mini halfe`l-imami, nr.231; Darimiju, “Sunen”, kitab es-Salati, bab fi fadli`t-te`mini, nr.1282; Ahmedi, “Musned”, 12/187, nr.7244;

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ سُمَيٍّ، مَوْلَى أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنِ اغْتَسَلَ يَوْمَ الجُمُعَةِ غُسْلَ الجَنَابَةِ ثُمَّ رَاحَ، فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَدَنَةً، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّانِيَةِ، فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَقَرَةً، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّالِثَةِ، فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ كَبْشًا أَقْرَنَ، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الرَّابِعَةِ، فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ دَجَاجَةً، وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الخَامِسَةِ، فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَيْضَةً، فَإِذَا خَرَجَ الإِمَامُ حَضَرَتِ المَلاَئِكَةُ يَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ».

45. Transmeton Ebu Hurejre (r.a.) se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *“Ai që bën gusël ditën e xhuma (premte) ashtu siç lahet pas xhunubllëkut, e pastaj niset për në xhami në orën e parë të mëngjesit, (i llogaritet shpërblim) sikur të ketë prerë kurban deve, ai që niset në orën e dytë, (ka shpërblimin) sikur të ketë prerë kurban një lopë, ai që niset në orën e tretë, (do të ketë shpërblim) sikur të ketë prerë kurban një dash me brirë, ai që niset në orën e katërt, (do të ketë shpërblim) sikur të ketë bërë kurban një pulë, ai që niset në orën e pestë, (do të ketë shpërblim) sikur të ketë sakrifikuar një vezë. E kur del imami (në minber), melekët afrohen për të dëgjuar përkujtimin (hutben)”.*[45]

---

[45] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Xhumuatu, bab fadli`l-xhumuati, nr.881; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Xhumuatu, bab et-tibu ve`s-sivaku jaume`l-xhumuati, nr.850; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab et-Tahareti, bab fi`l-gusli jaume`l-xhumuati, nr.351; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab el-

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَوْلاَ أَنْ أَشُقَّ عَلَى أُمَّتِي أَوْ عَلَى النَّاسِ لَأَمَرْتُهُمْ بِالسِّوَاكِ مَعَ كُلِّ صَلاَةٍ».

46. Transmeton Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *"Sikur të mos ua vështirësoja umetit tim (ose njerëzve), do t`i urdhëroja që të përdorin misvakun (t`i pastrojën dhëmbët) para çdo namazi".*[46]

Xhumuati, bab ma xhae fi`t-tebkiri ile`l-xhumuati, nr.499 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih dhe se përcillet në këtë temë edhe prej Abdullah b. Amrit dhe Semures; Nesaiu, "Sunen", kitab el-Xhumuati, bab vaktu`l-xhumuati, nr.1388; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab Ikametu`s-salati, bab ma xhae fi`t-tehxhiri ile`l-xhumuati, nr.1092 por me shtesën në fillim se në çdo derë të xhamisë, qëndrojnë melekët të cilët regjistrojnë emrat e atyre që vijnë në xhami; Maliku, "Muvetta`", kitab es-Salatu, bab el-amelu fi gusli jaumi`l-xhumuati, nr.266; Darimiju, "Sunen", kitab es-Salati, bab fadlu`t-tehxhiri ile`l-xhumuati, nr.1585 por me tekst sikur që e ka shënuar Ibni Maxheh; Ahmedi, "Musned", 16/20, nr.9926;

[46] Buhariu, "Sahih", kitab el-Xhumuatu, bab es-sivaki jaume`l-xhumuati, nr.887; Muslimi, "Sahih", kitab et-Taharetu, bab es-sivaku, nr.252; Ebu Davudi, "Sunen", kitab et-Tahareti, bab es-sivaku, nr.46; Tirmidhiu, "Sunen", kitab et-Taharetu, bab ma xhae fi`s-sivaki, nr.22 dhe thotë se hadithi është Sahih dhe thotë se në këtë temë përcillen hadithe edhe prej Ebu Bekër es-Sidikut, Aliut, Aishes, Ibni Abasit, Hudhejfes, Zejd b. Halidit, Enesit, Abdullah b. Amrit, Ibni Umerit, Ummu Habibes, Ebu Umames, Ebu Ejubit, Temam b.

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ عُقَيْلٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، قَالَ: أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ المُسَيِّبِ، أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ، أَخْبَرَهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "إِذَا قُلْتَ لِصَاحِبِكَ يَوْمَ الجُمُعَةِ: أَنْصِتْ، وَالإِمَامُ يَخْطُبُ، فَقَدْ لَغَوْتَ ».

47. Transmeton Ebu Hurejre (r.a.) se i Dërguari i Allahut sallallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *"Kur i thua shokut tënd ditën e xhuma "hesht" gjersa imami është duke mbajtur fjalimin (hutben), atëherë (dije se) e ke humbur shpërblimin"*.[47]

Abasit, Abdullah b. Handhales, Ummu Selemes, Vathiles dhe Ebu Musës; Nesaiu, "Sunen", kitab et-Tahareti, bab er-ruhsatu fi`s-sivaki bi`l-ashiji li`s-saimi, nr.7; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab et-Tahareti, bab es-sivaku, nr.287; Maliku, "Muvetta`", kitab es-Salatu, bab ma xhae fi`s-sivaki, nr.170; Darimiju, "Sunen", kitab et-Tahareti, bab fi`s-sivaki, nr.710; Ahmedi, "Musned", 13/244, nr.7853;

[47] Buhariu, "Sahih", kitab el-Xhumuatu, bab el-insati jeume`l-xhumuati ve`l-imamu jahtubu, nr.934; Muslimi, "Sahih", kitab el-Xhumuatu, bab fi`l-insati jaume`l-xhumuati fi`l-hutbeti, nr.851; Ebu Davudi, "Sunen", kitab es-Salati, bab el-kelamu ve`l-imamu jehtubu, nr.1112; Tirmidhiu, "Sunen", kitab el-Xhumuati, bab ma xhae fi kerahijeti`l-kelami ve`l-imamu jehtubu, nr.512 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih dhe se në këtë temë përcillen hadithe edhe nga Ibni Ebu Eufa dhe Xhabir b. Abdullahu; Nesaiu, "Sunen", kitab el-Xhumuati, bab el-insatu lil-hutbeti jaume`l-xhumuati, nr.1401; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab Ikametu`s-Salati, bab ma xhae fi`l-istimai lil-hutbeti, nr.1110; Maliku, "Muvetta`", kitab es-Salatu, bab ma xhae fi`l-insati jaume`l-xhumuati ve`l-imamu jehtubu, nr.273; Darimiju, "Sunen", kitab es-Salati, bab fi`l-istimai jaume`l-xhumuati indel-hutbeti ve`l-insati, nr.1589; Ahmedi, "Musned", 13/114, nr.7686;

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ يَوْمَ الجُمُعَةِ، فَقَالَ: «فِيهِ سَاعَةٌ، لاَ يُوَافِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ، وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي، يَسْأَلُ اللَّهَ تَعَالَى شَيْئًا، إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ» وَأَشَارَ بِيَدِهِ يُقَلِّلُهَا».

48. Transmeton Ebu Hurejre (r.a.) se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem me të vërtetë ka përmendur ditën e premte dhe ka thënë: *"Në të është një çast, në të cilin nëse robi musliman, i cili vazhdimisht fal namaz, e lut Allahun (xh.sh.) për ndonjë send, përpos që Ai t`ia plotësojë atij".* Dhe bëri me shenjë me dorën e tij duke treguar se ajo është periudhë e shkurtë.[48]

48 Buhariu, "Sahih", kitab el-Xhumuatu, bab es-sa`ati`l-leti fi jaumi`l-xhumuati, nr.935; Muslimi, "Sahih", kitab el-Xhumuatu, bab fi`s-sa`ati`l-leti fi jaumi`l-xhumuati, nr.852; Ebu Davudi, "Sunen", kitab es-Salati, bab fadlu jaumi`l-xhumuati ve lejleti`l-xhumuati, nr.1046 por e shënon me tekst më të gjatë; Tirmidhiu, "Sunen", kitab el-Xhumuati, bab es-sa`atu`l-leti turxha fi jaumi`l-xhumuati, nr.491 dhe thotë se hadithi është Sahih dhe e shënon po ashtu me tekst më të gjatë; Nesaiu, "Sunen", kitab el-Xhumuati, bab dhikru`s-sa`ati`l-leti justexhabu fiha`d-duau jaume`l-xhumuati, nr.1431; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab Ikametu`s-salati ve sunnetu fiha, bab ma xhae fi`s-sa`ati`l-leti turxha fi`l-xhumuati, nr.1137; Maliku, "Muvetta`", kitab es-Salatu, bab ma xhae fi`s-sa`ati`leti fi jaumi`l-xhumuati, nr.290; Darimiju, "Sunen", kitab es-Salati, bab es-sa`atu`l-leti tudhkeru fi`l-xhumuati, nr.1610; Ahmedi, "Musned", 12/62, nr.7151;

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ: «أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي قَبْلَ الظُّهْرِ رَكْعَتَيْنِ، وَبَعْدَهَا رَكْعَتَيْنِ، وَبَعْدَ المَغْرِبِ رَكْعَتَيْنِ فِي بَيْتِهِ، وَبَعْدَ العِشَاءِ رَكْعَتَيْنِ، وَكَانَ لاَ يُصَلِّي بَعْدَ الجُمُعَةِ حَتَّى يَنْصَرِفَ، فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ».

49. Transmeton Abdullah b. Umeri (r.a.) se me të vërtetë i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka falur para drekës dy rekate dhe pas saj (pas drekës) dy rekate, në shtëpinë e tij i ka falur dy rekate pas akshami dhe pas jacie dy rekate. Pas namazit të xhumasë nuk falte asgjë, derisa të kthehej në shtëpi dhe aty i falte dy rekate”.[49]

---

[49] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Xhumuatu, bab es-salati ba`del-xhumuati ve kableha, nr.937; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Mesaxhidu.., bab fadlu`s-suneni`r-ratibeti kable`l-feraidi ve ba`dehunne ve bejanu adedihinne, nr.729; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Salati, bab tefri`u ebvabi`t-tetavui ve reke`atu`s-sunneti, nr.1252; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab es-Salati, bab ma xhae ennehu jusal-lihima fi`l-bejti, nr.433 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih por në këtë transmetim nuk e përmend rekatet pas farzit të xhumasë, ndërsa e përmend vetëm sunetin e xhumasë në tjetër transmetim; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Imameti, bab es-salatu ba`de-dhuhri, nr.873; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab Ikametu`s-salati, bab ma xhae fi`s-salati ba`de`l-xhumuati, nr.1130-1131 por i përmend vetëm dy sunetet pas xhumasë dhe jo të kohëve tjera; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab el-amelu fi xhami`is-salati, nr.459; Darimiju, “Sunen”, kitab es-Salati, bab fi salati`s-sunneti, nr.1477; Ahmedi, “Musned”, 8/285, nr.4660;

حَدَّثَنَا أَبُو اليَمَانِ، قَالَ: أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، قَالَ: سَأَلْتُهُ هَلْ صَلَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ – يَعْنِي صَلاَةَ الخَوْفِ – قَالَ: أَخْبَرَنِي سَالِمٌ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قِبَلَ نَجْدٍ، فَوَازَيْنَا العَدُوَّ، فَصَافَفْنَا لَهُمْ، «فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي لَنَا، فَقَامَتْ طَائِفَةٌ مَعَهُ تُصَلِّي وَأَقْبَلَتْ طَائِفَةٌ عَلَى العَدُوِّ، وَرَكَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَنْ مَعَهُ وَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ، ثُمَّ انْصَرَفُوا مَكَانَ الطَّائِفَةِ الَّتِي لَمْ تُصَلِّ، فَجَاءُوا، فَرَكَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهِمْ رَكْعَةً وَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ، ثُمَّ سَلَّمَ، فَقَامَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ، فَرَكَعَ لِنَفْسِهِ رَكْعَةً وَسَجَدَ سَجْدَتَيْنِ».

50. Transmeton Shuajbi nga Zuhriu i cili thotë: “E kam pyetur (Zuhriun) a e falte Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem namazin (pra namazin e frikës)?” Ai tha: “Më ka treguar Salimi, se Abdullah ibni Umeri r.a. ka thënë: “Kam qenë në luftë me Pejgamberin e Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem kah ana e Nexhdit, zumë pozitat kundër armikut dhe u rreshtuam përballë tyre. Pastaj Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem u ngrit të na falë dhe me te u ngrit një grup, kurse grupi tjetër qëndronte në gatishmëri kundër armikut. Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem bëri ruku dhe dy sexhde me ata që ishin ngritur që të falen me te dhe ata u kthyen në pozitat e grupit që nuk ishin falur. Tash erdhën këta (që nuk ishin falur) dhe hynë në namaz dhe Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem

e kreu edhe me ata një rekatë me ruku dhe dy sexhde, pastaj dha selam. E mandej secili prej tyre u ngrit dhe e fali edhe një rekatë me dy sexhde”.[50]

حَدَّثَنَا أَبُو اليَمَانِ، قَالَ: أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، قَالَ: حَدَّثَنِي عُرْوَةُ، أَنَّ عَائِشَةَ، أَخْبَرَتْهُ: «أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي إِحْدَى عَشْرَةَ رَكْعَةً، كَانَتْ تِلْكَ صَلاَتَهُ – تَعْنِي بِاللَّيْلِ – فَيَسْجُدُ السَّجْدَةَ مِنْ ذَلِكَ قَدْرَ مَا يَقْرَأُ أَحَدُكُمْ خَمْسِينَ آيَةً قَبْلَ أَنْ يَرْفَعَ رَأْسَهُ، وَيَرْكَعُ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ صَلاَةِ الفَجْرِ، ثُمَّ يَضْطَجِعُ عَلَى شِقِّهِ الأَيْمَنِ حَتَّى يَأْتِيَهُ المُؤَذِّنُ لِلصَّلاَةِ».

51. Transmeton Aishja (r.a.h.) e cila tregon: “Me të vërtetë i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem falte njëmbëdhjetë rekate. Ky ka qenë namazi i natës i tij. Mandej bënte sexhde dhe në sexhde qëndronte pa e ngritur kokën aq sa dikush nga ju mund të lexojë pesëdhjetë ajete. Ai falte dy

---

50 Buhariu, “Sahih”, kitab Salati`l-haufi, nr.942; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Mesaxhidu, bab salatu`l-haufi, nr.839; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Salati, bab men kale jusal-li bi kul-li taifetin rek`aten thumme jusel-limu, nr.1243; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab es-Seferi, bab ma xhae fi salati`l-haufi, nr.564 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab Salati`l-haufi, nr.1538; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab Ikametu`s-salati, bab ma xhae fi salati`l-haufi, nr.1258; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab salatu`l-haufi, nr.505; Darimiju, “Sunen”, kitab es-Salati, bab fi salati`l-haufi, nr.1562; Ahmedi, “Musned”, 10/299, nr.6159;

rekate para namazit (farzit) të sabahut, e pastaj shtrihej në krahun e tij të djathtë dhe ashtu qëndronte derisa vinte muezini ta thërrasë për namazin (e sabahut)”.[51]

حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، قَالَ: حَدَّثَنِي مَالِكٌ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ بْنِ الخَطَّابِ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ يَسَارٍ، أَنَّهُ قَالَ: كُنْتُ أَسِيرُ مَعَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ بِطَرِيقِ مَكَّةَ، فَقَالَ سَعِيدٌ: فَلَمَّا خَشِيتُ الصُّبْحَ نَزَلْتُ، فَأَوْتَرْتُ، ثُمَّ لَحِقْتُهُ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ: أَيْنَ كُنْتَ؟ فَقُلْتُ: خَشِيتُ الصُّبْحَ، فَنَزَلْتُ، فَأَوْتَرْتُ، فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ: أَلَيْسَ لَكَ فِي رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِسْوَةٌ حَسَنَةٌ؟ فَقُلْتُ: بَلَى وَاللَّهِ، قَالَ: «فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُوتِرُ عَلَى البَعِيرِ».

---

51 Buhariu, “Sahih”, kitab el-Vitru, bab ma xhae fi`l-vitri, nr.994; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Mesaxhidu, bab salatu`l-lejli, nr.736; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab Kijamu`l-Lejli, bab fi salati`l-lejli, nr.1335; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab es-Salati, bab vasfu salati`n-nebiji bi`l-lejli, nr.440 dhe thotë se është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Edhani, bab ijdhanu`l-muedhinejnine`l-eimmete bi`s-salati, nr.685; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab Ikametu`s-salati, bab ma xhae fi kem jusal-li bi`l-lejli, nr.1358; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab salatu`n-nebiji sal-lallahu alejhi ve sel-lem fi`l-vitri, nr.314; Darimiju, “Sunen”, kitab es-Salati, bab fi`l-idtixhai ba`de rek`atej`il-fexhri, nr.1487; Ahmedi, “Musned”, 40/62, nr.24.057;

52. Transmeton Seid b. Jesari i cili thotë: "Kam udhëtuar me Abdullah b. Umerin (r.a.) nëpër rrugët e Mekes, thotë Seidi e kur u frikësova se po agon mëngjesi, zbrita (prej kafshës) dhe e fala vitrin, më pas iu bashkëngjita përsëri atij". Abdullahu tha: "Ku ishe?" I thashë: "U frikësova prej daljes së agimit, zbrita prej kafshës dhe e fala namazin e vitrit". Abdullahu tha: "A nuk e ke ti shembëlltyrë më të mirë Pejgamberin sal-lallahu alejhi ve sel-lem?!" Unë i thashë: "Gjithsesi se po". Ai tha: "Me të vërtetë, i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem e ka falur namazin e vitrit mbi kafshë (deve)".[52]

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي اللَّيْثُ، عَنْ عُقَيْلٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، ح وَحَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَنْبَسَةُ، قَالَ: حَدَّثَنَا يُونُسُ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، حَدَّثَنِي عُرْوَةُ، عَنْ عَائِشَةَ، زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَتْ: خَسَفَتِ الشَّمْسُ فِي حَيَاةِ

---

52 Buhariu, "Sahih", kitab el-Vitru, bab el-vitri ale`d-dabeti, nr.999; Muslimi, "Sahih", kitab el-Vitër, bab xhevazu salati`n-nafileti ale`d-dabeti fi`s-seferi, nr.700; Ebu Davudi, "Sunen", kitab es-Salati, bab et-tetavu`u ale`r-rahileti ve`l-vitru, nr.1224 por nuk e përcjell nga Seid b. Jesari por nga Salim b. Abdullahu; Tirmidhiu, "Sunen", kitab el-Vitri, bab ma xhae fi`l-vitri ale`r-rahileti, nr.472 dhe thotë se ky hadith është Hasenun-Sahih dhe se në këtë temë përcillet ngjashëm edhe nga Ibni Abasi; Nesaiu, "Sunen", kitab Kijamu`l-lejli, bab el-vitru ale`r-rahileti, nr.1688; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab Ikametu`s-Salati, bab ma xhae fi`l-vitri ale`r-rahileti, nr.1200; Maliku, "Muvetta`", kitab es-Salatu, bab el-emru bi`l-vitri, nr.321; Darimiju, "Sunen", kitab es-Salati, bab el-vitru ale`r-rahileti, nr.1631; Ahmedi, "Musned", 8/113, nr.4519;

النَّبِيّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَخَرَجَ إِلَى المَسْجِدِ، فَصَفَّ النَّاسُ وَرَاءَهُ، فَكَبَّرَ فَاقْتَرَأَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قِرَاءَةً طَوِيلَةً، ثُمَّ كَبَّرَ فَرَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا، ثُمَّ قَالَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، فَقَامَ وَلَمْ يَسْجُدْ، وَقَرَأَ قِرَاءَةً طَوِيلَةً هِيَ أَدْنَى مِنَ القِرَاءَةِ الأُولَى، ثُمَّ كَبَّرَ وَرَكَعَ رُكُوعًا طَوِيلًا وَهُوَ أَدْنَى مِنَ الرُّكُوعِ الأَوَّلِ، ثُمَّ قَالَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، رَبَّنَا وَلَكَ الحَمْدُ، ثُمَّ سَجَدَ، ثُمَّ قَالَ فِي الرَّكْعَةِ الآخِرَةِ مِثْلَ ذَلِكَ، فَاسْتَكْمَلَ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ فِي أَرْبَعِ سَجَدَاتٍ، وَانْجَلَتِ الشَّمْسُ قَبْلَ أَنْ يَنْصَرِفَ، ثُمَّ قَامَ، فَأَثْنَى عَلَى اللَّهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ: «هُمَا آيَتَانِ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ، لاَ يَخْسِفَانِ لِمَوْتِ أَحَدٍ وَلاَ لِحَيَاتِهِ، فَإِذَا رَأَيْتُمُوهُمَا فَافْزَعُوا إِلَى الصَّلاَةِ» وَكَانَ يُحَدِّثُ كَثِيرُ بْنُ عَبَّاسٍ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، كَانَ يُحَدِّثُ يَوْمَ خَسَفَتِ الشَّمْسُ، بِمِثْلِ حَدِيثِ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، فَقُلْتُ لِعُرْوَةَ: " إِنَّ أَخَاكَ يَوْمَ خَسَفَتْ بِالْمَدِينَةِ لَمْ يَزِدْ عَلَى رَكْعَتَيْنِ مِثْلَ الصُّبْحِ؟ قَالَ: أَجَلْ، لِأَنَّهُ أَخْطَأَ السُّنَّةَ ».

53. Transmeton Aishja, bashkëshortja e Pejgamberit sal-lallahu alejhi ve sel-lem e cila ka thënë: “Gjatë jetës së Pejgamberit sal-lallahu alejhi ve sel-lem ndodhi eklipsi i Diellit. I Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem doli në xhami dhe njerëzit u rreshtuan pas tij, e ai mori tekbir. Më pas filloi recitimin e

Kuranit dhe lexoi gjatë, më pas bëri tekbir dhe ra në ruku duke qëndruar edhe aty gjatë, pastaj tha: *"Semiallahu limen hamideh"*. Pas kësaj, u ngrit dhe nuk ra në sexhde. Përsëri filloi recitimin e Kuranit, por këtë radhë më shkurtë se herën e parë. Pastaj tha: *"Semiallahu limen hamideh rabbena lekel hamd"*. E më pas ra në sexhde. Në rekatin tjetër veproi ngjashëm kështu. Kështu i plotësoi katër rekate me katër sexhde. Dielli u shfaqë para se njerëzit të shpërndaheshin. Atëherë u ngrit, madhëroi Allahun (xh.sh.) siç i ka hije dhe shtoi: *"Këto janë dy shenja prej shenjave të Allahut, ato nuk errësohen shkaku i vdekjes së ndonjërit e as për shkak lindjes së dikujt, por kur ta shihni këtë (eklipsin), nxitoni për në namaz"*. Kethir b. Abasi tregonte se Abdullah b. Abasi r.a. ka treguar për ditën kur ka ndodhur zënia e Diellit. Njëlloj është edhe deklarata e Urves e cila transmetohet nga Aishja. Unë i kam thënë Urves: "Vëllai yt (Abdullah b. Zubejri) ditën kur është zënë Dielli në Medine nuk ka shtuar asgjë më tepër se dy rekate, por i ka falur njëjtë sikur sabahun". (Urve) tha: "Po, ngase ka gabuar ndaj sunetit".[53]

---

[53] Buhariu, "Sahih", kitab el-Kusufi, bab hutbeti`l-imami fi`l-kusufi, nr.1046; Muslimi, "Sahih", kitab el-Kusufu, bab salatu`l-kusufi, nr.901; Ebu Davudi, "Sunen", kitab es-Salati, bab salatu`l-kusufi, nr.1177; Tirmidhiu, "Sunen", kitab es-Seferi, bab ma xhae fi salati`l-kusufi, nr.561 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, "Sunen", kitab el-Kusufi, bab el-emru bi`n-nidai li`s-salati`l-kusufi, nr.1465; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab Ikametu`s-salati, bab ma xhae fi salati`l-kusufi, nr.1263; Maliku, "Muvetta`", kitab es-Salatu, bab el-amelu fi salati`l-kusufi, nr.507; Darimiju, "Sunen", kitab es-Salati, bab es-salatu inde`l-kusufi, nr.1571; Ahmedi, "Musned", 40/48, nr.24.045;

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، قَالَ: أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ يَزِيدَ، وَأَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: " أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يُصَلِّي جَالِسًا، فَيَقْرَأُ وَهُوَ جَالِسٌ، فَإِذَا بَقِيَ مِنْ قِرَاءَتِهِ نَحْوٌ مِنْ ثَلَاثِينَ – أَوْ أَرْبَعِينَ – آيَةً قَامَ فَقَرَأَهَا وَهُوَ قَائِمٌ، ثُمَّ يَرْكَعُ، ثُمَّ سَجَدَ يَفْعَلُ فِي الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ مِثْلَ ذَلِكَ، فَإِذَا قَضَى صَلَاتَهُ نَظَرَ: فَإِنْ كُنْتُ يَقْظَى تَحَدَّثَ مَعِي، وَإِنْ كُنْتُ نَائِمَةً اضْطَجَعَ ».

54. Transmeton Aishja r.a.h. nëna e besimtarëve, se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem është falur ulur, ai lexonte Kuran gjersa qëndronte ulur, e kur i mbeteshin nga leximi i Kuranit edhe 30-40 ajete, ngritej dhe i këndonte në këmbë, e pas kësaj bënte ruku dhe sexhde. Kështu vepronte edhe në rekatin e dytë. Kur e përfundonte namazin, më shikonte, nëse isha zgjuar bisedonte me mua, e nëse unë isha duke fjetur, shtrihej”.[54]

---

54 Buhariu, “Sahih”, kitab Teksiri`s-salati, bab idha sal-la kaiden thumme sahha, nr.1119; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Mesaxhidu, bab xhevazu`n-nafileti kaimen ve kaiden, nr.731; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Salati, bab fi salati`l-kaidi, nr.953; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab es-Salati, bab fimen jetetaveu xhalisen, nr.374 dhe thotë se hadithi është hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab Kijami`l-lejli.. bab kejfe jef`alu idha`f-teteha`s-salate...nr.1648; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab Ikametu`s-salati bab fi salati`n-nafileti kaiden, nr.1227; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab ma xhae fi salati`l-kaidi fi`n-nafileti,

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، قَالَ: حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، قَالَ: حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ أَبِي مُسْلِمٍ، عَنْ طَاوُسٍ، سَمِعَ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ يَتَهَجَّدُ قَالَ: " اللَّهُمَّ لَكَ الحَمْدُ أَنْتَ قَيِّمُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَلَكَ الحَمْدُ لَكَ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَلَكَ الحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، وَلَكَ الحَمْدُ أَنْتَ مَلِكُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ، وَلَكَ الحَمْدُ أَنْتَ الحَقُّ وَوَعْدُكَ الحَقُّ، وَلِقَاؤُكَ حَقٌّ، وَقَوْلُكَ حَقٌّ، وَالجَنَّةُ حَقٌّ، وَالنَّارُ حَقٌّ، وَالنَّبِيُّونَ حَقٌّ، وَمُحَمَّدٌ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَقٌّ، وَالسَّاعَةُ حَقٌّ، اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَإِلَيْكَ أَنَبْتُ، وَبِكَ خَاصَمْتُ، وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ، فَاغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ، أَنْتَ المُقَدِّمُ، وَأَنْتَ المُؤَخِّرُ، لاَ إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ ».

55. Transmeton Abdullah b. Abasi r.a. se Pejgamberi sallallahu alejhi ve sel-lem çdoherë që ngritej për t`u falur natën

---

nr.364-365; Darimiju, “Sunen”, kitab es-Salati, bab el-kelamu ba`de rekateji`l-fexhri, nr.1486 por e shënon vetëm pjesën e fundit; Ahmedi, “Musned”, 40/224, nr.24.191;

thoshte: *“O Zot! Ty të falënderoj! Ti je mbajtësi i qiejve dhe tokës dhe e tërë asaj çka ka në to. Ty të falënderoj! Ty të takon pushteti në qiej dhe në tokë dhe mbi të gjitha çka ka në to. Ty të falënderoj! Je Dritë e qiejve dhe tokës dhe çka ka në to! Ty të falënderoj! Ti je mbreti i qiejve dhe i tokës. Ty të falënderoj! Ti je i vërteti dhe premtimi Yt është i vërtetë, edhe takimi me Ty është i vërtetë. Fjala Jote është e vërtetë, Xheneti është i vërtetë, Zjarri është i vërtetë, pejgamberët janë të vërtetë, Muhamedi sal-lallahu alejhi ve sel-lem është i vërtetë dhe Çasti (i Kijametit) është i vërtetë. O Allahu im! Ty të jam dorëzuar dhe Ty të besoj, në Ty jam mbështetur dhe vetëm Ty të drejtohem. Në Emrin Tënd kundërshtohem (me të tjerët) dhe në Emrin Tënd gjykoj. Më fal ato që kam bërë më parë dhe ato që do të pasojnë. Ato mëkate që i kam bërë fshehurazi dhe ato që kam bërë haptazi. Ti je i Pari dhe i Fundit, nuk ka zot tjetër përpos Teje”.*[55]

حَدَّثَنَا عَلِيٌّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ سَعِيدٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: " لاَ

---

55 Buhariu, “Sahih”, kitab et-Tehexhudi bi`l-lejli, nr.1120; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Mesaxhidu, bab ed-duau fi salati`l-lejli ve kijamihi, nr.769; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Salati bab ma justeftehu bihi`s-salatu mine`d-duai, nr.771; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab ed-Da`avati, bab ma jekulu idha kame mine`l-lejli ile`s-salati, nr.3418 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab Kijami`l-lejli, bab dhikru ma justeftehu bihi`l-kijamu, nr.1619; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab Ikametu`s-salati, bab ed-duau idha kame`r-rexhulu mine`l-lejli, nr.1355; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab ma xhae fi`d-duai, nr.574; Darimiju, “Sunen”, kitab es-Salati, bab ed-duau inde`t-tehexhudi, nr.1527; Ahmedi, “Musned”, 4/440, nr.2710;

تُشَدُّ الرِّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلاثَةِ مَسَاجِدَ: المَسْجِدِ الحَرَامِ، وَمَسْجِدِ الرَّسُولِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَمَسْجِدِ الأَقْصَى ».

56. Transmeton Ebu Hurejre r.a. se Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *“Nuk merret udhëtimi (për të vizituar ndonjë xhami të veçuar) përpos tre xhamive: “Mesxhidu`l-Haramit (Qabesë në Meke), Xhamisë së të Dërguarit sal-lallahu alejhi ve sel-lem (në Medine) dhe Xhamisë Aksa (në Kuds të Palestinës)”.*[56]

حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ، حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الدَّسْتُوَائِيُّ، عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِذَا نُودِيَ

---

56 Buhariu, “Sahih”, kitab Fadli`s-salati fi mesxhidi Mekete ve`l-Medinete, nr.1189; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Haxhu, bab la tusheddu`r-rihalu il-la ila thelatheti mesaxhide, nr.1397; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab fi itjani`l-medineti, nr.2033; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab es-Salati, bab ma xhae fi ejji`l-mesaxhidi efdalu, nr.326 por e përcjell nga Ebu Seid el-Hudriju r.a. dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Mesaxhidi, bab ma tushedu`r-rihalu ilejhi mine`l-mesaxhidi, nr.700; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab Ikametu`s-salati, bab ma xhae fi`s-salati fi mesxhidi bejti`l-Makdisi, nr.1409; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab ma xhae fi`s-sa`ati`l-leti fi jaumi`l-xhumuati, nr.291 por me tekst më të gjatë; Darimiju, “Sunen”, kitab es-Salati, bab la tushedu`r-rihalu il-la ila thelatheti mesaxhide, nr.1461; Ahmedi, “Musned”, 12/116, nr.7191;

بِالصَّلاَةِ أَدْبَرَ الشَّيْطَانُ، وَلَهُ ضُرَاطٌ حَتَّى لاَ يَسْمَعَ الأَذَانَ، فَإِذَا قُضِيَ الأَذَانُ أَقْبَلَ، فَإِذَا ثُوِّبَ بِهَا أَدْبَرَ، فَإِذَا قُضِيَ التَّثْوِيبُ، أَقْبَلَ حَتَّى يَخْطِرَ بَيْنَ المَرْءِ وَنَفْسِهِ، يَقُولُ: اذْكُرْ كَذَا وَكَذَا، مَا لَمْ يَكُنْ يَذْكُرُ، حَتَّى يَظَلَّ الرَّجُلُ إِنْ يَدْرِي كَمْ صَلَّى، فَإِذَا لَمْ يَدْرِ أَحَدُكُمْ كَمْ صَلَّى ثَلاَثًا أَوْ أَرْبَعًا، فَلْيَسْجُدْ سَجْدَتَيْنِ وَهُوَ جَالِسٌ».

57. Transmeton Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *“Kur bëhet thirrja (ezani) për namaz shejtani kthen shpinën (ik) duke lëshuar gazra që të mos e dëgjojë ezanin. Kur përfundon ezani, ai kthehet, e kur ia fillon ikameti, ai (përsëri) ik, e kur përfundon ikameti, kthehet gjersa t`i ndërhyjë në mes njeriut dhe nefsit të tij duke i thënë: “Kujtoje këtë dhe këtë” gjëra të cilat nuk i janë kujtuar më herët, derisa të harrojë njeriu sa rekate i ka falur. Prandaj, nëse ndonjëri prej jush nuk e di sa ka falur tre ose katër (rekate), le të bëjë dy sexhde duke qenë ulur”.*[57]

---

57 Buhariu, “Sahih”, kitab ma xhae fi`s-Sehvi, bab idha lem jedri kem sal-la, nr.1231; Muslimi, “Sahih”, kitab es-Salatu, bab fadlu`l-edhani ve herebu`sh-shejtani inde semaihi, nr.389; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Salati, bab men kale jutimmu ala ektheri dhanihi, nr.1030; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab es-Salati, bab er-rexhulu jusal-li fe jeshuku fi`z-zijadeti ve`n-nuksani, nr.397 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Edhani, bab fadlu`t-te`dhini, nr.670; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab Ikametu`s-Salati, bab ma xhae fi sexhdeti`s-sehvi kable`s-selami, nr.1216; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab ma xhae fi`n-nidai li`s-salati, nr.177; Darimiju,

حَدَّثَنَا الحُمَيْدِيُّ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، حَدَّثَنَا أَيُّوبُ بْنُ مُوسَى، قَالَ: أَخْبَرَنِي حُمَيْدُ بْنُ نَافِعٍ، عَنْ زَيْنَبَ بِنْتِ أَبِي سَلَمَةَ، قَالَتْ: لَمَّا جَاءَ نَعْيُ أَبِي سُفْيَانَ مِنَ الشَّأْمِ، دَعَتْ أُمُّ حَبِيبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا بِصُفْرَةٍ فِي اليَوْمِ الثَّالِثِ، فَمَسَحَتْ عَارِضَيْهَا، وَذِرَاعَيْهَا، وَقَالَتْ: إِنِّي كُنْتُ عَنْ هَذَا لَغَنِيَّةً، لَوْلاَ أَنِّي سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «لاَ يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَاليَوْمِ الآخِرِ، أَنْ تُحِدَّ عَلَى مَيِّتٍ فَوْقَ ثَلاَثٍ، إِلَّا عَلَى زَوْجٍ، فَإِنَّهَا تُحِدُّ عَلَيْهِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا».

58. Transmeton Zejneb binti Ebu Seleme e cila thotë: “Kur arriti lajmi nga Shami për vdekjen e Ebu Sufjanit, Ummu Habibe (r.a.h.) bija e Ebu Sufjanit kërkoi kozmetikën në mbarim të ditës së tretë, i bëri me ngjyrë edhe bërrylat dhe tha: “Këtë nuk do ta kisha bërë pa mos e dëgjuar Pejgamberin sal-lallahu alejhi ve sel-lem i cili ka thënë: *“Nuk i lejohet një gruaje që i beson Allahut dhe botës tjetër, që të mbajë zi për të vdekurin më tepër se tre (ditë), përpos se për bashkëshortin e saj, në këtë rast, ajo do të mbajë zi për të katër muaj dhe dhjetë (ditë)”.*[58]

“Sunen”, kitab es-Salati, bab esh-shejtanu idha semia`n-nidae ferre, nr.1240; Ahmedi, “Musned”, 12/232, nr.7286;

[58] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Xhenaizu, bab huddi`l-mer`eti ala gajri zeuxhiha, nr.1280; Muslimi, “Sahih”, kitab et-Talaku, bab vuxhubu`l-

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعُودُنِي عَامَ حَجَّةِ الوَدَاعِ مِنْ وَجَعٍ اشْتَدَّ بِي، فَقُلْتُ: إِنِّي قَدْ بَلَغَ بِي مِنَ الوَجَعِ وَأَنَا ذُو مَالٍ، وَلاَ يَرِثُنِي إِلَّا ابْنَةٌ، أَفَأَتَصَدَّقُ بِثُلُثَيْ مَالِي؟ قَالَ: «لاَ» فَقُلْتُ: بِالشَّطْرِ؟ فَقَالَ: «لاَ» ثُمَّ قَالَ: «الثُّلُثُ وَالثُّلُثُ كَبِيرٌ - أَوْ كَثِيرٌ - إِنَّكَ أَنْ تَذَرَ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ، خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَذَرَهُمْ عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ، وَإِنَّكَ لَنْ تُنْفِقَ نَفَقَةً تَبْتَغِي بِهَا وَجْهَ اللَّهِ إِلَّا أُجِرْتَ بِهَا، حَتَّى مَا تَجْعَلُ فِي فِي امْرَأَتِكَ» فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أُخَلَّفُ بَعْدَ أَصْحَابِي؟ قَالَ: «إِنَّكَ لَنْ تُخَلَّفَ فَتَعْمَلَ عَمَلًا صَالِحًا إِلَّا ازْدَدْتَ بِهِ دَرَجَةً وَرِفْعَةً، ثُمَّ لَعَلَّكَ أَنْ تُخَلَّفَ حَتَّى يَنْتَفِعَ بِكَ أَقْوَامٌ، وَيُضَرَّ

---

ihdadi fi iddeti`l-vefati, nr.1486; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab et-Talaku, bab ihdadu`l-mutevefa anha zeuxhuha, nr.2299; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab et-Talaki, bab iddetu`l-muteveffa anha zeuxhuha, nr.1195; Nesaiu, “Sunen”, kitab et-Talaki, bab iddetu`l-muteveffa anha zeuxhuha, nr.3500; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab et-Talaku, bab kerahijetu`z-zineti lil mutevefa anha zeuxhuha, nr.2084; Maliku, “Muvetta`”, kitab et-Talaku, bab ma xhae fi`l-ihdadi, nr.1747; Darimiju, “Sunen”, kitab et-Talaki, bab fi ihdadi`l-mer`eti ale`z-zeuxhi, nr.2330; Ahmedi, “Musned”, 44/348, nr.26.765;

بِكَ آخَرُونَ، اللَّهُمَّ أَمْضِ لِأَصْحَابِي هِجْرَتَهُمْ، وَلاَ تَرُدَّهُمْ عَلَى أَعْقَابِهِمْ، لَكِنِ البَائِسُ سَعْدُ ابْنُ خَوْلَةَ» يَرْثِي لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ مَاتَ بِمَكَّةَ ».

59. Transmeton Sa`d b. Ebu Vekasi r.a. i cili ka thënë: "I Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem më ka vizituar në vitin e Haxhit të Lamtumirës për shkak të sëmundjes së rëndë që më pat goditur. (Me këtë) rast i thash: "Mua më ka ardhur sëmundja në kulminacion, unë kam pasuri, por nuk kam trashëgimtarë përpos se një vajzë. A të jap sadaka prej pasurisë sime dy të tretën e saj?" Ai tha: *"Jo"*. I thash: "E gjysmën?" Ai tha: *"Jo"*. Më pas tha: *"(Mundet) një të tretën, por edhe një e treta është shumë (ose e madhe). T`i lësh pas trashëgimtarët tu të pasur, është më mirë për ty sesa t`i lësh ata të varfër që të kërkojnë prej njerëzve. Ti nuk do të shpërndashë ndonjë sadakë me të cilën dëshiron të arrish Kënaqësinë e Allahut xh.sh. përpos se do të shpërblehesh për të, bile (do të shpërblehesh) edhe për atë (kafshatë) të cilën e vë në gojën e bashkëshortes tënde"*. I thashë: "O i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem! Unë kam ngelur pas shokëve të mi (në Meke)?!" Ai tha: *"Ti nuk do të mbetesh pas tyre duke bërë punë të mirë e të mos rritet shkalla dhe pozita. Ti me siguri nuk do të mbetesh prapa tyre e populli yt të ketë dobi, kurse të tjerët dëm. O Allahu im! Vazhdojua shokëve të mi hixhretin e tyre dhe mos i kthe ata mbrapa. Por, për keqardhje është Sa`d b. Haule"*. Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem qau për të se ai vdiq në Meke.[59]

---

[59] Buhariu, "Sahih", kitab el-Xhenaizu, bab rithai`n-nebiji Sa`d b. Haulete, nr.1295; Muslimi, "Sahih", kitab el-Vesijetu, bab el-vesijetu bi`th-thuluthi, nr.1628; Ebu Davudi, "Sunen", kitab el-Vesaja, bab ma

حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ يَزِيدَ، أَخْبَرَنَا شُعَيْبُ بْنُ إِسْحَاقَ، أَخْبَرَنَا الأَوْزَاعِيُّ، أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ، أَنَّ عَمْرَو بْنَ يَحْيَى بْنِ عُمَارَةَ أَخْبَرَهُ، عَنْ أَبِيهِ يَحْيَى بْنِ عُمَارَةَ بْنِ أَبِي الحَسَنِ: أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، يَقُولُ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسِ أَوَاقٍ صَدَقَةٌ، وَلَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسِ ذَوْدٍ صَدَقَةٌ، وَلَيْسَ فِيمَا دُونَ خَمْسِ أَوْسُقٍ صَدَقَةٌ».

60. Transmeton Ebu Seid el-Hudriju r.a. i cili ka thënë: “Ka thënë Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem: *“Në atë (pasuri) që është nën pesë evak (njëjës ukije - është okë sipas sheriatit që ka 40 dirhem argjend) nuk ka (obligim për të dhënë) sadaka (zekat), në atë (pasuri) që është nën pesë dheud (kope prej 5 deveve) nuk ka (obligim për të dhënë) sadaka (zekat) dhe në*

---

xhae fi ma la jexhuzu lil-musij fi malihi, nr.2864; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab el-Vesaja, bab ma xhae fi`l-vesijjeti bi`th-thuluthi, nr.2116 dhe thotë se ky hadith është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Vesaja, bab el-vesijjetu bi`th-thuluthi, nr.3626; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab el-Vesaja, bab el-vesijjetu bi`th-thuluthi, nr.2708; por Nesaiu dhe Ibni Maxheh nuk e shënojnë qarjen për Sa`d b. Haulen; Maliku, “Muvetta`”, kitab el-Vesijjetu, bab el-vesijjetu fi`th-thuluthi la jetead-da, nr.2219; Darimiju, “Sunen”, kitab el-Vesaja, bab el-vesijjetu bi`th-thuluthi, nr.3239 por as ky nuk e shënon pjesën e qarjes për Sa`d b. Haulen; Ahmedi, “Musned”, 3/109, nr.1524;

atë (pasuri) që është nën pesë eusuk (vesek – e barabartë me 60 sa`a) nuk ka (obligim për të dhënë) sadaka (zekat)”.[60]

حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، عَنْ خُثَيْمِ بْنِ عِرَاكٍ، قَالَ: حَدَّثَنِي أَبِي، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ح حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ، حَدَّثَنَا وُهَيْبُ بْنُ خَالِدٍ، حَدَّثَنَا خُثَيْمُ بْنُ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَيْسَ عَلَى المُسْلِمِ صَدَقَةٌ فِي عَبْدِهِ وَلاَ فِي فَرَسِهِ».

61. Transmeton Ebu Hurejre r.a. nga Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem i cili ka thënë: *“Për muslimanin nuk ka*

---

[60] Buhariu, “Sahih”, kitab ez-Zekatu, bab ma uddije zekatuhu fe lejse bi kenzin, nr.1405; Muslimi, “Sahih”, kitab ez-Zekatu, nr.979; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab ez-Zekati, bab ma texhibu fihi`z-zekatu, nr.1558; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab ez-Zekati, bab ma xhae fi sadekati`z-zer`i ve`th-themeri ve`l-hububi, nr.626 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab ez-Zekati, bab zekatu`l-ibili, nr.2445; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab ez-Zekati, bab ma texhibu fihi`z-zekatu mine`l-emvali, nr.1793; Maliku, “Muvetta`”, kitab ez-Zekatu, bab ma texhibu fihi`z-zekatu, nr.652; Darimiju, “Sunen”, kitab ez-Zekati, bab ma la jexhibu fihi`s-sadakatu mine`l-hububi ve`l-veriki ve`dh-dhehebi, nr.1673; Ahmedi, “Musned”, 17/76, nr.11.030;

obligim të sadakasë (zekatit) për robin e tij e as për kalin (që e përdor si mjet udhëtimi)”.[61]

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ المُسَيِّبِ، وَعَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «العَجْمَاءُ جُبَارٌ، وَالبِئْرُ جُبَارٌ، وَالمَعْدِنُ جُبَارٌ، وَفِي الرِّكَازِ الخُمُسُ».

62. Transmeton Ebu Hurejre r.a. se me të vërtetë i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *“Për el-Axhmau (kafshët të cilët lëndojnë ndonjë njeri) janë të liruara nga pagesa (dëmshpërblimi), bunari (personi nëse bie në bunar) është i liruar nga pagesa (nga dëmshpërblimi), xeherorja (minatori i cili hyn në xeherore) është e liruar nga pagesa (nga*

[61] Buhariu, “Sahih”, kitab ez-Zekatu, bab lejse ale`l-muslimi fi abdihi sadakatun, nr.1464; Muslimi, “Sahih”, kitab ez-Zekatu, bab la zekate ale`l-muslimi fi abdihi ve feresihi, nr.982; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab ez-Zekati, bab sadakatu`r-rekiki, nr.1594; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab ez-Zekati, bab ma xhae lejse fi`l-hajli ve`r-rekiki sadakatun, nr.628 dhe thotë se ky hadith është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab ez-Zekati, bab zekatu`l-hajli, nr.2467; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab ez-Zekati, bab sadakatu`l-hajli ve`r-rekiki, nr.1812; Maliku, “Muvetta`”, kitab ez-Zekatu, bab ma xhae fi sadakati`r-rekiki ve`l-hajli ve`l-aseli, nr.751; Darimiju, “Sunen”, kitab ez-Zekati, bab ma la texhibu fihi`s-sadakatu mine`l-hajevani, nr.1672; Ahmedi, “Musned”, 12/244, nr.7295;

dëmshpërblimi), kurse për rikazin (pasurinë nëntokësore) jepet (zekat) një e pesta”.[62]

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ السَّكَنِ، حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَهْضَمٍ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ عُمَرَ بْنِ نَافِعٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: «فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَكَاةَ الفِطْرِ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ، أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ عَلَى العَبْدِ وَالحُرِّ، وَالذَّكَرِ وَالأُنْثَى، وَالصَّغِيرِ وَالكَبِيرِ مِنَ المُسْلِمِينَ، وَأَمَرَ بِهَا أَنْ تُؤَدَّى قَبْلَ خُرُوجِ النَّاسِ إِلَى الصَّلاَةِ».

63. Transmeton Ibni Umeri r.a. i cili ka thënë: “I Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka obliguar zekatin e fitrit (sadakatu`l-fitrin) nga një *sa`a* (një palë grushta) me hurma, ose një *sa`a* elb, për çdo rob ose të lirë, mashkull ose femër, i vogël dhe i ritur prej muslimanëve, si dhe urdhëroi me këtë që

62 Buhariu, “Sahih”, kitab ez-Zekatu, bab fi`r-rikazi`l-humusu, nr.1499; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Hududu, bab xhur`hu`l-axhmai ve`l-ma`dini ve`l-bi`ri xhubarun, nr.1710; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab ed-Dijati, bab el- axhmau ve`l-ma`dinu ve`l-bi`ru xhubarun, nr.4593; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab el-Ahkami, bab ma xhae fi`l-axhmai xherhuha xhubarun, nr.1377; Nesaiu, “Sunen”, kitab ez-Zekati, bab el-ma`dinu, nr.2495; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab ed-Dijatu, bab el-xhubaru, nr.2673; Maliku, “Muvetta`”, kitab el-Ukulu, xhamiu`l-akli, nr.2541; Darimiju, “Sunen”, kitab ez-Zekati, bab fi`r-rikazi, nr.1710; Ahmedi, “Musned”, 12/15, nr.7120;

ta realizojmë para se të dalin njerëzit për namazin (e Bajramit)”.[63]

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ، عَنْ عِيَاضِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سَعْدِ بْنِ أَبِي سَرْحٍ العَامِرِيِّ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا سَعِيدٍ الخُدْرِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، يَقُولُ: «كُنَّا نُخْرِجُ زَكَاةَ الفِطْرِ صَاعًا مِنْ طَعَامٍ، أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ، أَوْ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ، أَوْ صَاعًا مِنْ أَقِطٍ، أَوْ صَاعًا مِنْ زَبِيبٍ».

64. Transmeton Ebu Seid el-Hudriju r.a. i cili ka thënë: “Kemi nxjerrë si *zekatu`l-fitër* (sadakatul-fitër) nga një *sa`a* prej ushqimit (grurë), ose një *sa`a* me grurë, ose një *sa`a* me hurma, ose një *sa`a* me djathë të terur ose nga një *sa`a* me rrushë të thatë”.[64]

---

[63] Buhariu, “Sahih”, kitab ez-Zekatu, bab ferdi sadakati`l-fitri, nr.1503; Muslimi, “Sahih”, kitab ez-Zekatu, bab zekatu`l-fitri ale`l-muslimine mine`t-temri ve`sh-sheiri, nr.984; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab ez-Zekati, bab kem juedda fi sadakati`l-fitri, nr.1613; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab ez-Zekati, bab ma xhae fi sadakati`l-fitri, nr.675 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab ez-Zekati, bab ferdu zekati Ramadane ale`lmemluki, nr.2501; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab ez-Zekati, bab sadakatu`l-fitri, nr.1826; Maliku, “Muvetta`”, kitab ez-Zekatu, bab mekiletu zekati`l-fitri, nr.773; Darimiju, “Sunen”, kitab ez-Zekati, bab fi zekati`l-fitri, nr.1702; Ahmedi, “Musned”, 9/159, nr.5174;

[64] Buhariu, “Sahih”, kitab ez-Zekatu, bab sadakati`l-fitri sa`un min ta`amin, nr.1506; Muslimi, “Sahih”, kitab ez-Zekatu, bab zekatu`l-fitri ale`l-muslimine mine`t-temri ve`sh-sheiri, nr.985; Ebu Davudi,

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عِيسَى، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ يُونُسَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، أَنَّ سَالِمَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، أَخْبَرَهُ أَنَّ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: «رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَرْكَبُ رَاحِلَتَهُ بِذِي الحُلَيْفَةِ، ثُمَّ يُهِلُّ حَتَّى تَسْتَوِيَ بِهِ قَائِمَةً».

65. Transmeton Ibni Umeri r.a. i cili thotë: "E kam parë të Dërguarin e Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem duke i hipur kafshës së tij në Dhu`l-Hulejfe, pastaj fillonte me *telbije*-n derisa (deveja) të ishte ngritur plotësisht".[65]

"Sunen", kitab ez-Zekati, bab zekatu`l-fitri, nr.1616; Tirmidhiu, "Sunen", kitab ez-Zekati, bab ma xhae fi sadakati`l-fitri, nr.673 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, "Sunen", kitab ez-Zekati, bab ez-zebibu, nr.2512; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab ez-Zekati, bab sadakatu`l-fitri, nr.1829; Maliku, "Muvetta`", kitab ez-Zekatu, bab mekiletu zekati`l-fitri, nr.774; Darimiju, "Sunen", kitab ez-Zekati, bab fi zekati`l-fitri, nr.1704; Ahmedi, "Musned", 18/229, nr.11.698;

[65] Buhariu, "Sahih", kitab el-Haxh-xhi, bab kaulilahi teala je`tuneke rixhalen, nr.1514; Muslimi, "Sahih", kitab el-Haxh-xhi, bab el-ihlalu min hajthu tenbeithu`r-rahiletu, nr.1187; Ebu Davudi, "Sunen", kitab el-Menasiki, bab fi vakti`l-ihrami, nr.1771; Tirmidhiu, "Sunen", kitab el-Haxh-xhi, bab min ejji meudi`in ahreme`n-nebijju, nr.818 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, "Sunen", kitab Menasiki`l-haxh-xhi, bab el-amelu fi`l-ihlali, nr.2757; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab el-Menasiki, bab el-ihrami, nr.2916; Maliku, "Muvetta`", kitab el-Haxh-xhu, bab el-amelu fi`l-ihlali, nr.934; Darimiju, "Sunen", kitab el-Menasiki, bab meta juhil-lu`r-rexhulu, nr.1970; Ahmedi, "Musned", 8/177, nr.4570;

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: " أَنَّ تَلْبِيَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لاَ شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالمُلْكَ، لاَ شَرِيكَ لَكَ ».

66. Transmeton Abdullah b. Umeri r.a. se telbija të cilën e shqiptonte i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem (ishte kështu): *"LebbejkAllahumme lebbejke, lebbejke la sherike leke lebbejke, inne`l-hamde ve`n-ni`mete, leke ve`l-mulk, la sherike leke"* (përkthimi: "Ty të përgjigjem o Allahu im Ty të përgjigjem, Ty të përgjigjem që nuk ke ortak. Ty të përgjigjem. Me të vërtetë Ty të takon falënderimi, dhuntia dhe pushteti dhe Ti nuk ke ortak)".[66]

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ أَبِي الأَسْوَدِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ نَوْفَلٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ

---

66 Buhariu, "Sahih", kitab el-Haxh-xhi, bab et-telbijetu, nr.1549; Muslimi, "Sahih", kitab el-Haxh-xhu, bab et-telbijetu ve sifetuha ve vaktuha, nr.1184; Ebu Davudi, "Sunen", kitab el-Menasiki, bab kejfe`t-telbijetu, nr.1812; Tirmidhiu, "Sunen", kitab el-Haxh-xhi, bab ma xhae fi`t-telbijeti, nr.825 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, "Sunen", kitab Menasiki`l-Haxh-xhi, bab kejfe`t-telbijetu, nr.2748; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab el-Menasiki, bab et-telbijeti, nr.2918; Maliku, "Muvetta`", el-Haxh-xhu, bab el-amelu fi`l-ihlali, nr.932; Darimiju, "Sunen", kitab el-Menasiki, bab fi`t-telbijeti, nr.1849; Ahmedi, "Musned", 8/437, nr.4821;

اللَّهُ عَنْهَا، أَنَّهَا قَالَتْ: خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَامَ حَجَّةِ الوَدَاعِ، فَمِنَّا مَنْ أَهَلَّ بِعُمْرَةٍ، وَمِنَّا مَنْ أَهَلَّ بِحَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ، وَمِنَّا مَنْ أَهَلَّ بِالحَجِّ «وَأَهَلَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالحَجِّ» ، فَأَمَّا مَنْ أَهَلَّ بِالحَجِّ، أَوْ جَمَعَ الحَجَّ وَالعُمْرَةَ، لَمْ يَحِلُّوا حَتَّى كَانَ يَوْمُ النَّحْرِ».

67. Transmeton Aishja r.a.h. e cila ka thënë: “Kemi dalur me të Dërguarin e Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem në vitin e Haxhit *Veda* (lamtumirës) dhe dikush prej nesh shqiptoi *telbijen* (hyri në ihram) për umre, e dikush për haxh dhe umre, kurse kishte edhe prej nesh që shqiptuan telbijen për haxh. I Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem shqiptoi *telbijen* (hyri në ihram me nijet vetëm) për haxh”. Sa u përket atyre që hynë në *ihram* vetëm për haxh ose i bashkuan edhe haxhin dhe umren, nuk dolën nga *ihrami* deri në ditën kur u therën devetë (ditën e parë të Bajramit)”.[67]

---

67 Buhariu, “Sahih”, kitab el-Haxh-xhi, bab et-temettu`i ve`l-ikrani ve`l-ifradi bi`l-haxh-xhi, nr.1562; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Haxh-xhu, bab bejanu vuxhuhi`l-ihrami, nr.1211; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab fi ifradi`l-haxh-xhi, nr.1779; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab el-Haxh-xhi, bab ifradi`l-haxh-xhi, nr.820 por me tekst më të shkurtë dhe thotë se në këtë temë përcillet edhe prej Xhabirit dhe Ibni Umerit, kurse hadithi i Aishes r.a.h. është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab Menasiki`l-haxh-xhi, bab ifradu`l-haxh-xhi, nr.2716 me tekst të shkurtë; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab haxh-xheti resulilahi sal-lallahu alejhi ve sel-lem, nr.3075; Maliku, “Muvetta`”, kitab el-Haxh-xhu, bab ifradu`l-haxh-xhi, nr.942; Darimiju, “Sunen”, kitab el-Menasiki,

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ، أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الأَعْمَشِ، عَنْ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ عَابِسِ بْنِ رَبِيعَةَ، عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّهُ جَاءَ إِلَى الحَجَرِ الأَسْوَدِ فَقَبَّلَهُ، فَقَالَ: «إِنِّي أَعْلَمُ أَنَّكَ حَجَرٌ، لاَ تَضُرُّ وَلاَ تَنْفَعُ، وَلَوْلاَ أَنِّي رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَبِّلُكَ مَا قَبَّلْتُكَ».

68. Transmetohet se Umeri r.a. ka ardhur te *Haxheru`l-Esvedi (guri i zi i Qabesë)* dhe e ka puthur atë, më pas ka thënë: “Unë e di se ti je vetëm një gurë, as nuk bën dëm dhe as nuk bën dobi, e sikur të mos e kisha parë Pejgamberin sal-lallahu alejhi ve sel-lem duke të puthur, unë nuk do të puthja”.[68]

حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ، حَدَّثَنَا أَفْلَحُ، عَنِ القَاسِمِ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: «فَتَلْتُ قَلاَئِدَ بُدْنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

---

bab fi ifradi`l-haxh-xhi, nr.1853 por me tekst të shkurtë; Ahmedi, “Musned”, 40/87, nr.24.076;

[68] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Haxh-xhi, bab ma dhukire fi`l-haxheri`l-esvedi, nr.1597; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Haxh-xhu, bab istihbabu tekbili`l-haxheri`l-esvedi fi`t-tavafi, nr.1270; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab fi takbili`l-haxheri, nr.1873; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab el-Haxh-xhi, bab ma xhae fi tekbili`l-haxheri, nr.860 dhe thotë se ky hadith është Hasenun-Sahih dhe se kështu përcillet edhe prej Ebu Bekrit dhe Ibni Umerit; Nesaiu, “Sunen”, kitab Menasiki`l-haxh-xhi, bab tekbilu`l-haxheri, nr.2937; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab istilami`l-haxheri, nr.2943; Maliku, “Muvetta`”, kitab el-Haxh-xhu, bab tekbilu`r-rukni`l-esvedi fi`l-istilami, nr.1066; Darimiju, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab fi tekbil`il-haxheri, nr.1906; Ahmedi, “Musned”, 1/354, nr.229;

بِيَدَيَّ، ثُمَّ قَلَّدَهَا وَأَشْعَرَهَا وَأَهْدَاهَا، فَمَا حَرُمَ عَلَيْهِ شَيْءٌ كَانَ أُحِلَّ لَهُ».

69. Transmeton Aishja r.a.h. e cila ka thënë: “Me duart e mia kam thurrë qafore për devetë e Pejgamberit sal-lallahu alejhi ve sel-lem, e ai pastaj i varte secilës dhe e lyente (me gjak nga gunga e shpuar pak e shpinës) dhe i niste (për në Meke) për kurban dhe nuk kishte të ndaluar asgjë që deri atëherë e ka pasur të lejuar”.[69]

حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ، حَدَّثَنَا هِشَامٌ، عَنْ يَحْيَى، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ، قَالَ: انْطَلَقَ أَبِي عَامَ الحُدَيْبِيَةِ، فَأَحْرَمَ أَصْحَابُهُ وَلَمْ يُحْرِمْ، وَحُدِّثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ عَدُوًّا يَغْزُوهُ، فَانْطَلَقَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَبَيْنَمَا أَنَا مَعَ أَصْحَابِهِ تَضَحَّكَ بَعْضُهُمْ إِلَى

---

[69] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Haxh-xhi, bab men esh`are ve kal-lede bi dhi`l-hulejfeti thumme ehreme, nr.1696; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Haxh-xhu, bab istihbabu ba`thi`l-hedji ile`l-haremi, nr.1321; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab fi`l-hedji, nr.1757; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab el-Haxh-xhi, bab ma xhae fi teklidi`l-hedji lil-mukimi, nr.908 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab Menasiki`l-haxh-xhi, bab teklidi`l-ibili, nr.2783; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab teklidu`l-budne, nr.3095; Maliku, “Muvetta`”, kitab el-Haxh-xhu, bab ma la juxhibu`l-ihrame min teklidi`l-hedji, nr.964; Darimiju, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab men jeb`athu hedjehu ve huve jukimu fi beledihi, nr.1979; Ahmedi, “Musned”, vëll.41, fq.40, nr.24.492;

بَعْضٍ، فَنَظَرْتُ فَإِذَا أَنَا بِحِمَارِ وَحْشٍ، فَحَمَلْتُ عَلَيْهِ، فَطَعَنْتُهُ، فَأَثْبَتُّهُ، وَاسْتَعَنْتُ بِهِمْ فَأَبَوْا أَنْ يُعِينُونِي، فَأَكَلْنَا مِنْ لَحْمِهِ وَخَشِينَا أَنْ نُقْتَطَعَ، فَطَلَبْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَرْفَعُ فَرَسِي شَأْوًا وَأَسِيرُ شَأْوًا، فَلَقِيتُ رَجُلًا مِنْ بَنِي غِفَارٍ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ، قُلْتُ: أَيْنَ تَرَكْتَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ قَالَ: تَرَكْتُهُ بِتَعْهَنَ، وَهُوَ قَائِلٌ السُّقْيَا، فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ أَهْلَكَ يَقْرَءُونَ عَلَيْكَ السَّلَامَ وَرَحْمَةَ اللَّهِ، إِنَّهُمْ قَدْ خَشُوا أَنْ يُقْتَطَعُوا دُونَكَ فَانْتَظِرْهُمْ، قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَصَبْتُ حِمَارَ وَحْشٍ، وَعِنْدِي مِنْهُ، فَاضِلَةٌ؟ فَقَالَ لِلْقَوْمِ: «كُلُوا» وَهُمْ مُحْرِمُونَ ».

70. Transmetohet se Ebu Katade el-Ensariu u nis në vitin e Hudejbijes (në rrugë). Pastaj shokët e tij i veshën *ihram*-ët, ndërsa ai nuk i veshi. Atëherë është informuar Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem se një armik tenton ta sulmojë, mirëpo Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem e vazhdoi (rrugën). Derisa ishte me shokët, ata qeshnin me njëri-tjetrin. (Në atë moment) shikoi dhe e pa një gomar të egër, e sulmoi atë dhe e plagosi. E lidhi atë dhe kërkoi ndihmën e tyre, mirëpo ata nuk deshën ta ndihmojnë (sepse ishin me *ihrame*). Pastaj hëngrën nga pak prej mishit të tij. U frikësuam që të mos na ndërprejë rrugën (armiku), prandaj dëshiroi që të arrijë Pejgamberin sal-lallahu alejhi ve sel-lem. E shpejtoi kalin që të arrijë sa më shpejtë në qëllimin e caktuar. Në mesnatë takoi një njeri nga (fisi) benu Gifar dhe e pyeti: “Ku e ke lënë Pejgamberin sal-lallahu alejhi ve sel-lem?” Ai tha: “E lashë në Ta`henë, kurse

pushimin e mesditës mendonte ta bëjë në es-Sukja”. I tha: “O i Dërguari i Allahut! Shokët tuaj të përshëndesin dhe për ty lusin Mëshirën e Allahut. Ata frikësohen se mos po ndërpriten prej teje, andaj priti ata”. I thashë: “O i Dërguari i Allahut! Kam goditur një gomar të egër dhe prej tij kam ende mish”. Atëherë i tha popullit: *“Hani”* edhe pse gjendeshin në *ihram*”.[70]

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، دَخَلَ عَامَ الفَتْحِ، وَعَلَى رَأْسِهِ المِغْفَرُ، فَلَمَّا نَزَعَهُ جَاءَ رَجُلٌ فَقَالَ: إِنَّ ابْنَ خَطَلٍ مُتَعَلِّقٌ بِأَسْتَارِ الكَعْبَةِ فَقَالَ «اقْتُلُوهُ».

71. Transmeton Enes b. Maliku r.a. se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka hyrë në Ditën e Çlirimit (të Mekes) kurse në kokë kishte helmetë. Pasi e hoqi, i erdhi një person (që

---

70 Buhariu, “Sahih”, kitab Xhezai`s-Sajdi, bab idha sade`l-halalu fe ehda lil muhrimi`s-sajde ekelehu, nr.1821; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Haxh-xhu, bab tahrimu`s-Sajdi lil muhrimi, nr.1196; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab lahmu`s-sajdi lil muhrimi, nr.1852; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab el-Haxh-xhi, bab ma xhae fi ekli`s-sajdi lil muhrimi, nr.847; Nesaiu, “Sunen”, kitab Menasiki`l-Haxh-xhi, bab ma jexhuzu lil muhrimi ekluhu mine`s-sajdi, nr.2816; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab er-ruhsatu fi dhalike idha lem jusadlehu, nr.3093; Maliku, “Muvetta`”, kitab el-Haxh-xhu, bab ma jexhuzu lil muhrimi ekluhu mine`s-sajdi, nr.1005; Darimiju, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab fi ekli lahmi`s-sajdi lil muhrimi, nr.1867; Ahmedi, “Musned”, 37/260, nr.22.569;

quhej Ebu Berze el-Eslemiu) dhe i tha: “Ibni Hatali është varur për mbulesën e Qabesë!” Ai tha: *“Vriteni atë”.*[71]

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: " الصِّيَامُ جُنَّةٌ فَلاَ يَرْفُثْ وَلاَ يَجْهَلْ، وَإِنِ امْرُؤٌ قَاتَلَهُ أَوْ شَاتَمَهُ فَلْيَقُلْ: إِنِّي صَائِمٌ مَرَّتَيْنِ. وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَخُلُوفُ فَمِ الصَّائِمِ أَطْيَبُ عِنْدَ اللَّهِ تَعَالَى مِنْ رِيحِ المِسْكِ. يَتْرُكُ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ وَشَهْوَتَهُ مِنْ أَجْلِي الصِّيَامُ لِي، وَأَنَا أَجْزِي بِهِ وَالحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا".

72. Transmeton Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *“Agjërimi është mbrojtës, andaj mos trego sjellje të turpshme e as sjellje injorante, e nëse*

---

[71] Buhariu, “Sahih”, kitab Xhezai`s-Sajdi, bab duhuli`l-haremi ve Mekkete bi gajri ihrami, nr.1846; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Haxh-xhu, bab xhevazu duhuli Mekete bi gajri ihramin, nr.1357; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab el-Xhihadi, bab katlu`l-esiri, nr.2685; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab el-Xhihadi, bab ma xhae fi`l-migferi, nr.1693 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab Menasiki`l-Haxh-xhi, bab duhulu Mekete bi gajri ihramin, nr.2867; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab el-Xhihadi, bab es-silahu, nr.2805; Maliku, “Muvetta`”, kitab el-Haxh-xhu, bab xhamiu`l-haxh-xhi, nr.1271; Darimiju, “Sunen”, kitab el-Menasiki, bab fi duhuli Mekete bi gajri ihramin, nr.1981; Ahmedi, “Musned”, 19/124, nr.12.068;

dikush të sulmon ose të shanë, le të thotë: "Unë jam agjërueshëm" dy herë. Pasha Atë shpirti im është në "Dorën" e Tij, era e gojës së agjëruesit është më e këndshme te Allahu (xh.sh.) sesa era e parfumit. Ai e braktis ushqimin, pijen dhe kënaqësinë e tij për hir Timin. Agjërimi është për Mua dhe Unë shpërblejë për të, kurse e mira shpërblehet dhjetëfish".[72]

حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، قَالَ: حَدَّثَنِي مَالِكٌ، عَنْ سُمَيٍّ، مَوْلَى أَبِي بَكْرِ بنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بنِ الحَارِثِ بْنِ هِشَامِ بْنِ المُغِيرَةِ، أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا بَكْرِ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، كُنْتُ أَنَا وَأَبِي فَذَهَبْتُ مَعَهُ حَتَّى دَخَلْنَا عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ: «أَشْهَدُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنْ كَانَ لَيُصْبِحُ جُنُبًا مِنْ جِمَاعٍ غَيْرِ احْتِلاَمٍ، ثُمَّ يَصُومُهُ» ،ثُمَّ دَخَلْنَا عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ فَقَالَتْ: مِثْلَ ذَلِكَ ».

73. Transmeton Ebu Bekër b. Abdurahman i cili thotë se ka shkuar me babain e vet dhe kanë hyrë tek (shtëpia) e Aishes r.a.h. e cila ka thënë: "Dëshmoj për të Dërguarin e Allahut sal-

---

72 Buhariu, "Sahih", kitab es-Saumu, bab fadli`s-sijami, nr.1894; Muslimi, "Sahih", kitab es-Sijamu, bab fadlu`s-sijami, nr.1151; Ebu Davudi, "Sunen", kitab es-Saumu, bab el-gijbetu li`s-saimi, nr.2363; Tirmidhiu, "Sunen", kitab es-Saumi, bab fadlu`s-saumi, nr.764; Nesaiu, "Sunen", kitab es-Sijami, bab dhikru`l-ihtilafi ala ebi Salihin fi hadhe`l-hadithi, nr.2214; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab es-Sijami, bab ma xhae fi fadli`s-sijami, nr.1638; Maliku, "Muvetta`", kitab es-Sijamu, bab xhamiu`s-sijami, nr.860; Darimiju, "Sunen", kitab es-Saumi, bab fi fadli`s-sijami, nr.1810; Ahmedi, "Musned", 12/96, nr.7174;

lallahu alejhi ve sel-lem se nëse ai zgjohej duke qenë xhunub nga akti intim e jo nga ejakulimi në ëndërr, ai agjëronte”. Pastaj kemi hyrë tek Ummu Seleme (r.a.h.) dhe ajo na tha ngjashëm me këtë”.[73]

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ، حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ، عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَدِمَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَوْفٍ المَدِينَةَ فَآخَى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، بَيْنَهُ وَبَيْنَ سَعْدِ بْنِ الرَّبِيعِ الأَنْصَارِيِّ، وَكَانَ سَعْدٌ ذَا غِنًى، فَقَالَ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ: أُقَاسِمُكَ مَالِي نِصْفَيْنِ وَأُزَوِّجُكَ، قَالَ: بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ، دُلُّونِي عَلَى السُّوقِ، فَمَا رَجَعَ حَتَّى اسْتَفْضَلَ أَقِطًا وَسَمْنًا، فَأَتَى بِهِ أَهْلَ مَنْزِلِهِ، فَمَكَثْنَا يَسِيرًا أَوْ مَا شَاءَ اللَّهُ، فَجَاءَ وَعَلَيْهِ وَضَرٌ مِنْ صُفْرَةٍ، فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى

[73] Buhariu, “Sahih”, kitab es-Saumu, bab igtisali`s-saimi, nr.1931-1932; Muslimi, “Sahih”, kitab es-Sijamu, bab sihatu saumi men tale`a alejhi`l-fexhru ve huve xhunubun, nr.1109; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Saumu, bab fijmen esbaha xhunuben fi shehri ramadane, nr.2388; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab es-Saumi, bab el-xhunubu judrikuhu`l-fexhru ve huve juridu`s-saume, nr.779 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab es-Sijami, bab terku`l-vudu`i mimma gajjereti`n-naru, nr.183; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab es-Sijami, bab ma xhae fi`r-rexhuli jusbihu xhunuben ve huve juridu`s-sijame, nr.1704; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Sijamu, bab ma xhae fi sijami`l-ledhi jusbihu xhunuben, nr.794; Darimiju, “Sunen”, kitab es-Saumi, bab fijmen jusbihu xhunuben, nr.1766; Ahmedi, “Musned”, 3/318, nr.1804;

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَهْيَمْ» ، قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً مِنَ الأَنْصَارِ، قَالَ: «مَا سُقْتَ إِلَيْهَا؟» قَالَ: نَوَاةً مِنْ ذَهَبٍ، – أَوْ وَزْنَ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ – قَالَ: «أَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ».

74. Transmeton Enesi r.a. i cili thotë: "Erdhi Abdurahman b. Aufi në Medine dhe Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem e vëllazëroi me Sa`d b. Rebi` el-Ensariun. Sa`di ishte i pasur dhe i tha Abdurahmanit: "Do ta ndaj pasurinë në mes nesh dhe do të të martoj (me ndonjë grua)". Tha: "Allahu të begatoftë me të mira në familjen dhe pasurinë tënde. Por mua ma trego ku është tregu". Ai nuk u kthye derisa nuk fitoi pak djathë e gjalpë dhe atë ia solli familjes. Aty u ndalën pak ose aq sa deshi Allahu xh.sh. dhe ai përsëri erdhi, kurse në fytyrën e tij vëreheshin shenja të kuqe, ku Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem i tha atij: *"Ç`është kjo?!"* Ai tha: "O i Dërguari i Allahut! Jam martuar me një grua prej ensarëve". Ai i tha: *"Çka i ke dhënë asaj?"* Ai tha: "Një kokërr dukat - ose pesha e një kokrre dukati (e barabartë me pesë dirhem)". (Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem) tha: *"Bëje gostinë e dasmës qoftë edhe me një dele"*.[74]

---

[74] Buhariu, "Sahih", kitab el-Buju`u, bab ma xhae fi kauli-lahi teala: fe idha kudijeti`s-salatu, nr.2049; Muslimi, "Sahih", kitab en-Nikahu, bab es-sadaku ve xhevazu keunihi ta`lime Kuranin, nr.1427; Ebu Davudi, "Sunen", kitab en-Nikahu, bab kil-letu`l-mehri, nr.2109; Tirmidhiu, "Sunen", kitab en-Nikahi, bab ma xhae fi`l-velimeti, nr.1094 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, "Sunen", kitab en-Nikahi, bab et-tezvixhu ala nevatin min dhehebin, nr.3351; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab en-Nikahi, bab el-velimetu, nr.1907; Maliku, "Muvetta`", kitab en-Nikahu, bab ma xhae fi`l-velimeti, nr.1570; Darimiju, "Sunen", kitab el-Et`imeti, bab fi`l-velimeti, nr.2108; Ahmedi, "Musned", 20/115, nr.12.685;

حَدَّثَنَا أَبُو الوَلِيدِ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسٍ، سَمِعَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «البُرُّ بِالْبُرِّ رِبًا، إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ، وَالشَّعِيرُ بِالشَّعِيرِ رِبًا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ، وَالتَّمْرُ بِالتَّمْرِ رِبًا إِلَّا هَاءَ وَهَاءَ».

75. Transmeton Umer b. Hatabi r.a. se Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *“Gruri për grurë konsiderohet kamatë, përveç nëse është dorë më dorë. Elbi për elb është kamatë, përveç nëse është dorë më dorë. Hurma për hurma është kamatë, përveç kur është dorë më dorë”.*[75]

---

75 Buhariu, “Sahih”, kitab el-Buju`u, bab bej`i-t-temri bi`t-temri, nr.2170; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Musakatu, bab es-sarfu ve bej`u`dh-dhehebi bi`l-vereki nekden, nr.1586; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab el-Buju`u vel-ixharatu, bab fi`s-sarfi, nr.3348; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab el-Buju`u, bab ma xhae fi`s-sarfi, nr.1243 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Buju`i, bab bej`u`t-temri bi`t-temri mutefadilen, nr.4558; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab et-Tixharati, bab es-sarfu ve ma la jexhuzu mutefadilen jeden bi jedin, nr.2253; Maliku, “Muvetta`”, kitab el-Buju`u, bab ma xhae fi`s-sarfi, nr.1856; Darimiju, “Sunen”, kitab el-Buju`i, bab fi`n-nehji ani`s-sarfi, nr.2620; Ahmedi, “Musned”, 1/300, nr.162; dhe të gjithë autorët shtojnë përpos këtyre tri artikujve edhe arin me ar, kurse në këtë transmetim të Buhariut nuk përmendet ari, por përmendet tek transmetimi tjetër me numër 2134;

حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، قَالَ: حَدَّثَنِي مَالِكٌ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لاَ يَبِيعُ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ أَخِيهِ».

76. Transmeton Abdullah b. Umeri r.a. se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *''Askush prej jush të mos ndërhyjë në shitblerjen e vëllait të tij (për derisa ai është në negociata me shitësin)''.*[76]

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ، عَنْ سَعِيدِ بْنِ المُسَيِّبِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: «نَهَى

[76] Buhariu, "Sahih", kitab el-Buju`u, bab la jebi`u ala bej`i ehihi, nr.2139; Muslimi, "Sahih", kitab el-Buju`u, bab tahrimu beji`r-rexhuli ala bej`i ehihi, nr.1412; Ebu Davudi, "Sunen", kitab en-Nikahu, bab fi kerahijeti en jehtube`r-rexhulu ala hitbeti ehihi, nr.2081 duke përmendur edhe ndalesën e ndërhyrjes në fejesën e tjetrit, përderisa ai nuk është refuzuar nga familja e vajzës; Tirmidhiu, "Sunen", kitab el-Buju`u, bab en-nehju ani`l-bej`i ala bej`i ehihi, nr.1292 me tekst të ngjashëm me Ebu Davudin dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih dhe se në këtë temë përcillet hadith edhe prej Ebu Hurejres dhe Semures; Nesaiu, "Sunen", kitab el-Buju`i, bab bej`u`r-rexhuli ala bej`i ehihi, nr.4503; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab et-Tixharati, bab le jebi`u`r-rexhulu ala bej`i ehihi, nr.2171; Maliku, "Muvetta`", kitab el-Buju`u, bab ma junha anhu mine`l-musavemeti ve`l-mubajeati, nr.1994; Darimiju, "Sunen", kitab en-Nikahi, bab hitbetu`r-rexhuli ala hitbeti ehihi, nr.2222 dhe e sjell me tekst ku përmendet edhe ndërhyrja në fejesën e tjetrit; Ahmedi, "Musned", 10/462, nr.6411 i cili po ashtu e sjell me tekstin ku përpos ndërhyrjes në shitblerje, përmend ndalesën e ndërhyrjes në fejesë të dikujt tjetër;

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَبِيعَ حَاضِرٌ لِبَادٍ، وَلاَ تَنَاجَشُوا، وَلاَ يَبِيعُ الرَّجُلُ عَلَى بَيْعِ أَخِيهِ، وَلاَ يَخْطُبُ عَلَى خِطْبَةِ أَخِيهِ، وَلاَ تَسْأَلُ الْمَرْأَةُ طَلاَقَ أُخْتِهَا لِتَكْفَأَ مَا فِي إِنَائِهَا».

77. Transmeton Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem e ka ndaluar që banori i qytetit (me fitim të tepruar) t`u rishesë banorëve të fshatit, e as të mos u bëjë konkurrencë në çmim, as mos kërkojë njeriu të ndërhyjë në shitblerjen e vëllait të tij, as mos kërkojë fejesën gjersa vëllai i tij është duke kërkuar atë vajzë për fejesë dhe mos kërkojë gruaja shkurorëzimin e motrës së saj që të derdh (përmbysë) atë që gjendet në enën e saj (fatin e saj)”.[77]

---

[77] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Buju`u, bab la jebi`u ala bej`i ehihi, nr.2140; Muslimi, “Sahih”, kitab en-Nikahu, bab tahrimu`l-hitbeti ala hitbeti ehihi hatta je`dhene eu jetruke, nr.1413; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab en-Nikahu, bab fi kerahijeti en jehtube`r-rexhulu ala hitbeti ehihi, nr.2080 por përmend vetëm pjesën e ndërhyrjes në fejesë dhe jo tekstin e plotë, ndërsa në kitab el-Ixharetu, bab fi`n-nehji ani`n-nexhshi, nr.3438 e përmend tekstin e konkurimit në çmim vetëm; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab ma xhae en la jahtube`r-rexhulu ala hitbeti ehihi, nr.1134 ku përmend vetëm ndërhyrjen në shitblerje dhe ndërhyrjen në fejesë dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih. Në kitab et-Talaki, bab ma xhae la tes`eli`l-mer`etu talaka uhtiha, nr.1190 e përmend pjesën e kërkimit të gruas për shkurorëzimin e motrës së saj dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih. Në kitab el-Buju`u, bab ma xhae la jebi`u hadirun li badin, nr.1222 ku e përmend vetëm pjesën e shitjes së qytetarit ndaj fshatarit; Nesaiu, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab en-nehju en jehtube`r-rexhulu ala hitbeti ehihi, nr.3239; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab la jehtubi`r-rexhulu ala hitbeti ehihi, nr.1867 ku përmend vetëm ndërhyrjen në fejesë, në kitab et-Tixharati, nr.2172 përmend ndërhyrjen në tregti të vëllait, në nr.2174 përmend vetëm

حَدَّثَنَا ابْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ، عَنِ الأَعْرَجِ، قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " لاَ تُصَرُّوا الإِبِلَ وَالغَنَمَ، فَمَنِ ابْتَاعَهَا بَعْدُ فَإِنَّهُ بِخَيْرِ النَّظَرَيْنِ بَعْدَ أَنْ يَحْتَلِبَهَا: إِنْ شَاءَ أَمْسَكَ، وَإِنْ شَاءَ رَدَّهَا وَصَاعَ تَمْرٍ ».

78. Transmeton Ebu Hurejre r.a. se Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *“Mos e ndalni qumështin (në gji) të devesë dhe deles (që blerësi të fitojë përshtypjen se kafsha lëshon shumë qumësht) për arsye se ai që e blen më vonë (dhe e kupton mashtrimin e shitësit) e fiton të drejtën e zgjedhjes pas mjeljes, për më të mirën prej atyre dyjave dhe nëse do e mban e nëse do, ia kthen atë (shitësit) me një sa`a me hurma”.*[78]

---

pjesën e ngritjes së çmimit dhe nr.2175 përmend ndalesën e ngritjes së çmimit nga qytetari për fshatarin; Maliku, “Muvetta`”, kitab en-Nikahu, bab ma xhae fi`l-hitbeti, nr.1489 përmend vetëm pjesën e ndërhyrjes në fejesën e tjetrit por përmes A`rexhit nga Ebu Hurejre e jo sikur të tjerët që e shënojnë nga Seid b. Musejebi nga Ebu Hurejre. Në kitab el-Buju`u, bab ma junha anhu mine`l-musavemeti ve`l-mubajeati, nr.1995 nga po ky zinxhir por përmend me tekstin e plotë; Darimiju, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab hitbetu`r-rexhuli ala hitbeti ehihi, nr.2221 e sjell vetëm pjesën e tekstin ku përmendet ndërhyrja në fejesën e tjetrit dhe këtë përmes hadithit që e shënon Ebu Salihu nga Ebu Hurejra; Ahmedi, “Musned”, 12/190, nr.7248;

[78] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Buju`u, bab en-nehji lil bai`i en la juhafile`l-ibile, nr.2148; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Buju`u, bab tahrimu bej`i-r`-rexhuli ala bej`i ehihi, nr.1515; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab el-Ixharetu, bab meni`sh-tera musaraten fe keriheha, nr.3443;

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: «أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، نَهَى عَنْ بَيْعِ الثِّمَارِ حَتَّى يَبْدُوَ صَلاَحُهَا، نَهَى البَائِعَ وَالمُبْتَاعَ».

79. Transmeton Abdullah b. Umeri r.a. se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka ndaluar shitjen e fryteve derisa nuk vërehet pjekja e tyre. Këtë ia ndaloi shitësit dhe blerësit.[79]

Tirmidhiu, “Sunen”, kitab el-Buju`u, bab ma xhae fi`l-musarratin, nr.1251 dhe thotë se përcillet edhe prej Enesit r.a.; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Buju`i, bab en-nehju ani`l-musarratin, nr.4487; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab et-Tixharati, bab bej`ul-musarrati, nr.2239; Maliku, “Muvetta`”, kitab el-Buju`u, bab ma junha anhu minel musavemeti vel-mubajeati, nr.1995; Darimiju, “Sunen”, kitab el-Buju`i, bab fi`l-muhafelati, nr.2595; Ahmedi, “Musned”, 12/254, nr.7305;

[79] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Buju`u, bab bej`i-th-thimari kable en jebduve salahuha, nr.2194; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Buju`u, bab en-nehju an bej`ith-thimari kable buduvvi salahiha, nr.1534; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab el-Buju`u, bab fi bej`ith-thimari kable en jebduve salahuha, nr.3367; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab el-Buju`u, bab kerahijetu bej`ith-themereti hatta jebduve salahuha, nr.1226; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Muzareati, nr.3921; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab et-Tixharati, bab en-nehju an bej`ith-thimari kable en jebduve salahuha, nr.2214; Maliku, Muvetta`”, kitab el-Buju`u, bab en-nehju an bej`ith-thimari hatta jebduve salahuha, nr.1807; Darimiju, “Sunen”, kitab el-Buju`i, bab bej`uth-thimari hatta jebduve salahuha, nr.2597; Ahmedi, “Musned”, 8/121, nr.4525;

حَدَّثَنَا أَبُو اليَمَانِ، أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، قَالَ: أَخْبَرَنِي ابْنُ مُحَيْرِيزٍ، أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الخُدْرِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَخْبَرَهُ: أَنَّهُ بَيْنَمَا هُوَ جَالِسٌ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّا نُصِيبُ سَبْيًا، فَنُحِبُّ الأَثْمَانَ، فَكَيْفَ تَرَى فِي العَزْلِ؟ فَقَالَ «أَوَإِنَّكُمْ تَفْعَلُونَ ذَلِكَ؟ لاَ عَلَيْكُمْ أَنْ لاَ تَفْعَلُوا ذَلِكُمْ، فَإِنَّهَا لَيْسَتْ نَسَمَةٌ كَتَبَ اللَّهُ أَنْ تَخْرُجَ إِلَّا هِيَ خَارِجَةٌ».

80. Transmeton Ebu Seid el-Hudriju r.a. se ka qenë i ulur në kuvendin e të Dërguarit të Dërguarit të Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem dhe tha: “O i Dërguari i Allahut, neve na vijnë robëresha (si robër të luftës) mirëpo dëshirojmë edhe fitim, çka mendon (nëse ne praktikojmë) *Azl*-in?”[*] Ai tha: *‘‘A vepron ju kështu? Ju mos vepron kështu, sepse nuk ka krijesë që Allahu ka urdhëruar që të dalë (në këtë botë) e ajo të mos dalë’’.*[80]

---

[*] *Azli* – Derdhja e spermës së burrit jashta vaginës së bashkëshortes së tij;

[80] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Buju`u, bab bej`ir-rekiki, nr.2229; Muslimi, “Sahih”, kitab en-Nikahu, bab hukmu`l-azli, nr.1438; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab en-Nikahu, bab ma xhae fi`l-azli, nr.2170; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab ma xhae fi kerahijeti`l-azli, nr.1138 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab el-azlu, nr.3327; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab el-azlu, nr.1926; Maliku, “Muvetta`”, kitab et-Talaku, bab ma xhae fi`l-azli, nr.1740; Darimiju, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab fi`l-azli, nr.2269; Ahmedi, “Musned”, 18/190, nr.11.647;

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَبِي بَكْرِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ ثَمَنِ الكَلْبِ، وَمَهْرِ البَغِيِّ، وَحُلْوَانِ الكَاهِنِ».

81. Transmeton Ebu Mes`ud el-Ensariju r.a. se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem e ka ndaluar (fitimin) e parave prej (shitjes) së qenit, mehrin (dhuratën e robëreshës që e ka fituar) përmes prostitucionit dhe shpërblimin e falltarit.[81]

حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ، حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ بْنُ أَسْمَاءَ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: " أَعْطَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ

[81] Buhariu, "Sahih", kitab el-Buju`u, bab themeni`l-kelbi, nr.2237; Muslimi, "Sahih", kitab el-Musakatu, bab tahrimu themeni`l-kelbi ve hulvani`l-kahini, ve mehri`l-begiji, nr.1567; Ebu Davudi, "Sunen", kitab el-Ixharetu, bab fi hulvani`l-kahini, nr.3428; Tirmidhiu, "Sunen", kitab en-Nikahi, bab ma xhae fi kerahijeti mehri`l-begiji, nr.1133 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih dhe se hadith i ngjashëm në këtë temë përcillet edhe nga Rafi b. Hadixhi, Ebu Xhuhajfe, Ebu Hurejre dhe Ibni Abasi; Nesaiu, "Sunen", kitab es-Sajdi ve`dh-dhebaihi, bab en-nehju an themeni`l-kelbi, nr.4292; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab et-Tixharati, bab en-nehju an themeni`l-kelbi, nr.2159; Maliku, "Muvetta`", kitab el-Buju`u, bab ma xhae fi themeni`l-kelbi, nr.1918; Darimiju, "Sunen", kitab el-Buju`i, bab fi`n-nehji an themeni`l-kelbi, nr.2610; Ahmedi, "Musned", 28/302, nr.17.070;

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْبَرَ اليَهُودَ: أَنْ يَعْمَلُوهَا وَيَزْرَعُوهَا، وَلَهُمْ شَطْرُ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا "، وَأَنَّ ابْنَ عُمَرَ حَدَّثَهُ: «أَنَّ المَزَارِعَ كَانَتْ تُكْرَى عَلَى شَيْءٍ» ، سَمَّاهُ نَافِعٌ لاَ أَحْفَظُهُ.

82. Transmeton Abdullah ibni Umeri r.a. i cili ka thënë: “Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem e ka dhënë Hajberin ta punojnë dhe ta mbjellin hebrenjtë, kurse këta marrin gjysmën e prodhimit të asaj toke”. Ibni Umeri i ka treguar (Nafiut) edhe këtë: “Arat janë dhënë me qira për t`u korrur”. Nafiu, e kishte treguar shumën, por unë (thotë Xhuvejrije) nuk munda ta mbajë në mend”.[82]

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ أَبِي الزِّنَادِ، عَنِ الأَعْرَجِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ

---

82 Buhariu, “Sahih”, kitab el-Ixharetu, bab idha`s-te`xhere erdan fe mate ehaduhuma, nr.2285; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Musakatu, bab el-musakatu ve`l-muameletu bi xhuz`in mine`th-themeri ve`z-zer`i, nr.1551; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab el-Haraxhu.., bab ma xhae fi hukmi erdi Hajbere, nr.3008; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab el-Ahkami, bab ma dhukire fi`l-muzareati, nr.1383 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Muzareati, bab dhikru ihtilafi`l-elfadhi`l-me`thureti fi`l-muzareati, nr.3929; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab er-Ruhunu, bab muameletu`n-nehili ve`l-kermi, nr.2467; Maliku, “Muvetta`”, kitab el-Xhamiu, bab ma xhae fi ixhlai`l-jehudi mine`l-Medineti, nr.2608; Darimiju, “Sunen”, kitab el-Buju`i, bab muameletuhu sal-lallahu alejhi ve sel-lem Hajbere, nr.2656; Ahmedi, “Musned”, 8/289, nr.4663;

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَطْلُ الغَنِيِّ ظُلْمٌ، فَإِذَا أُتْبِعَ أَحَدُكُمْ عَلَى مَلِيٍّ فَلْيَتْبَعْ».

83. Transmeton Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *''Zvaritja e (pagesës ose borxhit) nga i pasuri është padrejtësi, e nëse dikush ja lë këtë detyrim atij që ka mundësi me ia kryer, atëherë le ta pranon''.*[83]

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ أَبِي حَازِمٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ، قَالَ: جَاءَتِ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي قَدْ وَهَبْتُ لَكَ مِنْ نَفْسِي، فَقَالَ رَجُلٌ: زَوِّجْنِيهَا، قَالَ: «قَدْ زَوَّجْنَاكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ القُرْآنِ».

---

83 Buhariu, "Sahih", kitab el-Havalatu, bab fi`l-havaleti, nr.2287; Muslimi, "Sahih", kitab el-Musakatu, bab tahrimu matli`l-ganiji, nr.1564; Ebu Davudi, "Sunen", kitab el-Buju`u ve`l-ixharatu, bab fi`l-matli, nr.3345; Tirmidhiu, "Sunen", kitab el-Buju`u, bab ma xhae fi matli`-ganiji ennehu dhulmun, nr.1308 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih dhe se në këtë temë përcillet edhe nga Ibni Umeri dhe Sherid b. Suvejdi; Nesaiu, "Sunen", kitab el-Buju`i, bab matlu`l-ganiji, nr.4688; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab es-Sadakatu, bab el-havaletu, nr.2403; Maliku, "Muvetta`", kitab el-Buju`u, bab xhamiu`d-dejni ve`l-hiveli, nr.1968; Darimiju, "Sunen", kitab el-Buju`i, bab fi matli`l-ganiji dhulmun, nr.2628; Ahmedi, "Musned",12/423, nr.7453;

84. Transmeton Sehël b. Sa`di r.a. i cili thotë: “Erdhi një grua te i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem dhe i tha: “O i Dërguari i Allahut! Unë të dhuroj veten time (për martesë)”. Një burrë tha: “Martoje atë me mua?!” Ai i tha: *“Po e martoj atë për ty (dhe si mehër t`ia japësh) atë që din (përmendësh) nga Kurani”.*[84]

أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، حَدَّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ، عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ، عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنِ ابْتَاعَ نَخْلًا بَعْدَ أَنْ تُؤَبَّرَ، فَثَمَرَتُهَا لِلْبَائِعِ إِلَّا أَنْ يَشْتَرِطَ المُبْتَاعُ، وَمَنِ ابْتَاعَ عَبْدًا وَلَهُ مَالٌ، فَمَالُهُ لِلَّذِي بَاعَهُ، إِلَّا أَنْ يَشْتَرِطَ المُبْتَاعُ».

85. Transmeton Ibni Umeri r.a. i cili ka thënë: “E kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem duke thënë:

---

84 Buhariu, “Sahih”, kitab el-Vekaletu, bab vekaleti`l-mer`eti`l-imeme fin-nikahi, nr.2310; Muslimi, “Sahih”, kitab en-Nikahu, bab es-sadaku ve xhevazu keunihi ta`lime`l-kur`anin, nr.1425; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab en-Nikahu, bab fi`t-tezvixhi ale`l-ameli ja`melu, nr.2111; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab minhu, nr.1114 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab dhikru emri Resulilahi sal-lallahu alejhi ve sel-lem fi`n-nikahi, nr.3200; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab sadaki`n-nisai, nr.1889; Maliku, “Muvetta`”, kitab en-Nikahu, bab ma xhae fi`s-sadaki ve`l-hibai, nr.1498; Darimiju, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab ma jexhuzu en jekune mehren, nr.2247; Ahmedi, “Musned”, 37/458, nr.22.798; Ky hadith vjen në disa transmetime me shtojca që nuk janë përmendur në hadithin bazë;

"Ai që e blen trupin e pemës, pasi ka lidhur fryt, ai fryt i takon shitësit, përveç në rastin kur blerësi e ka kushtëzuar ndryshe. Ai që blen një rob i cili ka pasuri, pasuria e tij i takon atij që e ka shitur robin, nëse bleërsi nuk e ka kushtëzuar ndryshe".[85]

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ، عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ، قَالَ: «رَخَّصَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تُبَاعَ العَرَايَا بِخَرْصِهَا تَمْرًا».

86. Transmeton Zejd b. Thabiti r.a. i cili ka thënë: "Ka bërë lehtësim i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem në shitjen e frutit të disa drunjve në këmbim për hurma (të terura)".[86]

---

[85] Buhariu, "Sahih", kitab fi`sh-Shirbi, bab er-rexhuli jekunu lehu memerrun eu shirbun fi haitin, nr.2379; Muslimi, "Sahih", kitab el-Buju`u, bab men ba`a nahlen alejha themerun, nr.1543; Ebu Davudi, "Sunen", kitab el-Ixharetu, bab fi`l-abdi jubau ve lehu malun, nr.3433; Tirmidhiu, "Sunen", kitab el-Buju`u, bab ibtijau`n-nahli ba`de`t-te`biri ve`l-abdi ve lehu malun, nr.1244 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, "Sunen", kitab el-Buju`i, bab el`abdu jubau ve jestethnij`l-mushteri malehu, nr.4636; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab et-Tixharati, bab men ba`a nahlen mueberen, nr.2211; Maliku, "Muvetta`", kitab el-Buju`u, bab ma xhae fi mali`l-memluki, nr.1788 dhe bab ma xhae fi themeri`l-mali jubau asluhu, nr.1806; Darimiju, "Sunen", kitab el-Buju`i, bab fi men ba`a abden ve lehu malun, nr.2603; Ahmedi, "Musned", 8/153, nr.4552;

[86] Buhariu, "Sahih", kitab fi`sh-Shirbi, bab er-rexhuli jekunu lehu memerrun eu shirbun fi haitin, nr.2380; Muslimi, "Sahih", kitab el-Buju`u, bab tahrimu bej`i`r-rutabi bi`t-temri il-la fi`l-araja nr.1539; Ebu Davudi, "Sunen", kitab el-Buju`u, bab fi bej`il-araja, nr.3362; Tirmidhiu, "Sunen", kitab el-Buju`u, bab ma xhae fi`l-araja ve ruhsati

حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ، حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ، قَالَ: أَخْبَرَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ، أَنَّ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ العَزِيزِ، أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا بَكْرِ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ، سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – أَوْ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ – يَقُولُ: «مَنْ أَدْرَكَ مَالَهُ بِعَيْنِهِ عِنْدَ رَجُلٍ – أَوْ إِنْسَانٍ – قَدْ أَفْلَسَ فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ مِنْ غَيْرِهِ».

87. Transmeton Ebu Hurejre r.a. se i Dërguari i Allahut sallallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *“Kush e gjen dhe e njeh pronën e vet te ndonjë njeri që është shpallur i falimentuar, ai ka më shumë të drejtë në të sesa të tjerët”.*[87]

---

fi dhalike, nr.1302 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Buju`i, bab bej`u-t`-themeri bi`t-temri, nr.4532; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab et-Tixharati, bab bej`ul-araja bi harsiha temren, nr.2268; Maliku, “Muvetta`”, kitab el-Buju`u, bab ma xhae fi bej`il-arijeti, nr.1813; Darimiju, “Sunen”, kitab el-Buju`i, bab fi`l-araja, nr.2600; Ahmedi, “Musned”, 8/142, nr.4541;

[87] Buhariu, “Sahih”, kitab fi`l-Istikradi, bab idha vexhede malehu inde muflisin fi`l-bej`i, nr.2402; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Musakatu, bab men edrekema ba`ahu inde`l-mushterij ve kad eflese, nr.1559; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab el-Ixharatu, bab fi`r-rexhuli juflisu...nr.3519; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab el-Buju`u, bab idha eflese li`r-rexhuli garimun fe jexhidu indehu meta`ahu, nr.1262 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Buju`i, bab er-rexhulu jebta`u`l-bej`a fe juflisu ve juxhedu`l-metau bi ajnihi,

حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ المُنْذِرِ، حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ القَاسِمِ، عَنْ أَبِيهِ القَاسِمِ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: «أَنَّهَا كَانَتِ اتَّخَذَتْ عَلَى سَهْوَةٍ لَهَا سِتْرًا فِيهِ تَمَاثِيلُ، فَهَتَكَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَاتَّخَذَتْ مِنْهُ نُمْرُقَتَيْنِ، فَكَانَتَا فِي البَيْتِ يَجْلِسُ عَلَيْهِمَا».

88. Transmetohet se Aishja r.a.h. e mori si perde një mbulojë të qëndisur me figura të ndryshme, por Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem e grisi, kurse ajo prej tyre mori e bëri dy këllëfe për jastëk që i mbante në dhomën ku rrinin”.[88]

---

nr.4676; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab el-Ahkami, bab men vexhede meta`ahu bi ajnihi inde rexhulin kad eflese, nr.2358; Maliku, “Muvetta`”, kitab el-Buju`u, bab ma xhae fi iflasi`l-garimi, nr.1980; Darimiju, “Sunen”, kitab el-Buju`i, bab fi`l-muflisi idha vuxhide`l-metau indehu, nr.2632; Ahmedi, “Musned”, 12/21, nr.7124;

[88] Buhariu, “Sahih”, kitab el-Medhalimi, bab hel tukseru`d-dinanu, nr.2479; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Libasu ve`z-zinetu, bab tahrimu tasviri sureti`l-hajavani, nr.2107; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Salati, bab en-nedharu fis-salati, nr.914; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab Sifeti`l-kijameti.. bab , nr.2468 dhe thotë se është Hasen përmes kësaj rruge; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Kibleti, bab es-salatu ila theubin fihi tesaviru, nr.761; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab el-Libasu, bab libasu Resulilahi sal-lallahu alejhi ve sel-lem, nr.3550; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab en-nedharu fi`s-salati ila ma jeshgaluke anha, nr.259; Darimiju, “Sunen”, kitab el-Isti`dhani, bab fi`n-nehji ani`t-tesaviri, nr.2704; Ahmedi, “Musned”, 41/243, nr.24.718;

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ، عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّهُ قَالَ: بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْثًا قِبَلَ السَّاحِلِ، فَأَمَّرَ عَلَيْهِمْ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الجَرَّاحِ وَهُمْ ثَلاَثُ مِائَةٍ، وَأَنَا فِيهِمْ، فَخَرَجْنَا حَتَّى إِذَا كُنَّا بِبَعْضِ الطَّرِيقِ فَنِيَ الزَّادُ، فَأَمَرَ أَبُو عُبَيْدَةَ بِأَزْوَادِ ذَلِكَ الجَيْشِ، فَجُمِعَ ذَلِكَ كُلُّهُ، فَكَانَ مِزْوَدَيْ تَمْرٍ، فَكَانَ يُقَوِّتُنَا كُلَّ يَوْمٍ قَلِيلًا قَلِيلًا حَتَّى فَنِيَ، فَلَمْ يَكُنْ يُصِيبُنَا إِلَّا تَمْرَةٌ تَمْرَةٌ، فَقُلْتُ: وَمَا تُغْنِي تَمْرَةٌ، فَقَالَ: لَقَدْ وَجَدْنَا فَقْدَهَا حِينَ فَنِيَتْ، قَالَ: ثُمَّ انْتَهَيْنَا إِلَى البَحْرِ، فَإِذَا حُوتٌ مِثْلُ الظَّرِبِ، فَأَكَلَ مِنْهُ ذَلِكَ الجَيْشُ ثَمَانِيَ عَشْرَةَ لَيْلَةً، ثُمَّ أَمَرَ أَبُو عُبَيْدَةَ بِضِلَعَيْنِ مِنْ أَضْلاَعِهِ، فَنُصِبَا ثُمَّ أَمَرَ بِرَاحِلَةٍ، فَرُحِلَتْ ثُمَّ مَرَّتْ تَحْتَهُمَا فَلَمْ تُصِبْهُمَا ».

89. Transmeton Xhabir b. Abdullahu r.a. i cili ka thënë: “I Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem dërgoi një njësit ushtarak kah bregdeti dhe u caktoi për komandant Ebu Ubejd ibni Xherahun (r.a.) Ishin treqind veta, ndër të cilët edhe unë. U nisëm, por derisa ende ishim në rrugë, filloi të na mungojë ushqimi dhe Ebu Ubejdi urdhëroi që të gjitha shujtat individuale të ushtrisë të bashkohen, dhe kur u bashkuan, u mbushën dy torba me hurma dhe na ushqeu për çdo ditë nga pak. Kur u afrua fundi, na takoi vetëm nga një hurme. Atëherë i thashë: “Çka të bëj me një hurme?” Ai u përgjigj: “E kemi ndier mungesën qysh atëherë kur filloi pakësimi”. Mandej,

shtoi Xhabiri: “Arritëm në det dhe qe një peshk (balenë) sa një kodrinë me çka ushtria është ushqyer tetëmbëdhjetë net, e pastaj urdhëroi Ebu Ubejdi t`i vëmë në shkopinj nja dy brinj të peshkut dhe dha urdhër të nisemi. Atëherë jemi nisur nën hijen e tyre pa i prekur”.[89]

حَدَّثَنَا أَبُو الوَلِيدِ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، قَالَ: أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ، سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، يَقُولُ: «نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ بَيْعِ الوَلاَءِ، وَعَنْ هِبَتِهِ».

90. Transmeton Ibni Umeri r.a. i cili ka thënë: “E ka ndaluar Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem shitjen e robit të liruar dhe dhurimin e tij”.[90]

---

89 Buhariu, “Sahih”, kitab esh-Sheriketu, bab esh-sheriketi fi`t-ta`ami, nr.2483; Muslimi, “Sahih”, kitab es-Sajdu ve`dh-Dhebaihu... bab ibahatu mejtati`l-bahri, nr.1935; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab el-Et`imeti, bab fi devabi`l-bahri, nr.3840; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab Sifeti`l-Kijameti, bab , nr.2475 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab es-Sajdi ve`dh-dhebaihi, bab mejtetu`l-bahri, nr.4351; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab ez-Zuhdi, bab meishetu es-habi`n-nebiji sal-lallahu alejhi ve sel-lem, nr.4159; Maliku, “Muvetta`”, kitab el-Xhamiu, bab xhamiu ma xhae fi`t-ta`ami ve`sh-sherabi, nr.2689; Darimiju, “Sunen”, kitab es-Sajdi, bab fi sajdi`l-bahri, nr.2055; Ahmedi, “Musned”, 22/191, nr.14.286;

90 Buhariu, “Sahih”, kitab el-Itku, bab bej`i`l-velai ve hibetihi, nr.2535; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Itku, bab en-nehju an bej`il-velai ve hibetihi, nr.1506; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab el-Feraidu, bab fi bej`il-velai, nr.2919; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab el-Buju`u, bab kerahijetu bej`il-velai ve hibetihi, nr.1236 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Buju`i, bab bej`ul-velai, nr.4657; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab el-Feraidu, bab en-nehju an

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، عَنْ عُرْوَةَ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: جَاءَتْ امْرَأَةُ رِفاعَةَ القُرَظِيِّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَتْ: كُنْتُ عِنْدَ رِفَاعَةَ، فَطَلَّقَنِي، فَأَبَتَّ طَلاَقِي، فَتَزَوَّجْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ الزَّبِيرِ إِنَّمَا مَعَهُ مِثْلُ هُدْبَةِ الثَّوْبِ، فَقَالَ: «أَتُرِيدِينَ أَنْ تَرْجِعِي إِلَى رِفَاعَةَ؟ لاَ، حَتَّى تَذُوقِي عُسَيْلَتَهُ وَيَذُوقَ عُسَيْلَتَكِ» ، وَأَبُو بَكْرٍ جَالِسٌ عِنْدَهُ، وَخَالِدُ بْنُ سَعِيدِ بْنِ العَاصِ بِالْبَابِ يَنْتَظِرُ أَنْ يُؤْذَنَ لَهُ، فَقَالَ: يَا أَبَا بَكْرٍ أَلاَ تَسْمَعُ إِلَى هَذِهِ مَا تَجْهَرُ بِهِ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ».

91. Transmeton Aishja r.a.h. e cila thotë: “Erdhi gruaja e Rifa`a el-Kuredhiut te Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem dhe i tha: “Kam qenë (në niqah) me Rifa`anë, por ai më ka shkurorëzuar, kurse shkurorëzimi ka qenë i parevokueshëm (bajjin el-kubra), andaj u martova për Abdurahman ibni Zubejrin, por ai e ka (organin gjenital të vogël) si fije e teshës”. (Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem) i tha asaj: *“A dëshiron të kthehesh tek Rifaiu? Jo, përderisa të shijosh ëmbëlsinë e tij (të Abdurahmanit në marrëdhënie intime) dhe ai të shijojë ëmbëlsinë tënde (gjatë marrëdhënieve intime)”*. Ebu Bekri (r.a.) ishte i ulur aty, ndërsa Halid b. Seid b. Asi

---

bej`il-velai ve an hibetihi, nr.2747; Maliku, “Muvetta`”, kitab el-Itku ve`l-Velau, bab mesiru`l-velai limen e`ateka, nr.2268; Darimiju, “Sunen”, kitab el-Buju`i, bab fi`n-nehji an bej`il-velai, nr.2614; Ahmedi, “Musned”, 8/165, nr.4560;

qëndronte tek dera duke pritur që t`i jepet leje për të hyrë, kur tha: “O Ebu Bekër! A nuk e dëgjove këtë (grua) se çka fliste haptazi tek Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem?!”.[91]

حَدَّثَنَا آدَمُ، حَدَّثَنَا شُعْبَةُ، أَخْبَرَنَا الحَكَمُ، عَنْ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ، عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، قَالَتْ: اسْتَأْذَنَ عَلَيَّ أَفْلَحُ، فَلَمْ آذَنْ لَهُ، فَقَالَ: أَتَحْتَجِبِينَ مِنِّي وَأَنَا عَمُّكِ، فَقُلْتُ: وَكَيْفَ ذَلِكَ؟ قَالَ: أَرْضَعَتْكِ امْرَأَةُ أَخِي بِلَبَنِ أَخِي، فَقَالَتْ: سَأَلْتُ عَنْ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «صَدَقَ أَفْلَحُ ائْذَنِي لَهُ».

---

91 Buhariu, “Sahih”, kitab esh-Shehadatu, bab shehadeti`l-muhtebi, nr.2639; Muslimi, “Sahih”, kitab en-Nikahu, bab la tehil-lu`l-mutal-lekatu thelathen li mutal-likiha hatta tenkiha zeuxhen gajrehu, nr.1433; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab et-Talaku, bab el-mebtunetu la jerxhiu ilehja zeuxhuha hatta tenkiha zeuxhen gajrehu, nr.2309; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab talaku`l-mer`eti thelathen...nr.1118 dhe thotë se ky hadith është Hasenun-Sahih dhe se në këtë temë përcillen hadithe edhe nga Ibni Umeri, Enesi, Rumejsa dhe Ebu Hurejre; Nesaiu, “Sunen”, kitab en-Nikahu, bab en-nikahu`l-ledhi tehil-lu bihi`l-mutalekatu thelathen limutalikiha, nr.3283; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab er-rexhulu jutaliku`m-re`etehu thelathen, nr.1932; Maliku, “Muvetta`”, kitab en-Nikahu, bab nikahu`l-muhal-lili ve ma eshbehehu, nr.1517; Darimiju, “Sunen”, kitab et-Talaki, bab ma juhil-lu`l-mer`ete li zeuxhiha eledhi talekaha, nr.2313; Ahmedi, “Musned”, 40/63, nr.24.058;

92. Transmeton Aishja r.a.h. e cila thotë: “Eflahu kërkoi leje që të hyjë tek unë, por nuk i dhanë leje”. (Eflahu) tha: “A fshihesh prej meje, gjersa unë jam xhaxhai yt?” Unë thashë: “Si është e mundur kjo?” Ai tha: “Të ka dhënë gji gruaja e vëllait tim, ku ka pi edhe vëllai im”. (Aishja) tha: “E pyeta të Dërguarin e Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem e ai tha: *“Të vërtetën e ka thënë Eflahu, mund t`i japësh leje atij”.*[92]

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ، عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَخْبَرَتْهَا: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ عِنْدَهَا، وَأَنَّهَا سَمِعَتْ صَوْتَ رَجُلٍ يَسْتَأْذِنُ فِي بَيْتِ حَفْصَةَ، قَالَتْ عَائِشَةُ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، هَذَا رَجُلٌ يَسْتَأْذِنُ فِي بَيْتِكَ، قَالَتْ: فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أُرَاهُ فُلاَنًا» لِعَمِّ حَفْصَةَ مِنَ الرَّضَاعَةِ، فَقَالَتْ عَائِشَةُ: لَوْ كَانَ فُلاَنٌ

---

92 Buhariu, “Sahih”, kitab esh-Shehadatu, bab esh-shehadeti ale`l-ensabi ve`r-redai, nr.2644; Muslimi, “Sahih”, kitab er-Ridau, bab tahrimu`r-reda`ati min mai`l-fahli, nr.1445; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab en-Nikahu, bab lebeni`l-fahli, nr.2057; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab er-Redai, bab ma xhae fi lebeni`l-fahli, nr.1148 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab lebenu`l-fahli, nr.3314; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab lebenu`l-fahli, nr.1948; Maliku, “Muvetta`”, kitab er-Redau, bab reda`atu`s-sagiri, nr.1763; Darimiju, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab ma jahrumu mine`r-ridai, nr.2294; Ahmedi, “Musned”, 40/59, nr.24.054;

حَيًّا – لِعَمِّهَا مِنَ الرَّضَاعَةِ – دَخَلَ عَلَيَّ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «نَعَمْ، إِنَّ الرَّضَاعَةَ تُحَرِّمُ مَا يَحْرُمُ مِنَ الوِلاَدَةِ».

93. Transmeton Aishja r.a.h. bashkëshortja e Pejgamberit sal-lallahu alejhi ve sel-lem e cila ka rrëfyer se Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka qenë tek ajo, kur ajo kishte dëgjuar zërin e një njeriu që kërkonte leje për të hyrë në dhomën e Hafsës e unë i thash: "O i Dërguari i Allahut! Është një njeri që kërkon leje për të hyrë në shtëpinë tënde". Ajo tha: "I Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem tha: *"Mendoj se është filani"*. Ai ishte xhaxhai i Hafsasë për nga lidhja e qumështit, ndërsa Aisha (r.a.h.) tha: "Sikur të ishte filani gjallë (që e kishte mixhë për nga qumështi) a do të (kishte leje që të) hyjë tek unë?" I Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem tha: *"Po, sepse ajo që ndalohet nga qumështi, është sikur ndalesa për nga lindja (gjaku)"*.[93]

---

93 Buhariu, "Sahih", kitab esh-Shehadatu, bab esh-shehadeti ale`l-ensabi ve`r-redai, nr.2646; Muslimi, "Sahih", kitab er-Ridau, bab jahrumu mine`r-reda`ati ma jahrumu mine`l-viladeti, nr.1444; Ebu Davudi, "Sunen", kitab en-Nikahu, bab jahrumu mine`r-reda`ati ma jahrumu mine`n-nesebi, nr.2055; Tirmidhiu, "Sunen", kitab er-Redai, bab ma xhae juharremu mine`r-reda`i ma juharremu mine`n-nesebi, nr.1147 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih, por Tirmidhiu e shënon vetëm pjesën e fundit të këtij hadithi; Nesaiu, "Sunen", kitab en-Nikahi, bab lebenu`l-fahli, nr.3313; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab en-Nikahi, bab jahrumu mine`r-redai ma jahrumu mine`n-nesebi, nr.1937 duke potencuar vetëm pjesën e fundit të hadithit; Maliku, "Muvetta`", kitab er-Redau, bab reda`atu`s-sagiri, nr.1762; Darimiju, "Sunen", kitab en-Nikahi, bab ma jahrumu mine`r-ridai, nr.2293; Ahmedi, "Musned", 42/283, nr.25.453;

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ، حَدَّثَنَا لَيْثٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الجُهَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّهُمَا قَالاَ: إِنَّ رَجُلًا مِنَ الأَعْرَابِ أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَنْشُدُكَ اللَّهَ إِلَّا قَضَيْتَ لِي بِكِتَابِ اللَّهِ، فَقَالَ الخَصْمُ الآخَرُ: وَهُوَ أَفْقَهُ مِنْهُ، نَعَمْ فَاقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللَّهِ، وَأْذَنْ لِي، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: قُلْ، قَالَ: إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا عَلَى هَذَا، فَزَنَى بِامْرَأَتِهِ، وَإِنِّي أُخْبِرْتُ أَنَّ عَلَى ابْنِي الرَّجْمَ، فَافْتَدَيْتُ مِنْهُ بِمِائَةِ شَاةٍ، وَوَلِيدَةٍ، فَسَأَلْتُ أَهْلَ العِلْمِ، فَأَخْبَرُونِي أَنَّمَا عَلَى ابْنِي جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ، وَأَنَّ عَلَى امْرَأَةِ هَذَا الرَّجْمَ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللَّهِ، الوَلِيدَةُ وَالغَنَمُ رَدٌّ، وَعَلَى ابْنِكَ جَلْدُ مِائَةٍ، وَتَغْرِيبُ عَامٍ، اغْدُ يَا أُنَيْسُ إِلَى امْرَأَةِ هَذَا، فَإِنِ اعْتَرَفَتْ فَارْجُمْهَا»، قَالَ: فَغَدَا عَلَيْهَا، فَاعْتَرَفَتْ، فَأَمَرَ بِهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَرُجِمَتْ ».

94. Transmetohet nga Ebu Hurejre r.a. dhe Zejd b. Halid el-Xhuheniju r.a. të cilët kanë thënë: “Një person nga fshatarësia e shkretëtirës erdhi te i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve

sel-lem dhe i tha: "O i Dërguari i Allahut! Po të betohem në Allahun që të më gjykosh vetëm sipas Librit të Allahut". Kundërshtari i këtij i cili ishte më i aftë se i pari tha: "Po. Gjyko në mes nesh sipas Librit të Allahut". (Njëri) tha: "A më jep leje të flas?" Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem i tha: *"Fol".* Ai tha: "Biri im ka qenë shërbëtor tek ky dhe ka bërë amoralitet me gruan e tij. Mua më kanë informuar se birit tim i takon *rexhmi* (dënim me gurë deri në mbytje), por unë e kam shpaguar me njëqind dhenë dhe një robëreshë të vogël. Më vonë i kam pyetur të diturit dhe ata më kanë thënë se djalit tim i takon dënimi me njëqind kamxhik dhe internimi nga vendi për një vit, kurse gurëzimi i takon gruas". I Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem tha: *"Pasha Atë që ka shpirtin tim në Duart e Tija, do të gjykoj në mes jush me Librin e Allahut. Ty të kthehen dhentë dhe robëresha, kurse djalit tënd i takojnë njëqind kamxhik dhe internimi për një vit. Shko o Unejs tek kjo grua, nëse e pranon (fajin e amoralitetit) gurëzoje".* (Unejsi) të nesërmen në mëngjes shkoi tek ajo dhe e pranoi veprën, kurse Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem dha urdhër dhe ajo u gurëzua".[94]

---

[94] Buhariu, "Sahih", kitab esh-Shuruti, bab esh-shuruti`l-leti la tehil-lu fi`l-hududi, nr.2724; Muslimi, "Sahih", kitab el-Hududu, bab meni`terefe ala nefsihi bi`z-zina, nr.1697-1698; Ebu Davudi, "Sunen", kitab el-Hududi, bab el-mer`etu`l-leti emere`n-nebiju bi rexhmiha, nr.4445; Tirmidhiu, "Sunen", kitab el-Hududi, bab ma xhae fi`r-rexhmi ale`th-thejibi, nr.1433; Nesaiu, "Sunen", kitab Adabi`l-Kudati, bab saunu`n-nisai an mexhlisi`l-hukmi, nr.5410; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab el-Hududu, bab hadu`z-zina, nr.2549; Maliku, "Muvetta`", kitab el-Hududu, bab ma xhae fi`r-rexhmi, nr.2379; Darimiju, "Sunen", kitab el-Hududi, bab el-i`tirafu bi`z-zina, nr.2363; Ahmedi, "Musned", 28/274, nr.17.042;

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا حَقُّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَهُ شَيْءٌ يُوصِي فِيهِ، يَبِيتُ لَيْلَتَيْنِ إِلَّا وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ».

95. Transmeton Abdullah b. Umeri r.a. se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *“Obligim i çdo muslimani, është që nëse ka diçka për të lënë testament, të mos kalojnë dy net e të mos e ketë testamentin e shkruar tek ai”.*[95]

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، عَنْ مَالِكٍ، عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْخُلُ عَلَى أُمِّ حَرَامٍ بِنْتِ مِلْحَانَ فَتُطْعِمُهُ – وَكَانَتْ أُمُّ حَرَامٍ تَحْتَ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ –

95 Buhariu, “Sahih”, kitab el-Vesaja, bab el-Vesaja, nr.2738; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Vasijetu, nr.1627; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab el-Vesaja, bab ma xhae fi ma ju`meru bihi mine`l-vasijeti, nr.2862; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab el-Vesaja, bab ma xhae fi`l-hath-thi ale`l-vasijeti, nr.2118 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Vesaja, bab el-kerahijetu fi te`hiri`l-vesijeti, nr.3615; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab el-Vesaja, bab el-hath-thu ale`l-vasijeti, nr.2699; Maliku, “Muvetta`”, kitab el-Vesijetu, bab el-emru bi`l-vesijeti, nr.2214; Darimiju, “Sunen”, kitab el-Vesaja, bab meni`s-tehabbe`l-vesijjete, nr.3219; Ahmedi, “Musned”, 9/128, nr.5118;

فَدَخَلَ عَلَيْهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَطْعَمَتْهُ وَجَعَلَتْ تَفْلِي رَأْسَهُ، فَنَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ اسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ، قَالَتْ: فَقُلْتُ: وَمَا يُضْحِكُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: " نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عُرِضُوا عَلَيَّ غُزَاةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ، يَرْكَبُونَ ثَبَجَ هَذَا البَحْرِ مُلُوكًا عَلَى الأَسِرَّةِ، أَوْ: مِثْلَ المُلُوكِ عَلَى الأَسِرَّةِ "، شَكَّ إِسْحَاقُ، قَالَتْ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ، فَدَعَا لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ وَضَعَ رَأْسَهُ، ثُمَّ اسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ، فَقُلْتُ: وَمَا يُضْحِكُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: «نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي عُرِضُوا عَلَيَّ غُزَاةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ» –كَمَا قَالَ فِي الأَوَّلِ – قَالَتْ: فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ، قَالَ: «أَنْتِ مِنَ الأَوَّلِينَ» ، فَرَكِبَتِ البَحْرَ فِي زَمَانِ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ، فَصُرِعَتْ عَنْ دَابَّتِهَا حِينَ خَرَجَتْ مِنَ البَحْرِ، فَهَلَكَتْ ».

96. Transmeton Enes b. Maliku r.a. i cili ka thënë: “Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem kishte shkuar te Ummu Haram binti Milhani (r.a.h.) dhe ajo i ofroi ushqim. Ummu Harami ishte e martuar me Ubade b. Samitin. Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem hyri tek ajo, i ofroi ushqim për të ngrënë dhe ia buburonte kokën e tij, e ndërkohë Pejgamberin sal-lallahu alejhi ve sel-lem e zuri gjumi, e pastaj u zgjua i buzëqeshur.

Ajo tha: “I thashë: “Përse qesh o i Dërguari i Allahut?!” Tha: *“Njerëz prej umetit tim do të dalin si luftëtarë në rrugën e Allahut, duke lundruar përmes detit, sikur mbretërit në pallatet e tyre* (ose ka thënë: sikur mbretërit në kolltuqet e tyre – dyshoi Is`haku). Ajo tha: “I thashë: “O i Dërguari i Allahut! Lute Allahun që të më bëj prej tyre”. Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem u lut për të, e lëshoi kokën dhe përsëri u zgjua i buzëqeshur. I thashë: “O i Dërguari i Allahut! Përse qesh?” Ai tha: *“Njerëz prej umetit tim do të dalin si luftëtarë në rrugën e Allahut”* siç tha në herën e parë. Ajo tha: “I thashë: “O i Dërguari i Allahut! Lute Allahun që të më bëj prej tyre”. Ai tha: *“Ti do të jesh prej grupit të parë”.* Ajo udhëtoi nëpër det në kohën e (sundimit) Muavije ibni Sufjanit, ajo u rrëzua nga kafsha e saj gjersa dilnin prej anijes dhe u mbyt”.[96]

حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ، حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ القَطَّانُ، عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الأَنْصَارِيِّ، عَنِ القَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ صَالِحِ بْنِ خَوَّاتٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ، قَالَ: «يَقُومُ الإِمَامُ مُسْتَقْبِلَ القِبْلَةِ، وَطَائِفَةٌ

---

96 Buhariu, “Sahih”, kitab el-Xhihadi ve`s-sijeri, bab ed-duai bi`l-xhihadi ve`sh-shehadeti, nr.2789; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Imaretu, bab fadlu`l-gazvi fi`l-bahri, nr.1912; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab el-Xhihadi, bab fadlu`l-gazvi fi`l-bahri, nr.2490-2492; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab Fadail`il-Xhihadi, bab ma xhae fi gazvi`l-bahri, nr.1645 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Xhihadi, bab fadlu`l-xhihadi fi`l-bahri, nr.3171; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab el-Xhihadi, bab fadlu gazvi`l-bahri, nr.2776; Maliku, “Muvetta`”, kitab el-Xhihadu, bab et-tergibu fi`l-xhihadi, nr.1336; Darimiju, “Sunen”, kitab el-Xhihadi, bab fadlu guzati`l-bahri, nr.2465; Ahmedi, “Musned”, 45/376, nr.27.377;

مِنْهُمْ مَعَهُ، وَطَائِفَةٌ مِنْ قِبَلِ العَدُوِّ، وُجُوهُهُمْ إِلَى العَدُوِّ، فَيُصَلِّي بِالَّذِينَ مَعَهُ رَكْعَةً، ثُمَّ يَقُومُونَ فَيَرْكَعُونَ لِأَنْفُسِهِمْ رَكْعَةً، وَيَسْجُدُونَ سَجْدَتَيْنِ فِي مَكَانِهِمْ، ثُمَّ يَذْهَبُ هَؤُلاَءِ إِلَى مَقَامِ أُولَئِكَ، فَيَرْكَعُ بِهِمْ رَكْعَةً، فَلَهُ ثِنْتَانِ، ثُمَّ يَرْكَعُونَ وَيَسْجُدُونَ سَجْدَتَيْنِ».

97. Transmeton Sehël ibni Ebi Hathmete (r.a.) i cili ka thënë: “U drejtua imami drejt kibles dhe një grup njerëzish ishin bashkë me të. Ndërkohë një grup tjetër ishin përballë armikut. Fytyrat i kishin të kthyera kah armiku, ndërsa falnin me ata një rekat, më pas çoheshin dhe falnin vet një rekat dhe bënin dy sexhde në vendin e tyre. Atëherë këta shkonin në vendin e tyre dhe falte (imami) me ta një rekat, kështu që u bënë dy (rekate), më pas bënin rukunë dhe dy sexhde”.[97]

حَدَّثَنِي مُحَمَّدٌ، حَدَّثَنَا سُرَيْجُ بْنُ النُّعْمَانِ، حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: أَقْبَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

---

97 Buhariu, “Sahih”, kitab el-Megazi, bab gazvetu dhati`r-Rikai, nr.4131; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Mesaxhidu, bab salatu`l-haufi, nr.841; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Salati, bab jekumu saffun mea`l-imami ve saffun vixhahe`l-aduvvi, nr.1267; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab es-Seferi, bab ma xhae fi salati`l-haufi, nr.565; Nesaiu, “Sunen”, kitab Salati`l-haufi, nr.1536; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab Ikametu`s-Salati, bab ma xhae fi salati`l-haufi, nr.1259; Maliku, “Muvetta`”, kitab es-Salatu, bab salatu`l-haufi, nr.504; Darimiju, “Sunen”, kitab es-Salati, bab fi salati`l-haufi, nr.1563; Ahmedi, “Musned”, 24/481, nr.15.710;

وَسَلَّمَ عَامَ الفَتْحِ، وَهُوَ مُرْدِفٌ أُسَامَةَ عَلَى القَصْوَاءِ، وَمَعَهُ بِلاَلٌ، وَعُثْمَانُ بْنُ طَلْحَةَ، حَتَّى أَنَاخَ عِنْدَ البَيْتِ، ثُمَّ قَالَ لِعُثْمَانَ: «ائْتِنَا بِالْمِفْتَاحِ» . فَجَاءَهُ بِالْمِفْتَاحِ فَفَتَحَ لَهُ البَابَ، فَدَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأُسَامَةُ، وَبِلاَلٌ، وَعُثْمَانُ، ثُمَّ أَغْلَقُوا عَلَيْهِمُ البَابَ، فَمَكَثَ نَهَارًا طَوِيلًا، ثُمَّ خَرَجَ وَابْتَدَرَ النَّاسُ الدُّخُولَ، فَسَبَقْتُهُمْ فَوَجَدْتُ بِلاَلًا قَائِمًا مِنْ وَرَاءِ البَابِ، فَقُلْتُ لَهُ: أَيْنَ صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ فَقَالَ: صَلَّى بَيْنَ ذَيْنِكَ العَمُودَيْنِ المُقَدَّمَيْنِ، وَكَانَ البَيْتُ عَلَى سِتَّةِ أَعْمِدَةٍ سَطْرَيْنِ، صَلَّى بَيْنَ العَمُودَيْنِ مِنَ السَّطْرِ المُقَدَّمِ، وَجَعَلَ بَابَ البَيْتِ خَلْفَ ظَهْرِهِ، وَاسْتَقْبَلَ بِوَجْهِهِ الَّذِي يَسْتَقْبِلُكَ حِينَ تَلِجُ البَيْتَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الجِدَارِ، قَالَ: «وَنَسِيتُ أَنْ أَسْأَلَهُ كَمْ صَلَّى وَعِنْدَ المَكَانِ الَّذِي صَلَّى فِيهِ مَرْمَرَةٌ حَمْرَاءُ».

98. Transmeton Abdullah ibni Umeri r.a. i cili ka thënë: “Erdhi Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem në vitin e çlirimit (të Mekes) i përcjellur nga Usame në devenë e tij “El-Kasva” dhe me të ishin Bilali (r.a.) dhe Uthman b. Talha (r.a.). Kur u afrua te Qabeja i tha Uthman b. Talhasë: *“Na sjell çelësin”.* Ia sollën çelësin dhe ia çelën derën. Hyri brenda Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem, Usameja (r.a.), Bilali (r.a.) dhe Uthmani (r.a.), pastaj e mbyllën derën. Brenda qëndruan një pjesë të gjatë të ditës, pastaj doli dhe filluan njerëzit të hyjnë. Unë ua

tejkalova. E gjeta Bilalin (r.a.) në këmbë pas derës dhe e pyeta se ku u fal Pejgaberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem? Ai u përgjigj se u fal në mes dy shtyllave të përparme. Qabeja kishte gjashtë shtylla horizontale, ai është falur në mes dy shtyllave të përparme, kurse derën e ka lënë pas shpine. Me fytyrën e vet u drejtua në mes çatisë dhe murit. Ai (Ibni Umeri) thotë: "Harrova ta pyesë se sa rekatë ka falur. Ndërsa në vendin ku ishte falur, gjendej një mermer i kuq".[98]

حَدَّثَنَا مُقَدَّمُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، حَدَّثَنَا عَمِّي القَاسِمُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ، وَقَدْ سَمِعَ مِنْهُ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: «أَنَّ رَجُلًا رَمَى امْرَأَتَهُ فَانْتَفَى مِنْ وَلَدِهَا فِي زَمَانِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَأَمَرَ بِهِمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَلاَعَنَا، كَمَا قَالَ اللَّهُ، ثُمَّ قَضَى بِالوَلَدِ لِلْمَرْأَةِ، وَفَرَّقَ بَيْنَ المُتَلاَعِنَيْنِ».

---

98 Buhariu, "Sahih", kitab el-Megazi, bab haxhetu`l-Vedai, nr.4400; Muslimi, "Sahih", kitab el-Haxhu, bab istihbabu duhuli`l-ka`beti lil-haxhi ve gajrihi, nr.1329; Ebu Davudi, "Sunen", kitab el-Menasiki, bab es-salatu fi`l-ka`beti, nr.2023; Tirmidhiu, "Sunen", kitab el-Haxhi, bab ma xhae fi`s-salati fi`l-ka`beti, nr.874 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, "Sunen", kitab el-Mesaxhidi, bab es-salatu fi`l-ka`beti, nr.692; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab el-Menasiki, bab duhuli`l-ka`beti, nr.3063; Maliku, "Muvetta`", kitab el-Haxhu, bab es-salatu fi`l-bejti ve kasru`s-salati ve ta`xhilu`l-hutbeti bi arefete, nr.1186; Darimiju, "Sunen", kitab el-Menasiki, bab es-salatu fi`l-ka`beti, nr.1908; Ahmedi, "Musned", 8/35, nr.4464;

99. Transmeton Ibni Umeri r.a. i cili ka thënë: “Një burrë kishte akuzuar gruan e tij dhe mohoi se fëmija është i tij, gjersa ishte gjallë Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem. I Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem urdhëroi që t`i sjellin ata para tij dhe u mallkuan mes tyre, ashtu siç urdhëronte Allahu xh.sh.* e pastaj fëmijën ia dha gruas dhe i ndau ata dy që u mallkuan mes tyre”.[99]

حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، قَالَ: حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، قَالَ: أَخْبَرَنِي سَالِمٌ، أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَخْبَرَهُ: أَنَّهُ طَلَّقَ امْرَأَتَهُ وَهِيَ حَائِضٌ، فَذَكَرَ عُمَرُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى

---

* Aludohet në ajetet kuranore: **“Nëse një burrë e akuzon gruan e tij pa pasur dëshmitarë të tjerë përveç vetes, ai duhet të betohet në Allahun katër herë, se e thotë të vërtetën. Dhe herën e pestë të kërkojë mallkimin e Allahut ndaj vetes nëse ka gënjyer. Ndërsa gruaja do të kursehet nga dënimi nëse betohet katër herë se burri është gënjeshtar. Dhe herën e pestë të kërkojë zemërimin e Allahut ndaj vetes, nëse i shoqi ka thënë të vërtetën”. (Kurani, Nur, 6-9)**

[99] Buhariu, “Sahih”, kitab et-Tefsiri, bab kaulihi ve`l-hamisetu enne gadaballahi alejha, nr.4748; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Lianu, nr.1493; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab et-Talaku, bab fi`l-liani, nr.2259; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab et-Talaki, bab ma xhae fi`l-liani, nr.1202 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih dhe se në këtë temë përcillen hadithe edhe nga Sehël b. Sa`di, Ibni Abasi, Ibni Mes`udi dhe Hudhejfe; Nesaiu, “Sunen”, kitab et-Talaki, bab idhetu`l-imami`r-rexhule ve`l-mer`ete inde`l-liani, nr.3473; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab et-Talaku, bab el-lianu, nr.2069; Maliku, “Muvetta`”, kitab et-Talaku, bab ma xhae fi`l-liani, nr.1643; Darimiju, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab fi`l-liani, nr.2277; Ahmedi, “Musned”, 8/319, nr.4693;

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَتَغَيَّظَ فِيهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ: «لِيُرَاجِعْهَا، ثُمَّ يُمْسِكْهَا حَتَّى تَطْهُرَ، ثُمَّ تَحِيضَ فَتَطْهُرَ، فَإِنْ بَدَا لَهُ أَنْ يُطَلِّقَهَا فَلْيُطَلِّقْهَا طَاهِرًا قَبْلَ أَنْ يَمَسَّهَا، فَتِلْكَ العِدَّةُ كَمَا أَمَرَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ».

100. Transmeton Abdullah ibni Umeri r.a. i cili ka treguar se e ka shkurorëzuar gruan e tij kur ajo ishte në menstruacione. Këtë ia përmendi Umeri (r.a.) të Dërguarit të Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem, e i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem u zemërua me këtë saqë tha: *"Ta kthejë prapë, le ta mbajë derisa të pastrohet. Pastaj t`i vijë cikli mujorë dhe prapë të pastrohet. E nëse pas kësaj ende dëshiron ta shkurorëzojë, le ta shkurorëzojë gjersa është e pastër dhe para se ta ketë prekur (të ketë marrëdhënie intime). E kjo është ideti që e urdhëron Allahu xh.sh."*.[100]

---

100 Buhariu, "Sahih", kitab et-Tefsiri, bab suretu`t-Talaki, nr.4908; Muslimi, "Sahih", kitab et-Talaku, bab tahrimu talaki`l-haidi, nr.1471; Ebu Davudi, "Sunen", kitab et-Talaku, bab fi talaki`s-sunneti, nr.2179; Tirmidhiu, "Sunen", kitab et-Talaki ve`l-liani, bab ma xhae fi talaki`s-sunneti, nr.1176 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, "Sunen", kitab et-Talaki, bab vaktu`t-talaki li`l-iddeti, nr.3389; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab et-Talaku, bab talaku`s-sunneti, nr.2019; Maliku, "Muvetta`", kitab et-Talaku, bab ma xhae fi`l-ekrai fi iddeti`t-talaki ve`t-talaki`l-haidi, nr.1683; Darimiju, "Sunen", kitab et-Talaki, bab es-sunnetu fi`t-talaki, nr.2308; Ahmedi, "Musned", 9/67, nr.5025;

حَدَّثَنَا أَبُو اليَمَانِ، أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ، عَنِ الزُّهْرِيِّ، قَالَ: أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ، عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَنَّ أَبَا حُذَيْفَةَ بْنَ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ بْنِ عَبْدِ شَمْسٍ، وَكَانَ مِمَّنْ شَهِدَ بَدْرًا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، تَبَنَّى سَالِمًا، وَأَنْكَحَهُ بِنْتَ أَخِيهِ هِنْدَ بِنْتَ الوَلِيدِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَهُوَ مَوْلًى لِامْرَأَةٍ مِنَ الأَنْصَارِ، كَمَا " تَبَنَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَيْدًا، وَكَانَ مَنْ تَبَنَّى رَجُلًا فِي الجَاهِلِيَّةِ دَعَاهُ النَّاسُ إِلَيْهِ وَوَرِثَ مِنْ مِيرَاثِهِ، حَتَّى أَنْزَلَ اللَّهُ {ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ} [الأحزاب: 5] إِلَى قَوْلِهِ {وَمَوَالِيكُمْ} [الأحزاب: 5] فَرُدُّوا إِلَى آبَائِهِمْ، فَمَنْ لَمْ يُعْلَمْ لَهُ أَبٌ، كَانَ مَوْلًى وَأَخًا فِي الدِّينِ " فَجَاءَتْ سَهْلَةُ بِنْتُ سُهَيْلِ بْنِ عَمْرٍو القُرَشِيِّ ثُمَّ العَامِرِيِّ - وَهِيَ امْرَأَةُ أَبِي حُذَيْفَةَ بْنِ عُتْبَةَ - النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا كُنَّا نَرَى سَالِمًا وَلَدًا، وَقَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ فِيهِ مَا قَدْ عَلِمْتَ فَذَكَرَ الحَدِيثَ.

101. Transmeton Aishja r.a.h. se: Ebu Hudhejfe biri i Utbe ibni Rebia ibni Abdushemsit, i cili ka qenë pjesëmarrës në luftën e Bedrit me Pejgamberin sal-lallahu alejhi ve sel-lem, e ka adoptuar Salimin, të cilin e martoi me vajzën e vëllait, Hindin. Ajo ishte vajza e Velid b. Utbe ibni Rebias, ai ka qenë pronarë i një gruaje prej ensarëve, ashtu siç e adoptoi Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem Zejdin. Ndërkaq, ata të cilët adoptonin në kohën e injorancës, njerëzit e thirrnin në emrin e adoptuesit dhe ai trashëgonte prej trashëgimisë së tij, derisa zbriti ajeti:

“Ju thirrni ata sipas etërve të tyre! Deri te fjala **“..dhe si të mitur nën tutelën tuaj...”.*** **Thirrni në emër të prindërve të tyre, e nëse nuk ua dini prindërit, do të jenë vëllezërit e juaj në fe”.** Atëherë erdhi Sehletu bija e Suhejl b. Amër el-Kurejshiut (Ajo ishte gruaja e Ebu Hudhejfe b. Utbes) dhe i tha: “O i Dërguari i Allahut! Ne e kemi konsideruar Salimin si fëmijë”. Atëherë zbriti shpallja e Allahut xh.sh. siç u përmend më lartë dhe e përmendi hadithin.[101]

حَدَّثَنَا عَبْدَانُ، أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ، أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ، عَنِ الشَّعْبِيِّ، سَمِعَ جَابِرًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: «نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تُنْكَحَ المَرْأَةُ عَلَى عَمَّتِهَا أَوْ خَالَتِهَا».

102. Transmeton Xhabiri r.a. i cili ka thënë: “E ka ndaluar i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem të martohet gruaja me xhaxhain e saj ose me dajën e saj”.[102]

---

* Kurani, Ahzab, 5;

101 Buhariu, “Sahih”, kitab en-Nikahi, bab el-ekfai fi`d-dini, nr.5088; Muslimi, “Sahih”, kitab er-Ridau, bab rida`atu`l-kebiri, nr.1453; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab en-Nikahu, bab men harreme bihi, nr.2061; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab Tefsiri`l-Kurani, bab min sureti`l-ahzabi, nr.3207 dhe thotë se hadithi është Garib; Nesaiu, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab tezevvuxhu`l-meula`l-arabijjete, nr.3223; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab ridau`l-kebiri, nr.1943; Maliku, “Muvetta`”, kitab er-Redau, bab reda`atu`s-sagiri, nr.1768; Darimiju, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab fi reda`ati`l-kebiri, nr.2303; Ahmedi, “Musned”, 42/435, nr.25.650;

102 Buhariu, “Sahih”, kitab en-Nikahi, bab la tunkehu `l-mer`etu ala ammetiha, nr.5108; Muslimi, “Sahih”, kitab en-Nikahu, bab

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ نَافِعٍ، عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: «أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الشِّغَارِ» وَالشِّغَارُ أَنْ يُزَوِّجَ الرَّجُلُ ابْنَتَهُ عَلَى أَنْ يُزَوِّجَهُ الآخَرُ ابْنَتَهُ، لَيْسَ بَيْنَهُمَا صَدَاقٌ.

103. Transmeton Ibni Umeri r.a. i cili ka thënë: "I Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem e ka ndaluar *shigarin"*. *Shigar* do të thotë burri të martojë vajzën me kusht këmbimi që edhe tjetri gjithashtu t`ia jep vajzën për martesë, ndërsa në mes tyre nuk ka mehër.[103]

---

tahrimu`l-xhem`i bejne`l-mer`eti ve ammetiha...nr.1408; Ebu Davudi, "Sunen", kitab en-Nikahu, bab ma jukrehu en jexhme`a bejnehunne mine`n-nisai, nr.2066 por përmes Ebu Hurejres; Tirmidhiu, "Sunen", kitab en-Nikahi, bab la tunkehu`l-mer`etu ala ammetiha...nr.1125 por përmes Ibni Abasit; Nesaiu, "Sunen", kitab en-Nikahi, bab tahrimu`l-xhem`i bejne`l-mer`eti ve haletiha, nr.3297; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab en-Nikahi, bab la tunkehu`l-mer`etu ala ammetiha ve la alal haletiha, nr.1929 përmes Ebu Hurejres; Maliku, "Muvetta`", kitab en-Nikahu, bab ma la juxhmeu bejnehu mine`n-nisai, nr.1520 përmes Ebu Hurejres; Darimiju, "Sunen", kitab en-Nikahi, bab el-halu`l-leti jexhuzu li`r-rexhuli en jehtube fiha, nr.2225 përmes Ebu Hurejres; Ahmedi, "Musned", 23/320, nr.15.099;

[103] Buhariu, "Sahih", kitab en-Nikahi, bab esh-shigari, nr.5112; Muslimi, "Sahih", kitab en-Nikahu, bab tahrimu nikahi`sh-shigari ve butlanihi, nr.1415; Ebu Davudi, "Sunen", kitab en-Nikahu, bab fi`sh-shigari, nr.2074; Tirmidhiu, "Sunen", kitab en-Nikahi, bab ma xhae fi`n-nehji an nikahi`sh-shigari, nr.1124 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, "Sunen", kitab en-Nikahi, bab esh-shigari, nr.3334; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab en-Nikahi, bab en-nehju ani`sh-

حَدَّثَنَا خَلَّادُ بْنُ يَحْيَى، حَدَّثَنَا سُفْيَانُ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَابِسٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قُلْتُ لِعَائِشَةَ: أَنَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تُؤْكَلَ لُحُومُ الأَضَاحِيِّ فَوْقَ ثَلاَثٍ؟ قَالَتْ: «مَا فَعَلَهُ إِلَّا فِي عَامٍ جَاعَ النَّاسُ فِيهِ، فَأَرَادَ أَنْ يُطْعِمَ الغَنِيُّ الفَقِيرَ، وَإِنْ كُنَّا لَنَرْفَعُ الكُرَاعَ، فَنَأْكُلُهُ بَعْدَ خَمْسَ عَشْرَةَ» قِيلَ: مَا اضْطَرَّكُمْ إِلَيْهِ؟ فَضَحِكَتْ، قَالَتْ: «مَا شَبِعَ آلُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ خُبْزِ بُرٍّ مَأْدُومٍ ثَلاَثَةَ أَيَّامٍ حَتَّى لَحِقَ بِاللَّهِ».

104. Transmeton Abdurahman b. Abasi nga babai i tij i cili ka thënë: “I thashë Aishes (r.a.h.): “A e ka ndaluar Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem ngrënien e mishit të kurbanit mbi tre ditë?” Ajo u përgjigj: “Këtë nuk e ka bërë në përjashtim të vitit kur njerëzit i kaploi uria. Përmes kësaj deshi që i pasuri ta ushqejë të varfërin. Bagëtinë e imtë e hanim edhe pas pesëmbëdhjetë ditëve”. Ai pyeti: “Çka u detyroi të vepronі kështu?” Ajo duke qeshur tha: “Familja e Muhamedit sal-lallahu alejhi ve sel-lem nuk e ngiu barkun me bukë tri ditë rradhazi, derisa ndërroi jetë”.[104]

---

shigari, nr.1883; Maliku, “Muvetta`”, kitab en-Nikahu, bab xhamiu ma la jexhuzu mine`n-nikahi, nr.1529; Darimiju, “Sunen”, kitab en-Nikahi, bab fi`n-nehji ani`sh-shigari, nr.2226; Ahmedi, “Musned”, 8/122, nr.4526;

104 Buhariu, “Sahih”, kitab el-Et`imeti, bab ma kane`s-selefu jeddehirune fi bujutihim ve esfarihim mine`t-ta`ami ve`l-lahmi,

حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ، حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ، عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو، مَوْلَى المُطَّلِبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَنْطَبٍ، أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ، يَقُولُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَبِي طَلْحَةَ: «التَمِسْ غُلاَمًا مِنْ غِلْمَانِكُمْ يَخْدُمُنِي» فَخَرَجَ بِي أَبُو طَلْحَةَ يُرْدِفُنِي وَرَاءَهُ، فَكُنْتُ أَخْدُمُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلَّمَا نَزَلَ، فَكُنْتُ أَسْمَعُهُ يُكْثِرُ أَنْ يَقُولَ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الهَمِّ وَالحَزَنِ، وَالعَجْزِ وَالكَسَلِ، وَالبُخْلِ وَالجُبْنِ، وَضَلَعِ الدَّيْنِ، وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ» فَلَمْ أَزَلْ أَخْدُمُهُ حَتَّى أَقْبَلْنَا مِنْ خَيْبَرَ، وَأَقْبَلَ بِصَفِيَّةَ بِنْتِ حُيَيٍّ قَدْ حَازَهَا، فَكُنْتُ أَرَاهُ يُحَوِّي لَهَا وَرَاءَهُ بِعَبَاءَةٍ أَوْ بِكِسَاءٍ، ثُمَّ يُرْدِفُهَا وَرَاءَهُ، حَتَّى إِذَا كُنَّا بِالصَّهْبَاءِ صَنَعَ حَيْسًا فِي نِطَعٍ، ثُمَّ

---

nr.5423; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Edahiju, bab bejanu ma kane mine`n-nehji an ekli luhumi`l-edahi ba`de thelathin, nr.1971; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab ed-Dahaja, bab fi habsi luhumi`l-edahi, nr.2812; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab el-Edahi, bab fi ruhsati fi ekliha ba`de thelathin, nr.1511 dhe thotë se ky hadith është Hasenun-Sahih; Nesaiu, “Sunen”, kitab ed-Dahaja, bab el-idiharu minel-edahiji, nr.4432; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab el-Edahiji, bab id-diharu luhumi`l-edahiji, nr.3159; Maliku, “Muvetta`”, kitab ed-Dahaja, bab id-diharu luhumi`l-edahiji, nr.1393; Darimiju, “Sunen”, kitab el-Edahiji, bab fi luhumi`l-edahiji, nr.2002; Ahmedi, “Musned”, 41/236, nr.24.707;

أَرْسَلَنِي فَدَعَوْتُ رِجَالًا فَأَكَلُوا، وَكَانَ ذَلِكَ بِنَاءَهُ بِهَا " ثُمَّ أَقْبَلَ حَتَّى إِذَا بَدَا لَهُ أُحُدٌ، قَالَ: «هَذَا جَبَلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ» فَلَمَّا أَشْرَفَ عَلَى المَدِينَةِ قَالَ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أُحَرِّمُ مَا بَيْنَ جَبَلَيْهَا، مِثْلَ مَا حَرَّمَ بِهِ إِبْرَاهِيمُ مَكَّةَ، اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي مُدِّهِمْ وَصَاعِهِمْ».

105. Transmeton Enes b. Maliku (r.a.) se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem i ka thënë Ebu Talhasë (r.a.): *“Ma gjejë një të ri nga të rinjtë tuaj të më shërbejë?!”* Dola bashkë me Ebu Talhanë duke ecur pas tij, ndërkaq unë i shërbeja Pejgamberit sal-lallahu alejhi ve sel-lem dhe saherë që ulej, dëgjoja shpesh të thotë: *“O Zot! Të lutem të më mbrosh nga brenga dhe nga dëshpërimi, nga pamundësia dhe përtacia, nga koprracia dhe frika, nga borxhi i rëndë dhe dominimi i njerëzve”.* Unë i shërbeva derisa arritëm në Hajber. Atëherë e pranoi Safijen të bijën e Hujejit. Ata vazhduan bashkë dhe pashë se si e mbulonte me pelerinë dhe kështu e ndiqte, derisa arritëm në Sahba ku bëri *hajsin* (ushqim me djathë të thatë dhe hurma). Pastaj, më dërgoi të thërrasë burra, të cilët erdhën dhe hëngrën. Kjo ishte gostia e dasmës së tij me Safijen (r.a.h.). Pastaj vazhdoi derisa iu paraqit kodra e Uhudit për të cilën tha: *“Kjo është një kodër të cilën e duam dhe ajo na do”*. Por, kur erdhi në Medine, tha: *“O Zot! Unë e bëj haram çka ka në mes të dy kodrave, ashtu siç e bëri haram Ibrahimi (a.s.) Meken! O Zot! Jepu bereqet në atë që japin me një grusht dhe me dy grushta”.*[105]

---

105 Buhariu, “Sahih”, kitab el-Et`imeti, bab el-hajsi, nr.5425; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Haxh-xhu, bab fadlu`l-Medineti ve duau`n-nebiji sal-lallahu alejhi ve sel-lem fiha bi`l-bereketi, nr.1365; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab es-Salati, bab fi`l-istiadheti, nr.1540-1541 por e shënon

حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ، حَدَّثَنَا وُهَيْبٌ، عَنْ أَيُّوبَ، عَنْ أَبِي قِلاَبَةَ، عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «إِذَا وُضِعَ العَشَاءُ وَأُقِيمَتِ الصَّلاَةُ، فَابْدَءُوا بِالعَشَاءِ».

106. Transmeton Enes b. Maliku r.a. nga Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem i cili ka thënë: *''Kur të shtrohet darka dhe ka filluar ikameti për namaz, fillo me darkën''.*[106]

---

vetëm pjesën e lutjes dhe jo të gjithë ngjarjen; Tirmidhiu, "Sunen", kitab el-Menakibi, bab fadli`l-Medineti, nr.3922 dhe thotë se ky hadith është Hasenun-Sahih; Nesaiu, "Sunen", kitab el-Istiadheti, bab el-istiadhetu min galebeti`r-rixhali, nr.5503; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab el-Menasiki, bab fadlu`l-Medineti, nr.3115; Maliku, "Muvetta`", kitab el-Xhamiu, bab ed-duau li`l-Medineti ve ehliha, nr.2590 dhe nr.2599; Darimiju, "Sunen", kitab el-Buju`i, bab fi sa`il-Medineti ve muddiha, nr.2617; Ahmedi, "Musned", 20/68, nr.12.616;

[106] Buhariu, "Sahih", kitab el-Et`imeti, bab idha hadare`l-ashau fela ja`xhel an ashaihi, nr.5463-5464; Muslimi, "Sahih", kitab el-Mesaxhidu, bab kerahetu`s-salati bi hadreti`t-ta`ami, nr.557; Ebu Davudi, "Sunen", kitab el-Et`imeti, bab idha hadareti`s-salatu ve`l-ashau, nr.3757 por përmes Ibni Umerit r.a.; Tirmidhiu, "Sunen", kitab es-Salati, bab idha hadare`l-ashau ve ukimeti`s-salat, nr.353 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih dhe se përcillet edhe përmes Aishes, Ibni Umerit, Seleme b. Ekveit dhe Ummu Selemes; Nesaiu, "Sunen", kitab el-Imameti, bab el-udhru fi terki`l-xhema`ati, nr.853; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab Ikametu`s-Salati, bab idha hadareti`s-salatu ve vudia`l-ashau, nr.933; Maliku, "Muvetta`", kitab el-Xhamiu, bab ma xhae fi`l-fe`reti tekaufi`s-semni...nr.2784 edhe ky nga Ibni Umeri r.a.; Darimiju, "Sunen", kitab es-Salati, bab idha hadare`l-ashau ve ukimeti`s-salatu, nr.1318; Ahmedi, "Musned", 21/218, nr.13.600;

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَبِي إِدْرِيسَ الخَوْلاَنِيِّ، عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ أَكْلِ كُلِّ ذِي نَابٍ مِنَ السِّبَاعِ».

107. Transmeton Ebu Tha`lebe r.a. i cili thotë se "i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem e ka ndaluar ngrënien e të gjitha kafshëve me dhëmballë mishëngrënëse (shqyese)".[107]

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ نَافِعٍ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ شَرِبَ الخَمْرَ فِي الدُّنْيَا، ثُمَّ لَمْ يَتُبْ مِنْهَا، حُرِمَهَا فِي الآخِرَةِ».

[107] Buhariu, "Sahih", kitab edh-Dhebaihu ve`s-Sajdu, bab ekli kuli dhi nabin mine`s-sibai, nr.5530 dhe nr.5780; Muslimi, "Sahih", kitab es-Sajdu ve`dh-Dhebaihu, bab tahrimu ekli kuli dhi nabin, nr.1932; Ebu Davudi, "Sunen", kitab el-Et`imeti, bab en-nehju an ekli`s-sibai, nr.3802; Tirmidhiu, "Sunen", kitab el-Et`imetu, bab fi kerahijeti kuli dhi nabin ve dhi mihlebin, nr.1477 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, "Sunen", kitab es-Sajdi ve`dh-dhebaihi, bab tahrimu ekli`s-sibai, nr.4325; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab es-Sajdi, bab eklu kuli dhi nabin mine`s-sibai, nr.3232; Maliku, "Muvetta`", kitab es-Sajdu, bab tahrimu ekli kuli dhi nabin mine`s-sibai, nr.1433; Darimiju, "Sunen", kitab el-Edahiji, bab ma la ju`kelu mine`s-sibai, nr.2023; Ahmedi, "Musned", 29/275, nr.17.738;

108. Transmeton Abdullah b. Umeri r.a. se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *"Kush pi alkool në këtë botë dhe nuk pendohet prej saj, do t`i ndalohet në botën tjetër".*[108]

حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ، حَدَّثَنَا اللَّيْثُ، قَالَ: حَدَّثَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ خَالِدٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ أَبِي سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَى فِي امْرَأَتَيْنِ مِنْ هُذَيْلٍ اقْتَتَلَتَا، فَرَمَتْ إِحْدَاهُمَا الأُخْرَى بِحَجَرٍ، فَأَصَابَ بَطْنَهَا وَهِيَ حَامِلٌ، فَقَتَلَتْ وَلَدَهَا الَّذِي فِي بَطْنِهَا، فَاخْتَصَمُوا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَضَى: أَنَّ دِيَةَ مَا فِي بَطْنِهَا غُرَّةٌ عَبْدٌ أَوْ أَمَةٌ،

108 Buhariu, "Sahih", kitab el-Eshribetu, bab kaulullahi teala innemel hamru vel mejsiru..., nr.5575; Muslimi, "Sahih", kitab el-Eshribetu, bab bejanu enne kul-le muskirin hamrun ve enne kul-le hamrin haramun, nr.2003; Ebu Davudi, "Sunen", kitab el-Eshribetu, bab en-nehju ani`l-muskiri, nr.3679; Tirmidhiu, "Sunen", kitab el-Eshribeti, bab ma xhae fi sharibi`l-hamri, nr.1861 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih dhe se ky hadith përcillet edhe nga Ebu Hurejre, Ebu Seidi, Abdullah b. Amri, Ibni Abasi, Ubade dhe Ebu Malik el-Esh`ariu; Nesaiu, "Sunen", kitab el-Eshribeti, bab teubetu sharibi`l-hamri, nr.5671; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab el-Eshribetu, bab men sheribe`l-hamre fi`d-dunja, nr.3373; Maliku, "Muvetta`", kitab el-Eshribetu, bab tahrimu`l-hamri, nr.2453; Darimiju, "Sunen", kitab el-Eshribeti, bab fi`t-teshdidi ala sharibi`l-hamri, nr.2135; Ahmedi, "Musned", 8/513, nr.4916;

فَقَالَ وَلِيُّ المَرْأَةِ الَّتِي غَرِمَتْ: كَيْفَ أَغْرَمُ، يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ لاَ شَرِبَ وَلاَ أَكَلَ، وَلاَ نَطَقَ وَلاَ اسْتَهَلَّ، فَمِثْلُ ذَلِكَ يُطَلُّ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّمَا هَذَا مِنْ إِخْوَانِ الكُهَّانِ».

109. Transmeton Ebu Hurejre (r.a.) se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka gjykuar në mes dy grave nga fisi Hudhejl të cilat ishin grindur, ku njëra ka gjuajtur tjetrën me gurë me çka ka goditur barkun e saj duke qenë shtatzënë, kështu ka vrarë fëmijën i cili gjendej në barkun e saj. Grindja e tyre arriti te Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem i cili gjykoi se dëmshpërblimi i asaj që ka pasur në bark është një rob i ri ose robëreshë. Pronari i gruas e cila u dënua tha: "O i Dërguari i Allahut! Si të dënosh për atë që as ka pirë, as ka ngrënë, as ka folur e as ka qarë, kjo i ngjanë derdhjes së gjakut!" Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem tha: *"Kjo është nga vëllezërit e fallxhorëve"*.[109]

---

109 Buhariu, "Sahih", kitab et-Tibbi, bab el-kehaneti, nr.5758; Muslimi, "Sahih", kitab el-Kasametu, bab dijetu`l-xhenini ve vuxhubu`d-dijeti fi katli`l-hatai, nr.1681; Ebu Davudi, "Sunen", kitab ed-Dijati, bab dijetu`l-xhenini, nr.4576; Tirmidhiu, "Sunen", kitab ed-Dijatu, bab ma xhae fi dijeti`l-xhenini, nr.1410 dhe thotë se hadithi i Ebu Hurejres është Hasen; Nesaiu, "Sunen", kitab el-Kasameti, bab dijetu xhenini`l-mer`eti, nr.4818; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab ed-Dijatu, bab dijetu`l-xhenini, nr.2639; Maliku, "Muvetta`", kitab el-Ukulu, bab aklu`l-xhenini, nr.2478; Darimiju, "Sunen", kitab ed-Dijati, bab dijeti`l-hata`i ala men hije, nr.2427; Ahmedi, "Musned", 16/533, nr.10.916;

حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ، حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ، عَنْ يُونُسَ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، قَالَ: قَالَ سَالِمٌ: قَالَ ابْنُ عُمَرَ: سَمِعْتُ عُمَرَ، يَقُولُ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ يَنْهَاكُمْ أَنْ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ» قَالَ عُمَرُ: فَوَاللَّهِ مَا حَلَفْتُ بِهَا مُنْذُ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ذَاكِرًا وَلاَ آثِرًا ».

110. Transmeton Ibni Umeri (r.a.) i cili thotë: “E kam dëgjuar Umerin (r.a.) duke thënë: “Më ka thënë mua i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem: *“Me të vërtetë, Allahu ua ka ndaluar që të betoheni në baballarët tuaj”*. Umeri (r.a.) tha: “Pasha Allahun! Që kur e dëgjova të thotë këtë Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem nuk jam betuar në ta e as që i kam përmendur e as që ka lënë gjurmë tek unë”.[110]

---

110 Buhariu, “Sahih”, kitab el-Ejmani ve`n-Nudhuri, bab la tahlifu bi abaikum, nr.6647; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Ejmanu, bab nehju ani`l-halfi bi gajrilahi teala, nr.1646; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab el-Ejmanu ve`n-nudhuru, bab fi kerahijeti`l-halifi bi`l-abai, nr.3249; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab En-Nudhuri ve`l-ejmani, bab ma xhae fi kerahijeti`l-halifi bi gajrilahi, nr.1533 dhe thotë se ky hadith është Hasenun-Sahih dhe se përcillet edhe prej Thabit b. Dahakut, Ibni Abasit, Ebu Hurejres, Kutejles dhe Abdurahman b. Semures; Nesaiu, “Sunen”, kitab el-Ejmani ve`n-nudhuri, bab el-halifu bi`l-abai, nr.3767; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab el-Keffarati, bab en-nehju en juhlefe bi gajrilahi, nr.2094; Maliku, “Muvetta`”, kitab en-Nudhuru ve`l-ejmanu, bab xhamiu`l-ejmani, nr.1382; Darimiju, “Sunen”, kitab en-Nudhuri ve`l-ejmani, bab en-nehju en juhlefe bi gajrilahi, nr.2386; Ahmedi, “Musned”, 1/267, nr.112;

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ، حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ، عَنِ ابْنِ شِهَابٍ، عَنْ عَمْرَةَ، عَنْ عَائِشَةَ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «تُقْطَعُ اليَدُ فِي رُبُعِ دِينَارٍ فَصَاعِدًا».

111. Transmeton Aishja (r.a.h.) se Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem ka thënë: *"Dora (e vjedhësit) pritet për çerek dinari e më shumë".*[111]

حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، حَدَّثَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ، عَنْ نَافِعٍ، مَوْلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «قَطَعَ فِي مِجَنٍّ ثَمَنُهُ ثَلاَثَةُ دَرَاهِمَ».

112. Transmeton Abdullah b. Umeri r.a. se i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem "ka prerë dorën për vlerën e parzmores, çmimi i së cilës ishte tre derhem".[112]

---

[111] Buhariu, "Sahih", kitab el-Hududi, bab kaulilahi teala: **"ve`s-Sariku ve`s-Sarikatu fe`k-tauu ejdijehuma",** nr.6789; Muslimi, "Sahih", kitab el-Hududu, bab haddu`s-serikati ve nisabuha, nr.1684; Ebu Davudi, "Sunen", kitab el-Hududi, bab ma juktau fihi`s-sariku, nr.4383; Tirmidhiu, "Sunen", kitab el-Hududi, bab ma xhae fi kem tuktau jedu`s-sariki, nr.1445 dhe thotë se hadithi është Hasenun-Sahih; Nesaiu, "Sunen", kitab Kat`is-Sariki, bab dhikru`l-ihtilafi ale`z-Zuhriji, nr.4917; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab el-Hududu, bab haddu`s-sariki, nr.2585; Maliku, "Muvetta`", kitab el-Hududu, bab ma jexhibu fihi`l-kat`u, nr.2409; Darimiju, "Sunen", kitab el-Hududi, bab ma tuktau fihi`l-jedu, nr.2346; Ahmedi, "Musned", 40/89, nr.24.078;

حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ، أَخْبَرَنَا مَالِكٌ، عَنْ أَبِي لَيْلَى، ح حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ، حَدَّثَنِي مَالِكٌ، عَنْ أَبِي لَيْلَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ سَهْلٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ أَبِي حَثْمَةَ أَنَّهُ أَخْبَرَهُ هُوَ وَرِجَالٌ مِنْ كُبَرَاءِ قَوْمِهِ: أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ سَهْلٍ وَمُحَيِّصَةَ خَرَجَا إِلَى خَيْبَرَ، مِنْ جَهْدٍ أَصَابَهُمْ، فَأُخْبِرَ مُحَيِّصَةُ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ قُتِلَ وَطُرِحَ فِي فَقِيرٍ أَوْ عَيْنٍ، فَأَتَى يَهُودَ فَقَالَ: أَنْتُمْ وَاللَّهِ قَتَلْتُمُوهُ، قَالُوا: مَا قَتَلْنَاهُ وَاللَّهِ، ثُمَّ أَقْبَلَ حَتَّى قَدِمَ عَلَى قَوْمِهِ، فَذَكَرَ لَهُمْ، وَأَقْبَلَ هُوَ وَأَخُوهُ حُوَيِّصَةُ - وَهُوَ أَكْبَرُ مِنْهُ - وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ سَهْلٍ، فَذَهَبَ لِيَتَكَلَّمَ وَهُوَ

---

112 Buhariu, “Sahih”, kitab el-Hududi, bab kaulilahi teala: **“ve`s-Sariku ve`s-Sarikatu fe`k-tauu ejdijehuma”,** nr.6795; Muslimi, “Sahih”, kitab el-Hududu, bab haddu`s-serikati ve nisabuha, nr.1686; Ebu Davudi, “Sunen”, kitab el-Hududi, bab ma juktau fihi`s-sariku, nr.4385; Tirmidhiu, “Sunen”, kitab el-Hududi, bab ma xhae fi kem tuktau jedu`s-sariki, nr.1446 dhe thotë se ky hadith është Hasenun-Sahih dhe se ky hadith përcillet edhe përmes Sa`dit, Abdullah b. Amrit, Ibni Abasit, Ebu Hurejres dhe Ejmenit; Nesaiu, “Sunen”, kitab Kat`is-Sariki, bab el-kadru`l-ledhi idha serekahu`s-sariku kutiat jeduhu, nr.4910; Ibni Maxheh, “Sunen”, kitab el-Hududu, bab haddu`s-sariki, nr.2584; Maliku, “Muvetta`”, kitab el-Hududu, bab ma jexhibu fihi`l-kat`u, nr.2406; Darimiju, “Sunen”, kitab el-Hududi, bab ma tuktau fihi`l-jedu, nr.2347; Ahmedi, “Musned”, 8/94, nr.4503;

الَّذِي كَانَ بِخَيْبَرَ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِمُحَيِّصَةَ: «كَبِّرْ كَبِّرْ» يُرِيدُ السِّنَّ، فَتَكَلَّمَ حُوَيِّصَةُ، ثُمَّ تَكَلَّمَ مُحَيِّصَةُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِمَّا أَنْ يَدُوا صَاحِبَكُمْ، وَإِمَّا أَنْ يُؤْذِنُوا بِحَرْبٍ» ، فَكَتَبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْهِمْ بِهِ، فَكُتِبَ مَا قَتَلْنَاهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِحُوَيِّصَةَ وَمُحَيِّصَةَ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ: «أَتَحْلِفُونَ، وَتَسْتَحِقُّونَ دَمَ صَاحِبِكُمْ؟» ، قَالُوا: لاَ، قَالَ: «أَفَتَحْلِفُ لَكُمْ يَهُودُ؟» ، قَالُوا: لَيْسُوا بِمُسْلِمِينَ، فَوَدَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ عِنْدِهِ مِائَةَ نَاقَةٍ حَتَّى أُدْخِلَتِ الدَّارَ، قَالَ سَهْلٌ: فَرَكَضَتْنِي مِنْهَا نَاقَةٌ».

113. Transmeton Sehël b. Ebi Hathme se Abdullah b. Sehël dhe Muhajisa kanë dalë për në Hajber që të angazhohen rreth një telasheje që i kishte goditur. Muhajisan e lajmëruan se Abdullahun e kanë vrarë dhe e kanë hedhur në pus. Për këtë erdhi një hebre të cilin e pyeti: “Vallahi ju e keni vrarë!” Ata u përgjigjën: “Vallahi nuk e kemi vrarë ne”. Pas kësaj shkoi te populli i tyre dhe ua përmendi këtë rast, bashkë me këta shkoi edhe vëllai i tij i cili ishte më i moshuar se ai dhe Abdurahman b. Sehli, këta shkuan që të bisedojnë dhe ata ishin në Hajber edhe më parë. Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem tha Muhajisas: *“Më i madhi, më i madhi”.* Kishte për qëllim që të flet më parë ai që është më i madh në moshë. Njëherë foli Huvejisi, më pas foli Muhajisa. Atëherë i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem tha: *“Ose të paguajnë dëmshpërblimin, ose shpallni luftë kundër tyre”.* Për ta u shkroi

letër i Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem, ata ia kthyen letrën se nuk e kanë vrarë ata. I Dërguari i Allahut sal-lallahu alejhi ve sel-lem i tha Huvejisas, Muhejisas dhe Abdurahmanit: *"A do të betoheni, atëherë do keni të drejtë të merrni gjakun e shokut tuaj?!"* Ata thanë: "Jo". Ai tha: *"A betohen për ju jehudët?"*. Ata thanë: "Por ata nuk janë musliman". Atëherë Pejgamberi sal-lallahu alejhi ve sel-lem pagoi vet njëqind deve derisa u kthye në shtëpi. Sehli tha: "Një deve prej tyre më goditi".[113]

---

113 Buhariu, "Sahih", kitab el-Ahkami, bab kitabi`l-hakimi ila ummalihi ve`l-kadi ila umenaihi, nr.7192; Muslimi, "Sahih", kitab el-Kasametu ve`l-Muharibune ve`l-Kisasu ve`d-Dijatu, bab el-Kasametu, nr.1669; Ebu Davudi, "Sunen", kitab ed-Dijati, bab el-katlu bi`l-kasameti, nr.4520; Tirmidhiu, "Sunen", kitab ed-Dijatu, bab ma xhae fi`l-kasameti, nr.1422; Nesaiu, "Sunen", kitab el-Kasameti, bab el-kasametu, nr.4710; Ibni Maxheh, "Sunen", kitab ed-Dijatu, bab el-kasametu, nr.2677; Maliku, "Muvetta`", kitab el-Kasametu, bab tebdietu ehli`d-demi fi`l-kasameti, nr.2573; Darimiju, "Sunen", kitab ed-Dijati, bab fi`l-kasameti, nr.2398; Ahmedi, "Musned", vëll.26, fq.11, nr.16.091;

LITERATURA E KONSULTUAR

ASKALANI, Ahmed b. Ali ibni Haxher, “Tekribu`t-Tehdhib”, Bejtu`l-Ifkar, Jordan, 1964;

ASKALANI, Ahmed b. Ali ibni Haxher, “Tehdhibu`t-Tehdhib”, tahkik Ibrahim Zejbik dhe Adil Murshid, Muessesetu`r-Risale, Bejrut;

BUHARI-U, Ebu Abdullah b. Ismail b. Ibrahim, “Sahih”, Elfa, Kajro, botimi i parë, 2010;

BUHARI-U, Muhamed b. Ismail b. Ibrahim, “Kitabu`t-Tarihu`l-Kebir”, tahkik Hashim Nedevi, Daru`l-Kutubi`l-ilmijje, Bejrut;

DARIMIJ-U, Abdullah b. Abdurahman es-Semerkandi, “Sunen”, Daru`l-Hadith, Kajro, botimi i parë, 2000;

DHEHEBI-U, Ebu Abdullah Muhamed b. Ahmed b. Uthman, “Sijeru A`lami`n-Nubelai”, Muesesetu`r-risale, Bejrut, botimi i parë, 1983;

DHEHEBI-U, Ebu Abdullah Muhamed b. Ahmed b. Uthman, “Mizanu`l-I`tidal fi nakdi`r-Rixhal”, Daru`l-Ma`rife, Bejrut;

DHEHEBI-U, Ebu Abdullah Muhamed b. Ahmed b. Uthman, “Tedhkiretu`l-Huffadh”, Dairetu`l-Mearifu`l-Uthmanije, Indi, 1958;

EBU DAVUD-I, Sulejman b. Esh`ath b. Is`hak el-Ezdij es-Sixhistani, “Sunen”, Darus-Selam, Rijad, botimi i parë, 1999;

EBU HATIM ER-RAZI, Ebu Muhamed, Abdurahman, “Xherh ve`t-Ta`dil”, Daru`l-Kutubi`l-Ilmijje, Bejrut, botimi i parë, 1952;

EBU NUAJM-I, Ahmed b. Abdullah b. Ahmed b. Is`hak b. Musa b. Mihran el-Esbahani, “El-Hiljetu`l-Evlija ve Tabakatu`l-Esfija”, Daru`l-Fikër, Bejrut, 1996;

ETHIR-I, Mubarek b. Muhamed el-Xhezeriju, “Xhamiu`l-Usul fi ehadithi`r-Resul”, tahkik Abdulkadër Arnauti, Daru`l-Fikër, Bejrut, 1969;

HANBEL-I, Ebu Abdullah esh-Shejbani, Ahmed b. Muhamed b. Hilal b. Esed, “Musned”, tahkik Shuajb el-Arnauti etj, Muessesetu`r-Risale, Bejrut, botimi i parë, 2001;

IBNI HIBBAN-I, Muhamed b. Hiban b. Ahmed Ebu Hatim, “Kitabu`th-Thikat”, botimi i parë, 1973, Indi;

IBNI KETHIR-I, Ismail b. Umer b. Kethir el-Kureshiu, “El-Bidajetu ve`n-Nihajetu”, me verifikim të Shejh Shuajb

el-Arnautit, Vizaretu`l-Eukaf vesh-Shu`unu`l-Islamijeti, Katar, 2015;

IBNI MAXHEH, Ebu Abdullah Muhamed b. Jezid el-Kazneviju, “Sunen”, Darul-Fikër, Bejrut, botimi i parë, 2003;

IBNI SA`D-I, Muhamed b. Sa`d b. Muni`u ez-Zuhrij, “Kitabu`t-Tabakati`l-Kebiri”, tahkik Dr. Ali Muhamed Amir, botimi i parë, 2001, Kajro;

MALIK-U, Malik b. Enes b. Malik b. Ebu Amir b. Amër b. Harith, “El-Muvetta”, muessesetu`l-Muhtar, Kajro, botimi i parë, 2006;

MIZZI-U, Xhemaludin Ebu Haxhaxh Jusuf, “Tehdhibu`l-Kemal fi esmai`r-Rixhal”, Muessesetu`r-Risale, Bejrut, botimi i parë, 1992;

MUSLIM-I, Ebu Husejn Muslim b. Haxhaxh el-Kushejri en-Nisaburi, “Sahih”, Daru Ibni Hazëm, Kajro, botimi i parë, 2010;

NESAI-U, Ebu Abdurahman, Ahmed b. Shuajb b. Ali b. Sinan, “Sunen”, Darus-Selam, Rijad, botimi i parë, 1999;

NEVEVI-U, Ebu Zekerija Muhjidin Jahja b. Sheref b. Mera b. Hasen b. Husejn b. Hazam, “Tehdhibu`l-Esmai ve`l-Lugati”, Darul Kutubi`l-Ilmije, Bejrut;

TIRMIDHI-U, Ebu Isa Muhamed b. Isa b. Surete, “Sunen”, Daru`l-Fikër, Bejrut, 2008;

PËRMBAJTJA